

eur quibus merā pēnā persequimur, cū ad id agimus, quod ex nostro patrimonio non abest.

4 *Actiones rei, & pēnæ persecutoria simul dicuntur, quibus rem simul, & pēnam persequimur ex quibusdam maleficijs.*

Caput 4. De actionibus rei persecutorijs tantum, & pēnæ persecutorijs tantum, & de persecutorijs pēnæ, & rei simul.

Liam diuisionem actionū prout Imperator in §. sequens, in l. i. de actio. alleuens actiones quasdam cōparatas fuisse ad persecutionē rei, quasdam ad persecutionē pēnæ, quasdam ad persecutionē simul. Rei persecutoria actiones dicuntur, quibus perimus id quod ex patrimonio nobis abest, vt probatur in l. in honorarijs, ff. de act. & oblig. Et licet nō omnis actio sit realis, sed quædam etiam sint personales, nō tamē sunt ita personales, vt per eas solum faciamus negociū persone nōn amplius consecuturi, sed magis elatē à persona id consequamur, quod nō pōt debūū esse aliqua causa, siue ex cōtractu, quasi cōtractu, delicto, vel quasi delicto, vt probatur in §. sequens, in l. i. de oblig. Actiones pēnæ persecutoria dicuntur, quibus merā pēnam persequimur, cū ad id agimus, quod ex nostro patrimonio non abest, iuxta textū in l. unica in fin. ff. si quis ius dicenti nō obtemperat. vt putā quando ex maleficio, vel quasi, aut etiā ex cōuentione, & creditoris nō interfit, vt in specie tex. §. alteri, in l. i. de inutilib. stipulation. Actiones verō persecutoria rei, & pēnæ simul dicuntur, quibus rem simul, & pēnam persequimur ex quibusdam maleficijs, vt probatur in §. ex maleficijs, in l. i. de actio. De persecutorijs rei itā tūm explicatur in §. rei persecutoria, in l. i. de actio. Vbi dicitur rei persecutorias esse omnes actiones reales, de quib⁹ loquitur in §. omniū, cum §. sequētibus, in l. i. de actio.

vsque ad §. in personam, & nos egimus supra in c. 1. §. de personis, vsque in finem, illius, c. & in c. 2. §. de actione Publiciana, cum alijs. Et etiam omnes actiones personales ex contractu descendentes, vt puta, ex mutuo, stipulatu, commodato, deposito, mandato, pro lotio, exempto, vendito locato, & conducto: de quibus à nobis agēdū erit infra in cap. de actio. bonæ fidei per aliquos §§. Et ita nunc agendum erit de persecutorijs rei, & pēnæ simul, quo in loco prius agemus de quadā actione pēnæ persecutoria tantum.

Ex §. Primo.

SUMMARIA.

- 1 *Actiones persecutoria rei, & pēnæ simul ex delictis procedunt.*
- 2 *Obligatus quis remanet ex delicto sicut ex contractu.*
- 3 *Obligatio ex delicto procedens civilis est, & non naturalis.*
- 4 *Actio duplex ex quolibet delicto oritur, una parti læsæ, & altera Repub.*
- 5 *Iudex ex officio potest aduersus de iuriquētem procedere si offensus eū accusare nōluerit, vel accusare destiterit.*
- 6 *Delicta quedam publica, quedam priuata sunt.*
- 7 *Delicta priuata nō etiam publica per actiones experiuntur.*
- 8 *Actione ex delicto priuato descendente offensus, & non quilibet de populo agere poterit.*
- 9 *Furti actio, pēnæ persecutoria, & personalis est.*
- 10 *Furtum, vt sit, & actio furti cōpetat, quæ requiritur.*

12 Furt-

12 Furtum ut committi dicatur non sufficit sola cogitatio furandi.

13 Furandi causa repertus in domo alicuius, se que ad id preparans, si tamen nihil furctur, nec furtum committit, nec pœna furti est puniendus.

14 Furtum in re propria non committitur.

15 Furtum non committitur, si dolus desit.

16 Furtum non committitur domino volente.

17 Furtum non committitur, nisi si uteris faciendi gratia fiat.

18 Furci manifesti, in quadruplum, non manifesti in duplum actio competit.

19 Furtiva rei estimatio secundum valore communem est facienda, non vero secundum affectionem quâ do actio furti in quadruplum, vel in duplum competit.

20 Actio furtiva datur etiâ contra suam ad persecutionem rei furtivæ.

21 Furi ultra actiones contra ipsum competentes imponitur etiam pœna extraordinaria corporalis.

22 Furti quæ pœna de iure regio imponatur.

23 Actio vi bonorum raptorum est rei pœna persecutoria, et datur adversus raporem, qui dolomalo è violenter rapuit.

24 Actio vi bonorum raptorum competit etiam illis quorum interest res raptas non esse, licet earum domini non sint.

25 Res in bonis alicuius dicitur esse quando pro ea processa habet excep-

tionem, et pro ea amissa competit sibi actio.

26 Res ex bonis alicuius dicitur esse, quâdo ad ipsius custodiam, et periculum spectat.

27 Actio vi bonorum raptorum competit etiam si res rapta sit comodatâ pignoratâ, vel depositâ, cui deceptoris culpa re promittitur.

28 Actio vi bonorum raptorum in quadruplum datur, in quo res furtiva computatur.

29 Actio vi bonorum raptorum intra annum in quadruplum, et post annum in simplum datur.

30 Annus intra quem actio vi bonorum raptorum in quadruplum datur est utilis.

31 Actio vi bonorum raptorum si dolus absit, cessat.

32 Error iuris licet à culpa non excuset, excusat tamen à dolo.

33 Actio vi bonorum raptorum etiam datur adversus creditorem rapientem violenter à debitore rem sibi obligatam, nisi rapiat à debitoris fugiente.

34 Lex Aquilia etiam habet capita, quorum secundum in usu non est.

35 Actio legis Aquiliæ ex primo capite agitur râtum civiliter ad damnum, nec delictum moris consideratur.

37 Actio legis Aquiliæ ex primo capite etiam habet locum quamvis damnum levisima culpa datum sit, nisi culpa commissa sit in omittendo.

38 Actio legis Aquiliæ ex primo capite non habet locum si damnum casu datum sit.

39 Actio

39. *Actio legis Aquilia ex primo capite. netur, qui arbores cadens prope viam publicam non clamans servum transcurrentem occidit.*

40. *Medicus propter ipsius imperitiā, alienum servum occidens actione legis Aquilia ex primo capite tene netur.*

41. *Interesse non solum intrinsicum, sed etiam extrinsecum venit in actione legis Aquilia ex primo capite.*

42. *Servum herodem institutum occidens ante aditum hereditatem actione legis Aquilia ex primo capite tenetur ad estimationem totius hereditatis.*

43. *Actio legis Aquilia ex tertio capite, cui, & adversus quem datur.*

44. *Actio legis Aquilia ex primo, & tertio capite datur in duplum contra negantem, & in simplex contra confitentem.*

45. *Actio ex testamento est mixta rei persecutoria, & pena in tantum.*

46. *Actio ex testamento rei, & pena persecutoria competit pro exegedis, legatis relictis pauperibus, & alijs locis pijs.*

47. *Actio ex testamento rei, & pena persecutoria non competit pro legatis relictis fisco, aut Reipublice.*

48. *Actio ex testamento rei, & pena persecutoria datur adversus heredes, & contra executores testamenti.*

49. *Legatum relictum ad pias causas, habet executionem paratam.*

50. *Libellus non est necessarius ad petendum legatum pijs locis relictum cum via executionis peti possit a legatario.*

Libellus in actione furti manifestis fere mone Hispano conceptus.

52. *Libellus in actione furti non manifestis.*

53. *Libellus in actione rei bonorum raptorum.*

54. *Libellus in actione legis Aquilia.*

§. 1. De actionibus persecutorijs pœnæ, & rei simul.

Actiones persecutorie rei, & pœnæ simul ex delictis procedunt. Pro quarum explicatione est constituendum, quod sicut ex contractu quis remanet obligatus,

ut in §. omnium, inst. de actio. ita & ex delicto, ut in princip. inst. de obligatio. quæ ex delicto nasc. Quæ tamen obligatio civilis & non naturalis est, secundum gloss. in §. ius autem gentium, verbo, omnes potest iust. de iure naturali. Cuius opinionem verâ dixerunt Pincelus in authen. nisi tricennali, C. de bonis mater. num. 32. & Couarr.

3. in c. alma mater. 1. p. §. 10. nu. 10. Tamen si opposita sententia communis sit, cuius fundamentis satisfaciunt Pincel. & Couarr. ubi sup. Rursus constituendum est, quod ex quolibet delicto duplex oritur actio, una

4. parti læsæ, & altera reipublicæ, cuius interest, ne delicta remaneant impunita. Quo fit, quod si offensos noluerit delinquentem accusare, vel ab accusatione desisteret, iudex ex officio adversus delinquentem procedere poterit, ut in l. congruit, ff. de officio præsid. & in l. penult. tit. l. 1. part. 7. & in l. 3. tit. 17. par. 3. & tradit Anton. Gomez 3. tomo variarum, cap. 1. n. 10. Insuper constituendum erit delicta quædam publica, & quædam privata esse. De publica

5. 6. ci

7 de delictis in presenti agendum non est, sum per actiones non experiantur, ut in princip. in lit. de public. iud. Sed tunc de priuatis delictis agendum erit, quæ per actiones experiantur, & pars offensa, & nõ quilibet de populo agere potest, ut probatur in l. fin. ff. de priuatis delictis, & ibi notat gloss. & Bart. & Angel. in rub. ff. de public. iudi. & Panor. in cap. cump. no. 12. de accusatio. Et in primis supradictis sic constitutis agendum erit de actione furti, quæ pœnæ persecutoria, personalisque est, cū ex furti delicto descendat. Quod est cōtrectatio rei alienæ fraudulosa, inuito domino, lucri facienda gratia, iuxta textum iuncta gloss. in §. 1. in l. de oblig. quæ ex delict. nasc. Ex qua diffinitione constat, quæ requiratur ad hoc, ut furtum sit, & actio furti competat. Nam primo requiritur, quod fiat amotio rei furtiua de loco ad locum, ut in l. 3. §. si rem, ff. de acquiren. possessione. Quo fit sola cogitationem furandi non sufficere, ut in l. 1. ff. de furtis. quinimo reperimentum in domo alicuius causa furandi, sequæ ad id præparatam, non tamen adhuc aliquid furatum, furtum nõ committere, nec pœna furti puniendum fore, iuxta text. in l. vulgaris. §. qui furi, ff. de furtis. Secundo requiritur, quod cōtrectatio sit rei alienæ: nam in re propria furtum non committitur, ut in princip. in l. de vi bonorum raptorum, & in l. 1. tit. 14. par. 7. Tertio requiritur, quod fraudulenter res sit subrepta, alioquin si dolus desit, ut puta, quia credebat sibi licere rem illam subripere, vel dominum permissurum, furtum non committitur, ut probatur in §. placuit. & ibi gloss. in l. de obligatio. quæ ex delict. nasc. tradunt Bart. in l. inter omnes, §. recte, ff. de furtis, n. 1. Panor. in c. dudum, c. 1. n. 1. de electione, & Anton. Gomez. 3. tomo. c. 5. n. 1. Dummodo aliqua iusta causa concurreret ad id credendum, ut puta, qui antea hoc dixerat, & vel protestatus fuerat coram aliquibus, vel amicis, vel coniunctis, vel res parua erat, alioquin contra furẽ præsumeretur, iuxta text. in l. qui vas. §. vetare, ff. de furtis. Quarto requiritur, quod inuito domino res sit subrepta, nam domino volente furtum non fit, ut notat gloss. verbo, fraudulosa, in §. furtum est, in l. de oblig. quæ ex delict. nasc. In dubio tamen contra furẽ præsumitur, ut probatur in d. qui vas, §. vetare, & explicant Bart. Panor. & Anton. Gomez. ubi sup. Quinto requiritur, quod res sub-

repta sit lucri facienda gratia, alioquin absque lucro furtum non committitur, iuxta text. in l. 1. ff. de furtis, & in l. 1. tit. 14. par. 6. Et supra requisitis concurrentibus datur actio furti domino ad solam pœnam prosequendam, quæ in quadruplum est, quando furtum fuit manifestum, nempe cū fuerat repertus fuit in ipso delicto, vel in alio loco, antequam perveniret cum re furtiva, ad locum quo portare destinauerat. Et datur in duplum, quando furtum non fuit manifestum, ut puta, quando fur non fuit deprehensus, dum furtum faceret, sed postea probatum fuit se fecisse, ut probat text. in l. 3. cum tribus sequentibus. ff. de furtis, & in l. 1. tit. 14. par. 7. & quod actio furti datur in quadruplum, vel in duplum, in casibus supradictis probat text. in §. ex maleficijs, & in §. in duplum, & in §. quadrupli, in l. de actionibus. Et tunc æstimatio faciendæ erit secundum communem valorem rei furtiua, non vero secundum affectionem, iuxta text. in l. in furtis, & in l. si quis exori, §. si, ff. de furtis. Et ultra prædictas pœnas datur cōtra furẽ actio furtiua ad persecutionem ipsius rei furtiua, ut diximus sup. in c. 1. §. de actione furtiua. Imponiturque etiam furti alia pœna extraordinaria corporalis, ut probatur in l. fin. ff. de furtis, & in l. 18. tit. 14. par. 7. & tradunt Anton. Gomez. in 3. tomo var. c. 5. n. 4. & dominus Anto. de Padilla in l. transgredere, à n. 1. c. de transact. & l. iustinus Clar. lib. 5. sentent. §. furtum, n. 7. Et pœnas furi imponendas hodie de iure Regio præscribit, & in l. 7. 8. & 9. tit. 11. lib. 7. recop. & in l. 5. tit. 19. lib. 5. recop. & in l. 1. & 4. tit. 3. lib. 8. recop. & in l. 10. tit. 3. libro 6. recopila. Et libellus in actione furti erit concipiendus, ut paulo inferius dicemus.

Secundo agendum erit de actione vi bonorum raptorum, quæ mixta est, scilicet, rei, & pœnæ persecutoria simul, daturque aduersus raptorẽ qui dolo malo rem violenter rapuit, ut probatur in princip. in l. de vi bonorum raptorum, & in d. §. ex maleficijs, vers. vi autem bonorũ, & in l. fin. C. de vi bonorum raptorum, & in l. 3. tit. 13. par. 7. & in l. 6. tit. 12. lib. 8. recopila. & competit omnibus illis quorum interest res rapta non esse, & sic nõ requiritur, quod sit earum dominus, sed sufficit, quod sua intersit, siue res sit in bonis eius, hoc ex bonis eius, ut probatur in §. sane, in l. i. tit. de vi bonorum raptorum, & in l. 1. §. in hæc actione

- 35 actione, ff. eodem tit. In bonis eius res dicitur esse, quando pro ea possit habet exceptionem; & pro ea nulla competit sibi actio, iuxta tex. in l. rem in bonis, ff. de acquir. rer. dom. Ex bonis autem res dicitur esse, quando ad eius custodiam, & periculum spectat, vt in dict. l. rem in bonis. Et ita siue res esset comodata, siue pignorat, siue deposita, cum depositarius culpam repromittit, hac actio datur, vt probatur in d. §. sane; quæ actio in quadruplum datur, in quo tamen res fortius computatur. Itaque poena est tantum tripli, & cum persecutio ne ipsius rei fortius efficitur quadrupli, accidero iuxta appellatur, in d. §. ex maleficijs, & in l. 3. tit. 1. 3. part. 7. Daturque in quadruplum intra annum, post annum vero ad simplicem tantum, vt probat in principio, in §. de vi bonorum rapt. & in l. 2. in principio, ff. eodem tit. & in l. res obligatas, & in l. fin. C. eodem tit. & in l. 3. tit. 1. 3. part. 7. Qui annus vltis censetur, vt notat glossam in principio, in §. de vi bonorum raptorum, verbo; annus, competitque aduersus eum qui dolo rapuit. Alioquin, si dolo defecerit, cessat, etiam si raptor in iure errauerit, et dolus eorum sit suum, vt probatur in §. iura tamen, in §. de vi bonorum raptorum. Nam licet error iuri non excuset a culpa; bene tamen excusat à dolo, ut in l. sed si lege, §. scire, ff. de pectus harr. & resolut. Angel. d. §. iura tamen. Et nedum aduersus raptorem realitatem, verum etiam aduersus comitum rapientem violentum à debitore rem sibi obligatam: hæc actio competit iuxta tex. in d. l. res obligatas, nisi creditur sapientia delectore fugisse, iuxta textum in l. in pceptor, §. sibi debitor, ff. que in fraud. cred. & in l. 1. o. tit. fin. part. 5. & tradit Hippoly in singular. 43. Et habelus in actione erit concipiendus formatum in inferius fuisse scripta. Et ego obno.
- 36 Teritio, iuxta textum in l. 2. ff. ad legem Aquiliam, & in principio de lege Aquil. & in l. 1. tit. 1. 5. part. 7. Quæ actio agitur ciuiter tantum ad damnum, nec delictum mortis consideratur, iuxta textum in l. ex morte, C. de Aquiliam, & in d. §. liberum, iuncta gloss. verbo, capitalis, & in l. 1. tit. 8. part. 7. Quæ actio vendit etiam sibi locum, si damnum leuissima culpa datum esset, vt probatur in l. lege Aquilia, ff. ad legem Aquiliam, nisi commissa esset in omitendo, quia tunc non sufficeret culpa leuissima, iuxta tex. in l. si visus fructus, §. de nique, ff. de usufruct. Non tamen habet locum, quando casu damnum datum esset, vt in §. infortia, in §. de lege Aquilia, & in l. 4. tit. 8. part. 7. Quo fit, ex dente 39 arbores prope viam publicam, non claustrum, hac actione teneri, si seruum transeuntem occiderit, quia sine culpa non est, vt inquit tex. in §. item si putator, in §. de lege Aquilia, & in l. 4. tit. 8. part. 7. Fit etiam 40 medicum propter eius imperitiam occidere rem seruam alienam, hac actione teneri, vt probat tex. in §. praterea, in §. de lege Aquilia, & in l. 6. tit. 8. part. 7. Et aduertendum est, quod in hac actione nedum 41 interest de intrinsecum, verum etiam extrinsecum. Vnde qui occiderit seruum habet redem institutum ex testamento aliterius ante aditum hereditatem hac actione tenetur ad estimationem totius hereditatis, iuxta tex. in §. alio, in §. de lege Aquilia.
- 42 Actio autem legis Aquiliæ, ex tertio capite datur domino aduersus eum, qui dolo, culpa, vel iniuria vulnerauit, fregit, rupit, aut fecit seruum, quadrupedem, vel alias res, ad hoc quod res velat damnum, & estimationem, in quantum in diebus triginta proximis res fuerit per prohibitur in l. si seruus seruum, §. tertio capite, ff. ad legem Aquiliam, & in l. 2. & 3. C. eodem titulo, & in §. capite tertio, in §. de lege Aquilia, & in l. 4. tit. 1. 5. part. 7. Et hæc actio tantum ex 1. quæ ex 3. datur in duplum contra negentem, si ab eodem probetur, damnum datum fuisse. Contra constitutum vero datur in simplicem, vt probat tex. in d. §. ex maleficijs, & in l. 2. §. 1. & in l. de Negatus, §. hæc actio, ff. ad legem Aquiliam, & in l. 6. tit. 1. 5. part. 7. ubi etiam Grego. l. ap. Et libellus concipiendus erit forma infra scripta.
- 43 Vltimo explicanda erit actio ex testamento, qua rector legatarius tenetur, si si, vel alijs locis vendicabitur. Dicitur 44 aduer-

- aduersus eū qui negat ex hereditate, quā ipse adiuu, aliquid reliquum fuisse Ecclesiā, vel fatetur legatum, tamen fraudulenter, & sine causa, iuxta solutionem eius differt, donec in ius vocetur. Et huiusmodi actio mixta est, quia datur in duplum, nepe ad persecutionem ipsius rei legatæ, & ad satisfactionem pro pecunia, & pro text. in dicto §. ex maleficijs, & ibi explicant Iaf. nu. 22. & Minsinger. n. 42. & Conar. in c. si hæredes, n. 5. de testament. Quæ actio celsupetit etiam pro exigendis legatis relictis pauperibus, & alijs locis pii; secundū Bald. in l. ult. §. r. autem, C. ad Trebel. receptum à Minsinger. in d. §. ex maleficijs, nu. 49. contra glo. ibi. verbum in iudicium, Pro legatis tamen relictis fisco, aut reipub. hæreditas non competit fecit, dum prædictam glo. receptam à Joseph. ibi. n. 41. & Minsinger. n. 49. Daturq; aduersus heredes, & etiā contra executores testamenti, secundum omnes in l. nulli, C. de Episcopis & clericis, Bart. in l. hereditas, §. 2. de hereditibus, instituend. & Iaf. in d. §. ex maleficijs, nu. 22. Et cum legatum relictum ad pias causas habeat executionem paratam, & legatarius possit illud via executiua perire, secundum Bald. in l. hereditas, §. de fundo, ff. de petitione hæred. & Bar. in d. c. si hæredes, col. 1. & 2. in hac actione libell' nō est necessarius, sed legatarius debet interpellare extraiudicialiter hæredem. Et si hæres legatum negauerit, vel eius solutionem sine causa distulerit, tunc producit testamentū corā iudice, petens contra hæredem vel executores testamenti executionem in duplū, ex eo quod negant legatum, vel sine causa distulit eius solutionem.

Libellus in actione furti manifesti.

- F** Vano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fula no, y digo que así es. Que el dicho reo acusado entró en mi casa tal día, y de mi estudio lleuó hurtado, y contra mi voluntad vn derecho ciuil, portanegra, y rubrica colorada, que valia treynta ducados. Y sintiendo, sali corriendo tras el à la calle dando voces, y le alcancé, y le quité el derecho que me lleuaua hurtado, en lo qual cometio delicto, e incurrió en la pena del quatro tanto: lo qual monta y summa ciento y veynte ducados, por valer el dicho derecho que me hurtó treynta ducados. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, declarando al dicho aduerso por hechor, y perpetrador del dicho delicto, le condene à que me de y pague los dichos cieno y veynte ducados del quatro tanto. Y en lo necesario, &c. Y juro, &c. como el oloiratur etc. Y.

Libellus in actione furtiua non manifesti.

- F** Vano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fula no, y digo: Que el dicho aduerso entró en mi casa, y contra mi voluntad tomó, y lleuó hurtada vna escudilla de plata, que pesaua cien reales, y despues parecio en su poder, en lo qual cometio graue delicto, e incurrió en la pena del doblo, y me la es obligado à pagar. Por ende à V. m. pido, que declarado por hechor y perpetrador del dicho delicto

delicto le condene en doziētos reales en que se suma el dicho dobro, arento lo que valia la dicha escudilla, saluo la judicial cassacion de V. m. Y en lo necessario, &c. Y juro, &c.

Libellus in actione vi bonorum raptorum.

53 **E** Vlano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fulano, y digo que así es: Que el dicho aduerso en vn dia del mes de Mayo proximo passado deste presente año de 75. años fue à mi casa, y entrò en vna sala baxa, adonde yo estaua passeandome, y echò mano à vna daga, y me la puso à los pechos, y por fuerça, y violēcia sin resistencia alguna, me tomò vna bolsa que tenia dozientos reales, y la lleuò robada. En lo qual cometio graue delicto, è incurrio en la pena del quatrotanto, en la qual se incluye el valor de lo que me lleuò robado. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto pāsse, declarando al dicho aduerso por hechor, y perpetrador del dicho delicto, le condene à que me buelua y restituya la dicha bolsa con los dichos dozientos reales, con mas el tres tanto, que son seyscientos reales. Y en lo necessario el oficio, &c. Y juro, &c.

Libellus in actione legis Aquiliae.

54 **E** Vlano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo q̄ así es: Que el dicho aduerso dio vna cuchillada à Iuan mi esclauo en la cara q̄ le llegò al ojo derecho, y le cortò cuero y carne, y sacò mucha sangre, sin q̄ el dicho mi esclauo hiziesse, ni dixesse cosa alguna por donde le huuiesse de venir mal ni daño. Y para curarse le dièrò tantos puñeros, y està apique de muerre, y en caso q̄ sane, quedará tuerto del dicho ojo, y muy feo. Y por razò de la dicha fealdad, y falta del ojo, està el dicho aduerso obligado à darme y pagarme sesenta ducados q̄ el dicho esclauo valdrà menos de lo q̄ valio treynta dias antes q̄ le hiriesse. Y en caso q̄ muera, como los cirujanos entiēde, està obligado à me pagar cien ducados q̄ el dicho esclauo valia el año proximo passado de 74. años, cò mas lo q̄ he gastado, y gastaré en curarle, y lo que he perdido: y perderé de su seruicio y obras, q̄ protesto verificar en la prosecucion desta causa. Y aunq̄ el dicho aduerso ha sido requerido, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verda-

verdadera en quanto baste condene al dicho aduerso à quē me de y pague todo lo susodicho. Y en lo necessario, &c. y juro, &c.

Ex e Quinto.

SVMMARIA.

A Ciones vel in simplum, vel in duplum, aut triplum, aut quadruplum competunt, & in quo casu qualibet datur.

Caput Quintum, de actionibus. quæ dantur in simplum, vel in duplum, vel in triplum, vel in quadruplum.

Vltianus in §. omnes instituit de acti. explicat quædam quantitas pecuniarum, & pro quibus rebus statuit, & exegi solet componendo propriam diuisionem. Quæ diuisio

est quadruplex, quia scilicet, actiones vel in simplum, vel in duplum, vel in triplum, vel in quadruplum competunt. In duplo datur quando rem ipsam persequimur, vel aliquam pecuniam sine aliqua re. In simplum, triplum, quadruplum datur cum præter rem ipsam, exigitur aliquid, quod æstimationem, eiusdem rei excedat duplo, triplo, aut quadruplo. Et harum actionum exempla subiiciuntur in dict. §. omnes, & in §. sequentibus. In §. omnes, tantum explicatur actiones, quæ in simplum dantur. Et de ænagragæ carum dicendum erit in cap. de action. bonæ fidei cum suis, §. infra. Et ita nunc agendum erit solummodo de actione ex stipulatu, quæ in simplum datur.

de sup

et lib. di. Ex §. Primo.

SVMMARIA.

A Ctio ex stipulatu in simplum datur.

2 Scipulationis definitio.

3 Obligatio, & actio oriuntur attento in re regio ex sola pollicitatione, vel ex quolibet modo, & simplici pacto, aut qualibet promissione absque solemnitate verborum, & stipulatione in actu, & contractu, dummodo animus obligandi quomodocunque appareat.

3 Libellus in actione ex stipulatu.

§. De actione ex stipulatu.

Ctio ex stipulatu datur in simplum, & probatur in §. omnes instituit de action. oriuntur ex stipulatione, quæ est contractus verborum, qui celebratur præcedente

terrogatione creditoris, & subsequitur in continenti responsione debitoris super eadem re & inter easdem personas, ut in l. 1. in princip. ff. de verbor. obligat. & in l. 5. §. stipulatio eodem text. in l. 1. §. verbi, ff. de actio. & oblig. & text. in §. 1. instit. de verborum obligat. & l. 1. tit. 1. r. par. 3. res soluit Anton. Gomez 2. tomo variarum capit. 9. num. 3. Hodie vero de iure huius regni absque solemnitate verborum, & stipulatione in actu, & contractu oriuntur obligatio, & actio ex sola pollicitatione, vel ex quolibet modo, & simplici pacto, vel ex qualibet promissione, dummodo animus obligandi quomodocunque appareat, iuxta text. in l. 3. titulo 8. lib. 3. ordin. quæ habetur in l. 1. titulo 16. lib. 3. recipit Anton. Gomez 2. tomo, capit. 9. num. 3. & Conarrub. lib. 1. variarum capit. 4. num. 13. & Didacus P. 4. 2. tit. 1. titulo 8. lib. 3. ordin. in glo. 1. de libellis prius erit contriipiendus forma sequenti.

Libellus

Libellus in actione ex stipulatu.

- 4 **F** Vltimo parezco ante V.m. y digo, que estando juntos yo y el dicho aduersole preguntè, si me queria dar à Stichio, y el me prometio q me lo prometia, è por ello quedo obligado à me lo dar, y entregar. Y aunque por mi ha sido requerido que lo cùpla, no lo ha querido hazer, porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en quã to baste, le condene à que me de y entregue el dicho Stichio. Y en lo necessario, &c. Y juro, &c.

Ex §. Secundo.

SUMMARIA.

- 1 **A** Ctio serui corrupti pratoria, di-
recta & utilis est: & datur
in duplum aduersus eum, qui dolo
malo persuadendo corruptis animũ
serui alterius, vt deterior fieret.
2 Actio serui corrupti datur in du-
plum nomine pæne, quanti seruus,
ob id quod corruptus sit deterior, &
fit estimatio omnium rerũ quas
seruus secum abstulit, & duplica-
tur.
3 Actio serui corrupti utilis datur
aduersus eum qui filium, filiamvè
familias persuadendo corruptit.
4 Actio utilis serui corrupti non da-
tur in duplum, sed ad interesse ex af-
fectione patris delato iuramento.
5 Actio utilis serui corrupti non solu
datur patri, sed etiam filio, vel filia
corruptis.
6 Libellus in actione serui corrupti.

§. 2. De actione in duplum,
& primo de actione
serui corrupti.

Enumerantur quinque
actiones, quæ in duplũ
dantur à Iustiniano in §.
in duplũ, in l. de actioni-
bus. De quarũ quatuor
egimus supra in c. 4. in
§. de actio. persecuto.

- pænz, & rei simul. Ac ideo in piz senti so-
lũmodo erit agendum de actione serui cor-
rupti, quæ pratoria est, directa, & utilis,
vt l. vt tantum, in principio, ff. de seruo cor-
rupto. proprie datur in duplum aduersus
eum qui dolo malo persuadendo corrup-
pit animũ serui alterius, vt deterior fie-
ret, vt probat tex. ind. §. in duplum, & tex.
in l. 1. ff. de seruo corrupto. Et datur in du-
plum nomine pænz, quanti seruus ob id
quod corruptus sit deterior, & fiet æsti-
matio omnium rerũ, quas seruus secum
abstulit, & duplicatur, vt probat textus in
dicto §. in duplum, & in l. in hoc iudicio,
ff. de seruo corrupto. Utilis vero datur
aduersus eum, qui filium, filiamvè fami-
lias persuadendo corrupit, & tunc non
agitur ad duplum, sed ad interesse, ex af-
fectione patris, delato iurando, vt in
dicta l. vt autem, in principio, & notat
glossa in dicto §. in duplum, verbo, æsti-
matio. Et nedum datur patri, verum-
tiam ipsi filio, vel filiz corruptæ, vt cum
5 alijs resoluit Iaso in §. omnes, in l. de
action. num. 21. Misit. num. §. d. §. in
duplum. Et libellus in acti-
6 formatur modo se-
quenti.

Libellus

Libellus in actione serui corrupti.

F Viano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fulano, y digo que así es. Que teniendo yo vn esclauo, que se llama Francisco, negro arezado, de edad de veynte años, de muy buenas costumbres, y muy fiel, y sin tacha alguna, el dicho aduerso le persuadio y aconsejó que se fuesse, y ausentase de mi casa, y me lleuasse hurtado lo que pudiesse. Y por su consejo, y persuasiones el dicho esclauo se fue y ausentó de mi casa, y melleuó de mis bienes hasta en quantia de cinquenta ducados: y el dicho aduerso le receptó en su casa, y le dio favor, y ayuda para hazer lo que hizo. En lo qual cometió delicto, y me estragó mi esclauo que antes que se fuesse, y lleuasse hurtado lo que lleuó, valia cien ducados: y agora por auerseme ydo, y estragado ha perdido de su valor cinquenta ducados. Y por lo susodicho el dicho aduerso está obligado à pagarme el dos tanto de valor, que el esclauo ha perdido, y de lo que me lleuó hurtado. Porque à V. m. pido le còdene à que me pague el dicho dos tanto, así del valor que el esclauo perdio, que son cien ducados, como de las cosas que lleuó, que son otros cien ducados. Y en lo necessario, &c. Y juro, &c.

Ex §. Tertio.

SUMMARIA.

S Portiula erant olim salaria prescripta, quae secundum quantitatem pecuniam dabantur executoribus iudiciorum, ante iudicium cap-

Petens plus olim debebat à causa

Actio ex lege condictionis, cui, & ad aduersus quem competat.

Actio ex lege condictionis datur in triplum, in quo simpliciter contine-

Actio ex lege condictionis datur in quadruplum aduersus executores extorquentes aliquam ultra portulas debitas.

Actio ex lege condictionis non solum competit quando plus reperitur, sed etiam quando plus loco, & causa petitur.

Inducta duplicantur quando plus tempore petitur, & cessat actio legis condictionis.

Petens plus stante licentia concessa, dampnificatur, excusatur à pena actionis ex lege condictionis.

Libellus in actione ex lege condictionis, quae aduersus plus debito petentem datur.

§. Tertio. De actionibus, quae in triplum dantur.

Interimus in §. tripli, & in §. quis agens cum quoque & sequentibus, insit. de actio. ponit exemplum actionum, quae in triplum,

plum datur. Et primo ponit exemplum actionis, ex l. condictionis io d. §. tripli. Pro cuius cognitione colligendum erit, quod olim erant salaria praescripta, quae sportulae dicebantur. & secundum quantitatem petitam dabantur executoribus. in dictionum statim regressus litis ante iudicium coactum. Et inde arripiebant auctores, ut reis incommodarent, petendo plus debiti, ut sic viatores, & executores acciperent suas sportulas iuxta quantitatem petitam, & non iuxta id, quod vere debebatur. Ac ideo Iustinianus, ut obviaretur huic improbitati statuit poena in triplum aduersus auctores plus debito petentes, in d. §. tripli. & in quadruplum aduersus executores extorquentes aliquid ultra sportulas debitas, in §. item, ex l. olim enim plus petentes, & debant causa tota, ut probat text. in §. si quis, instituit de actione. Et ista actio, ex l. condictionis competit ei, qui damnum passus est aduersus actorem, qui per fraudem plus debito petiit. Et datur in triplum, in quo simplum continetur, ut probat text. d. §. tripli. Et aduersus executores extorquentes aliquid ultra sportulas debitas, datur in quadruplum, ut in dict. §. item, ex l. instituit de actionibus. Et nendum actio ista competit, quando quis plus repetatur, verum etiam quando plus loco, & causa petatur, ut in d. §. tripli, & in §. plus autem, cum ali-

quibus §. sequentibus, instituit de actionibus, & in cap. vnico, extra, de plus petitionibus, de iure tamen regio petens plus redemandatur in expensis, a reo factis, plus loco, & causa petens puniatur poena tripli: petens vero plus tempore puniatur poena duplicati temporis, ita probat text. in l. 43. & 45. tit. 2. part. 3. & ibi notat Grego. Lup. Ego vero praedictas l. Regias intelligerem, quod si plus repetatur absque dolo, & fraude actoris tunc si in probatione quantitatis petita actor deficeret, puniretur in expensistantum, & in hac specie accipio text. in d. l. 43. si vero plus loco, vel causa peteretur, fraudulentem, & dolose, tunc actor puniretur in triplum damni causati, & in isto casu intelligo text. io d. l. 45. si dolus, & fraus abessent cessaret poena illius. nam etiam in d. §. tripli, iste dolus consideratur. Quando vero plus tempore aliquid petatur, id est ante tempus, tunc inducitur duplicatur, ut probatur in d. huius, & cessat ista actio ex l. condictionis. Posset tamen plus petens a poena huius actionis excusari, si ante litem contestatam pernituerit, ut firmat, glof. 1. recepta communiter in d. c. vnico, & notat Isid. in d. §. tripli. nu. 24. Quae omnia conducuntur decisioni text. in l. 7. & 8. tit. 2. lib. 4. de eo. & notat Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 2. ordin. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione ex l. condictionis, quae aduersus plus debito petentem datur.

F Vltimo vezino de tal lugar parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda a fulano, y digo que asi es: Que el dicho aduerso con dolo por me hazer vexacion, y molestia, me puso demanda ante V. m. por dos mil ducados, que dixo le deuia de vn alcance de quexas, que entre el y mi se hizieron, no le deuendo en realidad de verdad mas de tan solamente mil ducados, porque los demas le tenia pagados, y dellos me tenia dadas cartas de pago, como consta por dos escripturas que de lo sobredicho otorgo ante fulano escriuano publico del numero desta ciudad, de las quales hago presentacion con el juramento, y solemnidad necessaria, &c. La qual demanda ha prosseguido, y prosigue hasta el punto y estado en que esta el processo de la causa, por lo qual se me siguieron de dano cien ducados: y el cayo e incurrió en pena de quatrocientos, que es el tres tanto del dano por causa de la

de la demasia que me pidio. Porque à V.m. pido que auida mi relación por verdadera en la parte que baste del sobredicho, me haga entero cumplimiento de justicia, y por su sentencia que en tal caso lugar aya le condene en los dichos quatrocientos ducados de pena, en que incurrio, mandandole que me los de y pague, pues conforme à derecho lo he de auer, y asì condenado à ello le compela y apremie por todo rigor, y remedio de derecho. Sobre que pido justicia, y costas, y el officio de V.m. imploro. Y juro, &c.

Ex §. Quarto.

SUMMARIA.

Actio, quod metus causa, est personalis in rem scripta: & cui competat.

1 Actio quod metus causa intra annum in quadruplum data contumacia, & post annum in simpliciter datur.

2 Actio quod metus causa, in quadruplum datur aduersus eum, qui iussu iudicis rem metu extortam non restituit auctori.

3 Actio, quod metus causa, ut competere possit que requirantur.

4 Metus cadens in constantem virum requiritur, ut actio quod metus causa competat.

5 Metus reuerentialis patris, vel mariti non dicitur iustus, ut actio annuller, nisi mine precesserint, ab eo, qui solitus sit eas ponere in executione.

6 Actio quod metus causa, ut competat requiritur, quod restituere debens sit in contumacia ex eo quod iussus à iudice rem restituere, eam non restituit.

7 Actio, quod metus causa, ex prima

parte, & secunda edicti quomodo competat.

8 Libellus in actione quod metus causa.

§. 4. De actione, quæ in quadruplum datur, & primo de actione quod metus causa.

Vltimatus in §. quadrupli instituit actio. de posuit exempla actionum, quæ in quadruplum dantur, nempe actionis furti manifesti, de qua supra egimus, in cap. 4. §. de actionibus persecutorijs poenæ, & rei simul in verisul. & in primis supradictis sic constitutis, &c.

Item actionis quod metus causa, & actionis de calumniatoribus, & actionis, quæ datur aduersus executores litium, extorquentes aliquid ultra spontaneas debitas. Et de hac vltima actione tetigimus in §. precedenti. In præfenti tamen agendum erit de actione quod metus causa, quæ persona lis est in rem scripta à prætoribus, competitque ei, qui per metum cadentem in constantem virum compulsus est ad alienandum: vel dandum aliquid, adhuc ut sibi res restitueretur: & data contumacia intra annum in quadruplum condemnatur, & post annum in simpliciter, ut probatur in dicto §. quadrupli, in dicto §. item actio instituitur de actione. & in l. cum exceptione, §. 1. & §. post annum, & in §. in hac actione. in fine, & in §. hæc autem, ff. de eo quod metus causa. Ex quibus constat hanc actionem in quadruplum dari aduersus eum, qui iudicis iussu rem ipsam auctori non restituit, m. 2. eamque

etiamque poenam restituentem evitare, vt late explicat Iason in dist. 6. quadrupli. Rhum. 47. & Milinger. à numer. 1. Et ad hoc, vbi illa actio competat, requiruntur sequentia. Primo quod actus gestus fuerit per metum eadentem in constantem in virum vel mulierem referendo singula singulis, vt probatur in l. interpositas, C. de transactionibus & in cap. cum locum de sponsalibus. Et quis dicatur iustus metus, declarat Ias. in dist. 6. tripli. Alexand. & dominus Anton. de Padilla in d.l. interpositas & ex. in l. 7. tit. 3. p. 7. tit. 12. lib. fori. Et an metus reuerentialis patris vel mariti dicatur iustus metus, & annullat actum. tradit gloss. l. 1. §. quod querenda, verbo, metu, ff. quodum rerum actio non detur, quæ resoluunt tamen mentum reuerentialis sufficiens esse ad annullandum actum. Sed contrariè sententia vera & communis est secundum Panor. in cap. cum contingat, in princip. & ibi Alecium n. 1. & 2. Anto. Gomez. 1. tomo variarum, capit. 14. n. 27. Georgium Natam in cap. quantus pactum de pactis lib. 6. & Bernardum Diaz in regul. 138. & Covar. in 4. desponsalibus 2. par. c.

3. §. 6. num. 4. & plures alios, quos refert & sequitur Ioannes Gutierrez de iuramento confirmat. 1. part. cap. 1. numer. 15. Qui omnes prædictam gloss. intelligunt procedere quando minx præcellerunt, & qui illas fecit solitus esset ponere minas in executione. Secundo requiritur, quod restitueret debent fuerit in contumacia, vt puta, quia iussu à iudice rem restituere illi non restituit, probatur in d.l. si cum exceptione. de §. 1. & §. in hac actio. in fina. & in §. hæc autem. Nam ex 1. par. edicti pratoris, quod metus causa, datur remedium ad rescindendum actus metu gestum, & ad restituendum rem metu alienatam, vt probatur in l. 1. ff. de eo quod metus causa. Et ita actor prius ex illo remedio petere debet actum metu gestum rescindi, & rem sibi restitui. Et si intra tempus à iudice datum res non fuerit actori restituta, tunc ex 2. par. edicti pratoris, scilicet, quod metus causa, datur intra annum actio in quadruplum & post annum in simplex, vt probat text. in d.l. si cum exceptione, §. 1. & in §. post annum. Et vtrique actio in libello intentari poterit modo sequenti.

Libellus in actione quod metus causa.

F Viano vezino de tal lugar parezco ante V.m. y me querello y pongo demanda à fulano. Y contando el caso della digo. Que yo hize donacion al dicho aduerso de vn caualllo bayo, y cabos negros, de edad de cinco años, que à su justa y comun estimacion vale ducientos ducados. La qual donacion le hize contra mi volunrad por fuerza, y miedo justo, tal que en qualquier varon constanre pudiera caer, que el dicho aduerso me hizo, para que le hiziese la dicha donacion, diziendo, que sino la hazia me mataria: y para ello puso mano à vn puñal, y lo sacò, y puso à mis pechos. Y viendome assi atemorizado, y considerando que es hombre que suele y acostubra poner en execution sus amenzas le hize la donacion del dicho caualllo, y se lo entregue: por lo qual està obligado à me boluer y restituyr el dicho caualllo que le donè. Y aunque por mi ha sido requerido que me lo buelua, y restituya, no lo ha querido ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido à V.m. q. auida mi relacion por verdadera eo la parte q. baste por su sentencia, que en tal caso lugar aya, pronuncie la dicha donacion set nnguna, y dandola por tal, y por la mesma sentencia condene al dicho aduerso à que me de, buelua, y restituya, dentro de vn breue termino el dicho caualllo, y en caso q. dentro del dicho termino no me lo

entregar, y restituyere, que me dè y pague ochocientos ducados por la rebeldia en que estuquiese de no me lo boluer, y restituyr dètro del testimonio que por V. m. le fuere señalado. Y sobre que pido justicia, y costas, y el oficio de V. m. imploro, y juro, &c.

Ex §. Quinto de Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

De Calumnia et de Actione Calum.

§. 5. De actione contra calum.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

miatores.

Actio de calumniatoribus personalis est, concediturque a duobus eum qui penitus accepit, ut innoceat in iudicio per caluniam negotium facere, vel non facere.

Et intra annum datur in quadrupli & post annum in simpli, ut probatur in §. quadrupli, in 1. glo. verb. de que caluniam de actio.

& in l. 1. & 2. & in l. in herede, si de calumniatoribus. Et nedum ista actio datur contra calumniatorem verum etiam conditio ob turpem causam iuxta text. in d. l. in herede, si de calumniatoribus.

Quinimo videtur eam criminaliter potius agi, ut probat text. in l. fin. C. de calumniatoribus, & iste explicat l. fin. C. de calumniatoribus, & iste explicat l. fin. C. de calumniatoribus, & iste explicat l. fin. C. de calumniatoribus.

Et libellus in hac actione concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione de calumniatoribus.

F Viano parezco ante V. m. y pongo demanda a fulano, y digo que es asi: Que el dicho aduerso recibio duzientos ducados de fulano, por que en vn pleyto que traya conmigo, en el qual el dicho aduerso era mi procurador, dexasse de hazer lo que a mi derecho tocaua, que fueron tales y tales diligencias, y asi por su culpa y causa yo soy condenado, e se me figuro de dano e intereses dos mil ducados por lo qual el dicho aduerso esta obligado a me lo dar y pagar con el tresanto, conforme a derecho. Por que pido a Vuestra merced, que auidz mi relacion por verdadera, en la parte que baste del dicho aduerso, me haga ensero cumplimiento de justicia, y por su senrencha que en tal caso lugar aya, condene al dicho aduerso a que me dè y pague el dicho dano e interesse, que estimo en los dichos dos mil ducados, con mas el tresanto, y a ello le compela, y apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, y costas, y el oficio de V. m. imploro. Y juro, &c.

Ex Cap. Sexto.

SUMMARIA.

1 **A**ctiones quedam sunt bonæ fidei, quedam stricti iuris.

2 Fides bonæ & variæ habet acceptiones.

3 Fides bonæ in quolibet contractu requiritur.

4 Bonæ fidei pro bono, & æquo multo resurpatur.

5 Iudex libram habet potestatem iudicandi in actionibus bonæ fidei, quod iustum, & æquum sibi visum fuerit.

6 Actiones stricti iuris quare sic appellatae sunt, & numer. 9.

7 Actiones bonæ fidei quare sic appellantur.

8 Iudex non habet tam amplam potestatem interpretandi, & iudicandi, ex bono, & æquo in actionibus stricti iuris, sicut in bonæ fidei actionibus.

9 Actio stricti iuris, quare sic appellata sit.

10 Actiones stricti iuris, & actiones bonæ fidei, multas inter se continet differentias.

11 Dolus dæ causam contractui bonæ fidei efficit eum nullum, & reintegra deceptas non tenetur ad implere talem contractum.

12 Contractus stricti iuris licet in eo dolus interveniat non est nullus: datur, tamen exceptio doli deceptoris integra, & verò non integra actio doli.

13 Dolus si non dæ causam contractui

bonæ fidei, sed solummodo incidat in contractum non facit contractum nullum, sed damnum resarciatur per actionem ex illo contractu propter dolum.

14 Dolus si incidat in contractibus stricti iuris damnum non resarciatur per illum contractum, sed rescinditur per actionem, & vel exceptionem de dolo.

15 Dolus dicitur dare causam contractui, quando unus ex contrahentibus dolosis suasionibus induxit alium ad secum contrahendum.

16 Dolus dicitur incidere in contractum, quando alia celebraturus contractui inductus fuit dolo, & machinatione, ut in ipso contractu deciperetur.

17 Actionum stricti iuris, & bonæ fidei divisio an procedat de iure canonico.

18 Actiones bonæ fidei sunt tantum decem, & septem, & quæ sunt directæ quæ vero directæ, & contrariæ.

19 Indefinita oratio æquipollet uni versali.

20 Actionis appellatione venit tam directæ, quam contrariæ.

Caput 6. De actionibus bonæ fidei.

Actiones alias esse bonæ fidei, & alias stricti iuris dixit Iustinianus in § actionis, ioh. de action. Quo in loco enumerat eas, quæ bonæ fidei sunt licet olim dubium esset

de petitione hæreditatis, & ibi non enumeratas stricti iuris esse constat, secundum glo.

glos. 1. in d. §. actionis eisdem commemorat glo. in c. cum venerabilis, verbo, bonae fidei extra de excep. & ibi explicant Paterni. l. 14. Decius num. 12. & Parisius à num. 19. Iafon. num. 12. 27. & 30. & Gomez à num. 2. in d. §. actionum, Aleat. in l. bona fides. ff. de positi. Duaren. de in litem iurand. pag. 8. Ludouicus Carondas lib. 3. verofimilium cap. 3. Couar. in regul. possessor. a. p. §. 6. d. 4. de reg. iur. in 6. & Cuatius lib. 8. observationum c. 10. & Renardus de auctor. prudentum. c. 3. Et perfecta huius rei cognitione constituendum erit, quod bona fides varias habet acceptiones, interdu enim designat purum illud, & syncerum animum ab omni dolo, fraude, & caliditate separatum, ut in l. si eum fundum. ff. de contrahenda empt. & in l. si mandato. §. 1. ff. mandati. & in l. medicum. ff. de variat. & extraord. cogi. Et in hoc significatu bona fides in quolibet contractu exigitur, ut in l. bonam fidem. C. de actio. Non numquam bona fides pro bono & æquo usurpatur, ut in l. bona fides. ff. de positi. & in l. ex maleficio. ff. de actio. & obligat. Et in isto sensu actiones bonae fidei appellantur, in quibus iudex liberam potestatem habet in iudicando, quod sibi bonum, & æquum visum fuerit. Olim enim Romae prætores non iudicabant causas priuatas, sed dabant iudices litigatoribus petentibus. Et tunc prætores in quibusdam causis dabant formulam iudicibus in ea verba, quibus contrahentes vti essent: & ita angustis, & strictis finibus iudicum potestatem includebant, ut fas non esset eis à præscripta formula recedere: ob id quæ actiones stricti iuris appellatae fuerunt. In alijs autem causis multo laxiorem, & latiore potestatem prætores tribuebant iudicibus, ut iudicarent quod sibi ex bono, & æquo visum esset, ut colligitur ex Cicerone in topica ad Trebatium. Summe ergo bonae fidei actiones remissioris, & laxioris iuris ac ex æquitate pendentes, non quod vlla sit actio malae fidei, quoniam in omnibus negocijs bona fides desideratur, ut in d. l. bonam fidem, sed ideo quod iudex in cognitione potest habere rationem earum rerum, quarum contrahentes non meminerunt, ut in l. consensu, in fin. ff. de actio. & oblig. At vero actiones stricti iuris sunt, in quibus iudices non habent tam amplam interpretationem, & potestatem iudicandi ex bono, & æquo, sed solum modo iuxta verba contrahentium, ut in l. fin. C. de compen. &

in l. quia tantundem, ff. de negotijs gestis, veluti in actione ex stipulatu, iuxta text. in l. quidquid, & in l. si ita stipulatus, §. Chryfologanus. ff. de verboru. Quam actionem ob hoc non bonae fidei, sed stricti iuris Iustinianus dixit in l. vnica, §. sed etiam non ignoramus, C. de rei uxoris actione. Ita explicant Otoman. Mifinger. num. 5. Corrahi. num. 4. in d. §. actionum, & Brissol. in lib. 1. de verboru, verb. bona fides, & verb. æquum, & Couarru. in regula possessor. 2. part. §. 6. num. 4. de regulis iuris in 6. Rursus constituendum est plures, differentias esse inter actiones bonae fidei, & stricti iuris, quas glo. in d. §. actionu, colligit. Et prima differentia est, quod in contractibus bonae fidei dolus dans causam contractui efficit contractum nullum ipso iure, & re integra receptus non tenebitur ad perficiendum. Re autem non integra, ut quia traditio, vel aliud fecerit est, actio doli competit ad restituendum rem traditam, & ad rescindendum contractum, quatenus de facto processit, iuxta text. in l. eleganter, in principio, ff. de dolo malo. In Contractibus vero stricti iuris dolus dans causam contractui non efficit contractum nullum: immo valet. Datur tamen exceptio doli aduersus decipientem re integra: & si deceptus tradiderit, vel perfecerit, actio doli ei datur, ut notat gloss. in dicta l. & eleganter, & Bart. in l. si quis cum aliter, ff. de verborum obligationib. Ceterum si dolus non det causam contractui, sed si solummodo incidat in contractum, in contractibus bonae fidei, non facit contractum nullum, immo valet: rescinditur tamen damnum per actionem ex illo contractu propter dolum: ut in l. si quis affirmauerit ff. de dolo malo, & in l. Iulianus, §. si venditor, ff. de actionibus empti. At vero in contractibus stricti iuris, si dolus incidat, damnum non emendatur per illum contractum, sed rescinditur per actionem, vel exceptionem de dolo, ut in dicta l. & eleganter, §. non solum, & in dicta l. si quis cum aliter. Ita resoluunt gloss. 2. dicto §. actionum, Bartol. Angel. Imola, & Cuman. dicta l. si quis cum aliter, & communiter omnes, ex Ioanne Imola capit. cum dilecti, de emptione, & vendit. l. ass. dicto §. actionum, à num. 28. Iste disputat Benicafius ibi, à numero. 232. Dicitur autem dolus dare causam contractui, quando vnus dolosis suasionibus induxit aliquem ad fecum contrahendum, ut puta, ad vendendum, ut illum

m 4 decipe-

deciperet, qui alias non fuisset venditurus, & dolo eius fuit principaliter inductus ad vendendum: quia dixit suum æquum habere vicia latentia, quæ ipse ignorabat. Dolo vero dicitur incidere in contractum, quando quis alias erat venditurus, & ego dolo, & machinatione demonstravi, quod pretium illius rei non valebat, nisi tantum, ut si valebat centum, & meis machinationibus ostendi, quod non valebat, nisi quin quaginta, vel si vendidisti mihi vineam, vel mortuum, & antequam traderes excidi si vites aut arbores. Aliam differentiam ponit gloss. 1. d. 6. actionum, ibi. Vnde non veniunt vsuræ, quam explicat Misinger. ibi num. 16. & latè Benicafius à num. 309. Aliam differentiam ponit eadem gloss. ibi, item in actionibus stricti iuris fructus non veniunt: quam explicat Misinger. ibi num. 17. & Benicafius à num. 327. Aliam differentiam ponit d. gloss. ibi, item non venit interesse, quam explicat Misinger. ibi num. 26. asserens communi calculo hanc differentiam reprehendi prosequitur latè Benicafius à num. 338. Aliam differentiam ponit eadem gloss. ibi, item in bonæ fidei, quæ explicat Misinger. à num. 18. & Benicafius à num. 365. Vltimam differentiam tangit prædicta gloss. ibi, item ex hoc. §. quam, explicat Benicafius ibi, à num. 388. Aliam differentiam constituit Dyonis ibi Misinger. num. 20. & Benicafius à num. 390. Aliam differentiam ponunt Ioan. Faber. Ang. Iaf. & Misinger. ibi à num. 11. & Benicafius à num. 405. Aliam differentiam enumeratur à Benicafio ibi, à num. 424. & explicat Misinger. num. 25. Ponit etiam aliam Angel. ibi, & explicat Benicafius à num. 430. Alias plures differentias enumerat, & explicat idem Benicafius ibi, à num. 436. & in dimissio actionum in actiones bonæ fidei, & stricti iuris procedit de iure Canonico, latè disputat Benicaf. in d. 6. actionum, à num. 184. & dñs Franciscus à Sarmiento lib. 3. selectarum, c. 3. à num. 1. resoluit etiam de iure Canonico esse actiones stricti iuris. Idem cum alijs resoluit Covar. in d. reg. possessor. 2. p. §. 6. nu. 5. expendens ad hoc textum in d. c. cum venerabilis, de except. Et an sint aliæ plures actiones bonæ fidei, quæ in d. 6. actionum enumerantur, 38 resoluit idem Benicaf. à num. 151. Vbi resoluit, quod sunt tantum decem, & septem, ut gl. 2. ibi enumerat. Et omnes sunt directæ, exceptis sex quæ sunt directæ contrariæ: ut sunt actiones mandati, commodati, depositi, pignoratit, tutelæ, negotiorum gestorum.

Et licet istæ contrariæ ibi non exprimantur, nihilominus bonæ fidei sunt, & censeantur ibi enumeratæ, cum text. ille simpliciter mentionem faciat de actione mandati, depositi, commodati, pignoratit, tutelæ, & negotiorum gestorum: & sic intelligi debet tã de directis, quã de contrariis: quia est oratio indefinita, & equipollet vniuersali, ut in l. si pluribus, ff. de leg. 2. cum appellatione actionis veniat tam directæ, quam contrariæ, ut in l. 2. ff. de nego. gest. Visit itaq; differentiis inter actiones bonæ fidei, & stricti iuris veniendum est ad explicationem earum, quæ bonæ fidei sunt.

Ex §. Primo.

SUMMARIA.

- 1 Actio exempto de iure civili inuenta est, & cui, & aduersus quem competat.
- 2 Actio exempto tres alias actiones in se continet, actionem, de evictio ne, actionem redhibitoriam, & quanto minoris, & actionem præscriptis verbis.
- 3 Actione redhibitoria, & quæo minoris ad quid agatur.
- 4 Actio exempto, ut competat, quæ requirantur.
- 5 Emptionis contractus solo consensu perficitur.
- 6 Emptionis contractus requirit pretium ex parte emptoris in pecunia numerata consistens, & ex parte venditoris, rem.
- 7 Pretium in emptione sufficit, quod referatur ad aliquid, quod certis, caripossit.
- 8 Dominium transfertur in emptione ex recepta sibi tradita.
- 9 Emptori cuius emptio est tradita competit rei vendicatio.
- 10 Emptio

10 *Emptio si rata fuerit celebrata, ut scriptura fieri debeat, ante scripturam perfectam poterunt partes pœnitere, & à contractu rescire.*

11 *Arrha conueniens in contractu emptionis, si ab uno ex contrahentibus perdat, aut ab alio multiplicat, & alteri reddantur, poterit dissentiens à contractu discedere.*

12 *Arrha si datur nomine pretij, non est locus penitentie in contractu emptionis.*

13 *Actio ex empto locus non est ante pretium solutum, vel venditori oblatum.*

14 *Iudex cui constiterit pretium venditori non fuisse solutum, poterit emptorem compellere ex officio ad pretij solutionem antequam res sibi tradatur.*

15 *Dominiū pretij soluti requiritur, quod sit translatum in venditorem, & venditio & emptio celebrata dicatur, ita, ut ab ea re siliari non possit.*

16 *Libellus in actione ex empto.*

§. 1. De actione ex emptione.

Actio ex empto ex iure ciuili inuenta est, ut in l. proinde in princip. ff. de ad. l. editio, daturque ei, qui præsens, vel absens, puto, per nuntium, vel Epistolam rem emit ad-

uersus venditorem, ut rem venditam tradat, iuxta text. in l. 1. de contrah. emptio. & ista sub se comprehendit tres alias actiones, scilicet actionem de euigitione, qua emptor agit contra venditorem, si res vendita sibi euincatur, qua venditoris non erit, & actionem redhibitoriam, & quanto mi-

noris. Redhibitoria enim emptor agit infra sex menses ad rescindendum contractum, si res vendita habuerit vitium latens, ut in l. emptio, §. redhibitione, ff. action. empti. Et quanto minoris agit emptor infra annum ad pretij diminutionem, ut probatur in l. 1. & toto titulo, ff. de ad. l. editio. & in l. sciendum, §. tempus, ff. eod. tit. & in l. 1. C. eodem tit. & in l. 64. & 65. tit. 5. part. 5. Et de hac actione redhibitoria, & quanto minoris, ultra DD. in prædictis locis agit Antonius Gomez 2. tomo variarum capit. 2. à numer. 48. ex eius resolutione colligantur requisita ad prædictam actionem. Comprehendit etiam sub se actio ex empto aliam, & tertiam actionem, scilicet, præscriptis verbis, qua emptor agit aduersus venditorem, si pacta adiecta emptio non seruauerit, de qua infra agendum est. Et ad hoc, quod actio ex empto emptori competat, requiruntur sequentia. Primo, quod contractus emptionis sit perfectus, perfectus enim solo consensu, ut probatur in princip. instit. de emptione & venditione, & in l. consensu, ff. de actionib. & obligationib. & in l. 10. tit. 5. par. 3. In qua contractu duo requiruntur, nempe ex parte emptoris pretium certum in pecunia numerata consensu, & ex parte venditoris res, iuxta textum, in §. pretium, & in §. item pretium, instituta de emptione & venditione, & in l. 9. tit. 5. part. 5. & tradit Antonius Gomez 2. tomo variarum, capit. 2. numer. 1. Sufficit tamen, quod pretium referatur ad aliquid, quod certificari possit, vnde quis dicat: se vendere rem quanti ipse emit; vel quanti in tali arca vel loco sit, ut probat text. in l. hæc venditio, §. huiusmodi, ff. de contrahenda emptione. & in l. si quis fundum, ff. eodem titulo, & in l. si pater, §. fin. ff. de pactis dot. & tenent Bartol. & communiter Doctores sibi, & connenit. l. 10. titulo 5. part. 5. Secundo, requiratur, quod res vendita non sit tradita s. emptori vere, vel ficte: quia tradita esset, dominium eius in emptorem translatum esset, ut in l. traditionibus, C. de pactis, & in §. per traditionem, instituta de rerum diuisione, & in l. 46. & 47. tit. 1. 2. part. 3. Et tunc competere emptori rei venditio, secundum glossam final. in l. si cum fundum, versiculo final. ff. de contrahenda emptione, & glossam in Authent. Sacramenta puberum, C. si aduersus venditionem, & facit l. Iulianus, §. ex venditio, m 5 ff. de

finde action. emptio. Tercio requiritur, q
 10 quando inter partes fuit conuentum, quod
 in. contract. emptio. nis. scriptura interue-
 niret, quod scriptura perfecta sit: alioquin
 ante eius perfectionem partes poenitere,
 & rescire a contract. u possent, vt proba-
 tur in princip. in l. tit. de emptio. & ven-
 ditione, & ibi glossa, verbo, scriptura, & in
 l. contractus, C. de fide instrumentorum,
 & in l. s. tit. s. par. s. Pari modo poeniten-
 tia locus esset, quando arrez in contract. u
 futuro enirent, si qui eas dedit, perdere, vel
 ben. vel, qui accipit duplicatas restituere,
 vt in dicto principio de emptione, & ven-
 ditione, & in dict. l. contractus, & in l. 7.
 tit. s. par. s. Vnde optima cautela erit, q
 12 ad hoc, vt non sit locus poenitentiz, quod
 arrez dentur nomine pretij secundū glossa
 in dicto princip. verb. compellitur. Salice-
 dom, & Doctores in d. l. contractus. Quar-
 to requiritur, quod emptor in libello
 13 narret, qualiter res sibi fuit vendita, &
 quo pretio, rem per consilia, vel aliter de-

darando, vt in l. forma, ff. de censibus, di-
 censque pretium a se integraliter fuisse so-
 lutum, vel oblatum; antea enim locus huius
 actioni non esse, iuxta text. in l. Iulianus,
 §. offerri, ff. de action. empti. Oportebit
 tamen venditorem, exceptionem pretij
 non soluti opponere alioquin emptor ob-
 tinebit, vt cum alijs solet l. l. in §. actio-
 num, num. 124 in l. tit. de actio. Index ta-
 14 men, si sibi consulerit pretium non fuis-
 se solutum, ex officio poterit condemnare
 emptorem ad solutionem pretij antea
 quam res vendita sibi tradatur, vt proba-
 tur in l. si pater, id sine, iuncta glossa C. de
 action. empt. & tradit Iaso. vbi supra, num.
 127. Vltimo requiritur, quod emptor tras
 15 tulerit in venditorem dominium pretij so-
 luti: alias, si pecunia aliena soluerit, & ven-
 ditor ea nondū cōsumperit ad re venditā
 tradendā non tenetur venditor, vt in l.
 cum seruus, ff. mādari, & in l. cum fundus,
 §. seruus, ff. si cert. pet. Et libellus in hac
 actione erit concipiendus forma sequenti

Libellus in actione exempto.

16 FVlano parezco ante V. m. y pongo demanda a fulano, y digo que
 es así. Que yo compré por el mes de Mayo proximo pasado des-
 re presente año del dicho aduerso vnas casas que son en esta ciu-
 dad a tal parte, que han por lindero de vna parte casas de fulano, y
 por otras casas de fulano, y por del áre calle pública. Las quales el me
 vendio, y yo del compré por precio de mil ducados, los quales le he
 dado, y pagado, y el de mi tiene recebidos, y aora no me ha quérido
 ni quiere entregar las dichas casas, y los titulos dellas, aunque a ello
 es obligado, y por mi muchas y diuersas vezes ha sido requerido. Por
 que pido a V. m. que auida mi relacion por verdadera, en la parte que
 baste, y otro mas, o mejor pedimiento, siendo necessario aqui por ex-
 presso, por su sentencia del sobredicho me haga justicia, y le condene
 a que me de y entregue las dichas casas con los alquileres que han ré-
 tado, y podido rentar, desde el dia que se celebrò la dicha venta, y los
 que rentaren hasta la real entrega, que estimo en tantas mil marau-
 dis en cada vn año, con mas los daños, e intereses que de no me las au-
 uer entregado se me han seguido, que estimo en tantas mil marau-
 dis, saluo en todo la judicial tassacion de V. m. y a ello le compela, y
 apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §.

Ex §. Secundo.

SUMMARIA *emph. or. no.*

1 Actio ex venditio cuius. *ad*

quid competat.

2 Vnde et prescriptum in actione ex

venditio post traditionem rei ven-

dita.

3 Actio ex venditio, *per* competat,

qua requirantur.

4 Venditor non tenetur ad translatio-

nem domini, sed solum ad nudā

traditionem.

5 Venditor habens facultatē rem tra-

dendi tenetur praestare eam trade-

re, alioquin liberatur praestando

interesse.

6 Venditor tenetur rem venditam tra-

dere cū fructibus stantibus tempo-

re contractus celebrati.

7 Fructus pendentes pars fundi di-

stuntur.

8 Venditor, si vendita res locata sit

sufficit quod actionem emptori ce-

dat.

9 Venditor tenetur tradere emptori

vacuam possessionem rei ven-

dita.

10 Venditor celas servitutem quā res

vendita debet tenetur actione quā

minus, & de iure Regio pote-

rit contractus rescindi.

11 Libellus in actione ex venditio.

§. 2. De actione ex venditio.

ACTIO ex venditio conceditur

venditori ad consequendū ea,

quae ei praestare debet emptor.

In qua actione vanit pretium

quanti res vendita est, ut probatur in §.

pretium, insitit de emptione, & venditio.

& in l. 9. tit. 5. part. 5. Item veniunt vlu-

re praetij post diem traditionis iuxta text-

um l. Iulianus, §. ex venditio, ff. de action.

empt. Et ad hoc, ut hae actio venditori co-

petat requiruntur sequentia. Primo, quod

venditor in libellonem res talem rem ven-

didisse, pro tali pretio, & eam tradidisse,

vel se paratum fuisse tradere, ut in dicta l.

Iulianus, §. offerri. Non tamen venditor

tenetur ad translatioem domini, ei ven-

dita, sed solummodo ad nudam traditio-

nem, ut in l. ex emptio, in princip. ff. de

actio. empt. ubi gloss. verbo, facere cogitur.

Rationem differentiae assignat inter em-

ptorem, & venditorem, & sequitur ibi Bar.

& las. in l. rem traditam, ff. de verborum

obligation. Et si venditor habet facultate-

rem suam tradendi tenetur eam precise tra-

dere: alioquin liberatur praestando inter-

esse, secundum gloss. in §. pretium, verbo,

tradatur, insitit de emptio, & venditione,

quā reputat singularem Angel. in §. actio-

num, insitit de action. & magis commu-

niter receptam esse testatur Locon ibi, nu-

mer. 137. & Antonius Burgenfis in Rubri-

ca de emptio, & venditione, num. 3. impro-

bata gloss. in princip. verbo, agitur, ff. de

actionibus empti. Secundo requiritur,

quod venditor rem venditam tradiderit

cum fructibus stantibus tempore contra-

ctus celebrati, ut in dicta l. Iulianus, §. si

fructibus, & in l. fructus, C. de actionibus

empti, & in l. 1. tit. 5. part. 5. quia fin-

itus pendentes pars fundi dicuntur, &

probatur in l. fructus, ff. de re vendi, & re-

solvit las. in dicto §. actionum, numer. 140.

Anton. Gomez 2. tomo variarum, caput.

2. num. 11. & Covarrubias lib. 2. variarum, ca-

pit. 1. §. 3. numer. 1. Et si fundus locatus fue-

rit, sufficit, quod venditor actionem emp-

tori cedat, ut in dicta l. Iulianus, §. si fr-

uctibus, & ibi gloss. verbo, cedere, & notat

Covarrubias in dicto caput. 1. §. num. 3. Ter-

tio requiritur, quod venditor tradiderit

emptori vacuam possessionem rei vende-

tae, ut in l. 1. §. 1. ff. de action. emptio. &

notat las. in dicto §. actionum, num. 141.

& quod non celaverit servitutem, quam

res vendita debet, alias emptor agere po-

terit ad agnosc. quanta minoris, ut in l. 1. §. 1.

de action. emptio. Et de iure Regio agere

poterit ad rescissionem contractus, ut in

l. 3. tit. 7. part. 5. Et libellus in hac actio-

ne erit concipiendus forma

sequent.

Libellus

F Vano parezo ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo, Que yo vendi al dicho aduerso duzientos carneros añeos, à precio cada vno de dos ducados, fiados, à pagar para el dia de Nauidad proximo passado, sin del año de ochenta y vno: los quales le entregué luego, y el de mi recibio, y se ha aprouechado dellos, gozando la lana, y haricado lo que por bien ha tenido. Y aunque el plazo de la paga es passado muchos dias ha, y ha sido por mi requerido me pague el precio de los dichos carneros, no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, por su sententia, que lugar aya, del dicho aduerso me haga justicia, condenandole à que me de y pague los maravedis que se montan en los dichos duzientos carneros, à dos ducados cada vno, con mas los intereses, daños, y menoscabos, que se me han recetido en no me aver pagado al plazo que era obligado: los quales protesto liquidar en la prosecucion desta causa. Sobre que pido justicia, y costas, y honorarios de V. m. imploro. Y juro en forma de derecho.

EX TERTIO

SVMMAR

- A** Ciones locati, & conducti de iure ciuili sunt, & directe, & bene pde.
- A**ctio civilis competit quando illis qui ab alio conducit, rem alteri locat.
- L**ocari qui dicitur.
- C**onductor, qui dicitur.
- L**ocator tenetur ad tradendam rem conductori, & ad prestandam possessionem, & si uisum in re locata per tempus conuenit.
- C**onductor tenetur ad solutionem pensionis debito, & consueto, vel conueto tempore, & ad restituendam rem finito tempore locationis.

- 1** Locationis, & conductionis no dicitur contractus quando pensio soluenda non consistit in pecunia numeraria, sed contractus in nominatis, ex quo actione prescriptis uter his agitur.
- 2** Actio locati cui, & aduersus quem, & ad quid competit.
- 3** Actio locati datur locatori pro restituenda sibi possessione rei locatae si nullo tempore locationis.
- 10** Locator finito tempore locationis libere potest conductorem expellere, & rem alteri locare.
- 11** Scholares in re conducta a ijs pro eodem pretio praesuntur.
- 12** Locatori actio locati no competit ante tempus finem locationis, nisi in quatuor casibus.
- 13** Actio

- 13 Actio locati ut competat quæ re
quiritur.
- 14 Libellus non est necessarius quan-
do agitur pro pensione à conducto-
re soluenda, quia iudices capitis
pignoris procedunt contra con-
ductorem.
- 15 Actio conducti cui, & aduersus
quem & ad quid decur.
- 16 Locationis contractus dissoluitur,
si res locata absque culpa locato-
ris perempta fuerit.
- 17 Locator, si res locata absque eius cul-
pa, & dolo euicta fuerit prestare
interesse tenetur, tradendore æque
idoneam conductori.
- 18 Locator non tenetur ad interesse,
nec conductor ad pensionem, quæ
de propter iustum naturæ, vel ter-
tij impedimentum res locata tradi
non potest.
- 19 Conductor recedens à domo conda-
cto propter pestem non tenetur ad
pensionem.
- 20 Conductor recedens à domo conda-
cto propter iustum metum illusio-
num, & nocturnorum tumultuum,
pensionem soluere non tenetur.
- 21 Infirmissimus famulus non potest pere-
re mercedem pro tempore quo fuit
agrotus.
- 22 Libellus in actione locati.
- 23 Libellus in actione conducti.

§. 3. De actionibus locati, & conducti.

- ACTIONES LOCATI & CONDUCTI DE JURE CI-
UILI sunt actiones propter similitudinem,
quam habent cum actionibus empti
& vendi, ut in l. i. ff. locati, & in princip.

- institi de locatione & conductione, & in l.
1. tit. 8. part. 5. tam etiam, quia ita Vlpian.
inquit in l. i. §. 1. ff. de superficiebus. Et v-
traque directæ est, & bonæ fidei, ut probat
2. tex. iuncta glo. 2. in §. actionum, instituit
de actionibus. Aliquando vero vtraque
utilis est, veluti quando qui rem, quam ab
vno conduxit alteri locat, quod facere po-
test, nisi aliud coouenerit, ut in l. nemo,
C. de locato. & conducto, & in l. si tibi, la.
2. & in l. si cui locauero, ff. locati, & notat
3. Antonius Gomez 2. tomo variarum, ca-
pit. 3. num. 1. Pro quarum cognitione co-
stituentum est, quod locator dicitur ille,
qui dominus rei est, vel habet aliquod ius
in re, propter quod illam locare potest: co-
ductor vero dicitur ille, qui accepit rem
conductam à domino, vel ab habente ius
locandi. Et locator tenetur ad tradendam
rem, & ad prestandam patientiam vsus,
& fructus in re locata per tempus con-
uentum, conductor vero tenetur ad soluti-
onem pensionis, debito & consueto tem-
pore, & ad restituendam rem finito tem-
pore locationis, iuxta textum in l. ex con-
ducto in princip. ff. locati, & in l. con-
ducores, C. de locato. Rursus cōstrue, quod
in contractu locationis pensio soluenda
consistere debet in pecuniâ numerata: al-
ias si consistat in alio genere, ut puta, in
certa parte frumenti, olei, vini, vel simili
tunc non est propriè contractus locatio-
nis, sed conductionis, sed innominatus, &
agitur actione, præscriptis verbis. Asimi-
latur tamen contractui locationis, ut pro-
batur in l. i. §. si quis seruum, ff. depositi,
& in l. si olei, C. de locato: & in §. 1. insti-
tuti de locatione, & conductione, & notat glo.
in l. licet, C. de locato, & Bartol. in l. si mer-
cet, §. bis maior, ff. locati.
8. 1. Hæc instituitur dicendum est, quod
actio locati competit locatori, qui prædi-
um, vel rusticiam rem mobilem, ope-
re suam locat, & aduersus conductorem
pro re locata deteriori facta, aut pro mer-
cede, vel pensione soluenda, ut probatur
in l. xdem, C. de locato, & in l. si valuerit
ueris, ff. locati, & in l. Pomponius, la. 1. ff.
in quibus causis accipi pig. vel hypothec. contra.
9. Daturque etiam locatori pro restituenda
sibi pensione rei locatæ finito tempore lo-
cationis, ut in l. videamus, §. qui vim, ff. lo-
cati, & in l. si quis conductionis, & in l. con-
ducores, C. de locato. Et tunc locator libe-
re poterit per hanc actionem conductorem
expellere, & re alteri locare, ut in l. ne cui
liceat

Tertij Tomi.

- cui liceat, C. de locato, & in l. 8. tit. 8. part. 5. & notat Antonius Gomez 1. tomo variarum, cap. 3. num. 3. Quod in scholaribus conductoribus cessat, qui in re conducta alijs pro eodem pretio praeferuntur, iuxta text. in cap. 1. & ibi glos. & communiter Doctor. extra, de locato, & in l. fin. tit. fin. part. 2. Quo fit ante tempus locationis finitum hanc actionem locari non competere, nisi in quatuor casibus, quorum meminit text. in d. l. eadem, & in cap. propter, §. extra, de locato, & in l. 6. tit. 8. part. 5. & notat Anton. Gomez in d. c. 3. num. 6. & Couar. lib. 2. variarum, c. 15. nu. 4. Ex quibus constat quod ad hoc, ut actio locati competat requiritur. Primo, quod pensio vel merces constituta sit in pecunia numerata, ut supra diximus. Secundo requiritur, quod tempus locationis finitum sit, praeterquam in praedictis quatuor casibus d. l. eadem. Et est advertendum, quod quando locator pensionem sibi soluenda agit, libellus necessarius non est: quia iudices procedunt capitulis pignoribus, ut supra resolvimus in c. 2. in §. de actionibus Seruiana hypothecaria, &c. Quando vero agit pro damnis, vel re sibi restituenda libellus erit concipendus forma paulo inferius praescripta. Actio vero conducti datur conductori adversus locatorem ad hoc, ut res sibi conducta tradatur, & ut sibi liceat uti, vel frui re conducta, vel ut locator praestet id, quod in contractu locationis convenit, iuxta text. in l. ex conducto, ff. locati. Tenetur enim praestare locator ad rem tradendam conductori si facultatem tradendi habuerit: ceterum si res perempta casu fortuito absque culpa locatoris fuerit contractus ab utraque parte dissolvitur, ut in l. item queritur, §. exercitu, & in l. habitatores, §. final, ff. locati. Si vero res evisca fuerit absque dolo, & culpa

locatoris praestare interesse tenebitur locator tradendo rem aequae idoneam conductori, ut probatur in l. si quis domum, & ibi glos. & Doctor. ff. locati. Sed si res tradita non fuit non tamen culpa & dolo locatoris, sed ex alia iusta causa vel impedimento tertij, aut naturae vel fuit tradita, tamen ea ut non potuit conductor propter impedimentum tertij, vel naturae, tunc locator non tenebitur ad interesse, nec conductor ad pensionem, ut probatur in l. fundus, & in l. si vno, §. item cum quidam, & in l. habitatores, §. ultimo, & in l. si merces, verbo, vicino, & in litem queritur, §. exercitu, ff. locati, & in l. 2. tit. 8. part. 5. Quo fit quod si conductor à domo recesserit propter pestem, vel aerem corruptum non tenebitur pensionem solvere, secundum Panorm. in cap. propter sterilitatem nu. 8. de locato. Fulgosium in l. cum in pluribus, ff. locati, & eleganter Couarr. in practica queritur, cap. 30. num. 3. Idem etiam observandum erit quando conductor à domo recesserit propter instum metum, ex eo quod ostentis evidentissimis tetris imaginibus, assidueque umbrarum illusionibus, & nocturnis tumultibus vexaretur, secundum Ripam in titulo de peste, 2. parte nu. 17. per text. in d. l. habitatores, §. fin. Ecce ita in Gratensi pratorio fuisse iudicatum refert Couarra. lib. 4. variarum, cap. 6. Fit etiam famulum infirmum petere non posse mercedem pro tempore, quo fuit infirmus, secundum Bart. in l. si vno, §. item cum quidam, ff. locati, & in l. si in litem fundum, ff. de offic. assessor. & alios communiter ex Panorm. in cap. 1. n. 9. de clerico aegrotante, tametsi oppositam sententiam tenuerit glos. in l. baronibus, §. de illo, ff. de usufructu. Et libellus in hac actione erit concipendus forma infra praescripta.

Libellus in actione locati.

F Viano parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano. y digo que es assi. Que yo alquile vnas casas mias en esta ciudad, à tal calle, que han por linderos tales, por precio en cada vn año de cien ducados, y se las arrendè por tiempo, y espacio de tres años, los quales son ya passados. Y auuiendoselas desahuziado por el tiempo acostumbrado, que en esta ciudad se suelen desahuziar las casas, diziendole que no queria las viuiesse por mas tièpo, sino que me las dexasse libres y

desembargadas, y sendo à ello obligado, no lo ha querido hazer, ni fã
lirle dellas. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera
en quanto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y por su sentencia
le condene à que me buelva, entregue, y restituya, y dexé libres, y des-
embagadas las dichas mis casas, tales, y tan buenas como estauan al tie-
po que yo se las di, y el las entrò à viuir, y à que me pague los daños,
interesses, y menoscabos que se me han seguido por no auer dexado
las dichas casas en tiempo deuido, que estimo en quarenta mil mara-
uedis, con lo que de aqui adelante corriere al dicho respecto, hasta que
cumpla lo susodicho. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione conduti.

F Vltano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo que
es así: Que el dicho aduerso se concertò conmigo, y me arrendò
vna dehesa luya que tiene en tal parte, de q̄ son linderos tales, la qual
me arrendò à pasto, y labor, por precio de mil marauedis en cada vn
año, por espacio de tres años. Y es así, que llegado el tiempo en què
me auia de entregar la dicha dehesa, y dexarmela libre, y desembar-
gada, para que yo la pudiesse labrar, y pastar con mis ganados, y estã-
do à ello obligado, no lo ha querido hazer, antes la come con sus gana-
dos, y la tiene ocupada, de suerte que yo no puedo aprouecharme de
ella. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en quã-
to baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le condene à que me dè
y entregue la dicha dehesa, y me la dexé libre, para que yo la puedã
labrar, y pastar por el tiempo del dicho arrendamiento, y no la dexan-
do libre, le condene en los daños, interesses, y menoscabos que se me
han seguido y siguieren, en todo el tiempo que no me dexar de desem-
bargada la dicha dehesa, que estimo en tantas mil marauedis, saluo la
judicial cassacion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Quarto.

SUMMARIA.

- 1 Actio negotiorum gestorum est
bonæ fidei.
2 Negotium alienum geri quatuor
modis dicitur.

- 3 Actio negotiorum gestorum est du-
plex, directa, & contraria.
4 Actio negotiorum gestorum dire-
cta aduersus quem, & ad quid
competat.
5 Actio negotiorum gestorum directa po-
test intentari statim capta admi-
nistracione antequam finiatur.
6 Actio

- 6 Actio negotiorum gestorum non solum domino, sed etiam cuilibet, cuius interest, competit.
- 7 Actio negotiorum gestorum directa, ut competat, requiritur absentia vel ignorantia eius, cuius negotio gesta sunt.
- 8 Mandatum inducitur ex presentia et taciturnitate domini.
- 9 Actio negotiorum gestorum cessat, quando mandatum interuenit.
- 10 Actione negotiorum gestorum directa agens, quid concludere debeat in libello.
- 11 Negotiorum gestor tenetur de dolo, lata culpa, et leui, et leuissima, quando alius diligentior vellet administrationem suscipere.
- 12 Negotiorum gestor excusatur a leui, et leuissima culpa sinceritas affectionis, et imminens rei necessitas.
- 13 Actio negotiorum gestorum contraria cui, et aduersus quem, et ad quid datur.
- 14 Negotium a principio utiliter gestum esse sufficit, licet prosperatus non fuerit secutus.
- 15 Actio negotiorum gestorum contraria, datur etiam aduersus furiosum et aduersus heredicatē iacētē, quāuis delatam pupillo extraneo heredi, secus vero pupillo suo heredi, nisi quatenus locupletior factus fuisset.
- 16 Hereditas non iacet cum pupillo suo heredi desertur.
- 17 Hereditas habet dominum pupillum ipso iure quando suo heredi desertur.
- 18 Negotia gesta nomine hereditas-

is pupillo suo heredi delata nomine pupilli gesta censentur, et obligatio ipsum pupillum tangit.

- 19 Libellus in actione directa negotiorum gestorum.
- 20 Libellus in actione contraria negotiorum gestorum.

§. 4. De actione negotiorum gestorum.

Actio negotiorum gestorum bonæ fidei est, ut probatur in d. §. actionū. Pro cuius cognitione constitutenda est, quod quatuor modis dicitur negotium alicuius geri, ut notat gloss. in l. si pupilli. §. item quæritur, in fine, verbo, ipso gestu, ff. de negotijs gest. quam explicat Bartol. ibi & l. numero 172. & Masinger. numero 29. in dicto §. actionum, & Brissonius libr. 7. de verborum significatione, verbo, gerere. Quæ actio duplex est, directa, scilicet, & contraria, ut probatur in §. 1. in fine de obligat. quæ ex quasi contractu, & in l. 2. ff. de negot. gest. Directa enim competit aduersus eum, qui sponte negotia absentiis gessit ad hoc, ut rationem suæ administrationis reddat, & ratione reddita condemnetur in id, quod non ut oportuit gessit, & in id, quod ex tali gestione retinet, iuxta textum in l. 2. ff. de negotijs gestis. Potestque actio ista intentari statim ccepta administratione, antequam finiatur, ut docet Bartol. in l. nam, & Seruius, §. qui negotia, ff. de negotijs gestis, & in l. non quæ, §. hanc stipulationem, ff. rem pupilli saluam fore. Daturque hæc actio directa, nedum domino cuius negotia gesta sunt, sed etiam cuilibet, cuius interest illo iudicio experiri, ut probatur in l. actio, ff. de negot. gest. & ad hoc ut competat requiritur absentia, vel ignorantia eius, cuius negotia gesta sunt, iuxta textum in §. 1. in fine de obligat. quæ ex quasi contractu, & in l. 2. ff. de negotijs gest. Alioquin si dominus præsens

præfens esse, & tacere, mandatum indoceretur, ut probat text. in l. si remunerandi, §. si passus, & in l. qui patitur, ff. mandata, & quando mandatum interuenerit, actio negotiorum gestorum cessat, per text. in §. i. in l. de oblig. quæ ex quali contra. Secundo requiritur, quod actor in libello conelutatur, quod iudex remaneat nec ad reddendam sibi rationem administrationis, & ad dāna, & interesse, si culpa, vel dolo, negotiū minus bene gestum fuerit, ut docet Bartol. in l. sed an ultro, §. i. ff. de nego. gestis. Nam negotiorum gestor tenetur de dolo, lata culpa, & de leui, secundū glo. in §. i. verb. ad exactissimam, in sp. de obliga. quæ ex quali contractu. Quinimo de leuissima tenetur, quando alius diligens vellet administrationem suscipere, ut probat text. in l. si negotia, & in l. si pupilli, §. videamus, ff. de neg. gest. à leuitamen, & leuissima culpa excusaret sinceritas affectionis, amicus rei necessitas, iuxta text. in l. 3. §. interdum, ff. de neg. gest. At verò actio contraria negotiorum gestorum datur gestori aduersus dominū, & cum cuius negotia utiliter gessit, ad sibi præstandum id, quod necessarium, vel utiliter, rebus gestis impenditur, ut probatur in l. ex duobus, in princ. & in l. quæ vultuer in ptine ff. de nego. gest. & etiam ad hoc, ut liberetur ab obligatione pro domino negotiorum suscepta, & indemnitas rerum gestarum sibi præstetur, iuxta text. in l. si quis mandato, ff. de neg. gest. & in l. 2. C. de sentent. quæ sine certa quantitate, sufficere; negotium

à principio vultuer exceptum esse, licet prospere euerint non fuerit sequutus, ut probatur in l. sed an ultro, §. i. ff. de nego. gest. Daturq; predicta actio aduersus suum sum, ut in l. 3. verbi. cui signos, ff. de nego. gest. & etiam aduersus hæreditatem iacentem, quæuis delata esset pupillo, vel in l. nam & feruus, §. i. ff. de nego. gestis. Quod intelligi debet quod si hæreditas delata esset pupillo extraneo hæreditas tunc eueniret iacens, & iure ordinario gestor agit aduersus eā, sufficere; negotium vultuer exceptum fuisse, licet ex post facto nulla utilitas secuta fuisset. Cæterum si hæreditas delata esset pupillo suo hæredi, non conueniret actione negotiorum gestorum iure ordinario, sed quatenus locupletior facta fuisset iuxta text. in l. 2. C. de nego. gest. Et est ratio, quia hoc casu hæreditas non iacet, ut firmat glo. in l. cū hæreditas, verb. successeritis, C. de positi, & notat Is. in l. in suis, num. 10. ff. de liberis & posthu. & Gozadinus in l. qui se patris, nu. 64. C. de liberis. Et ita hæreditas habet dominū.

18. pupillum ipso iure, & negotia pupilli gesta censentur, obligatioque ipsum pupillum tangere videtur, argumento text. in l. quæ utiliter, §. fin. ff. de nego. gest. & corū quæ tradit Bartol. receptus in l. necessarius, in princ. ff. de acquirēda hæreditate. Ac ideo hæreditas iacens delata pupillo suo heredi hac actione conueniri debet quatenus factus fuerit locupletior, ut in d. d. 2. Et liberis in hac actione directa, & contraria concipiendus erit forma sequenti.

Libellus in actione directa negotiorum gestorum.

19. FVlano parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que estando yo ausente desta ciudad, el dicho aduerso de su propia voluntad, sin mandamiento ni poder mio se entremetio à entender en mi hazienda, y à grangearla, y administrarla, cogiendo y cobrando los frutos y rétas della, y encerró el pan, y vino que se cogio en estos dos años proximos passados, y lo vendió, é hizo dello lo que por bien tuuo. Por lo qual es obligado à darme quenta con pago, así de lo que administró, como de lo que por su culpa dexó de administrar, pdes ya que se entremetia en la administracion de la hazienda, la auia de administrar, toda ella: y si el no se entremetiera, huuiera otro que la administrara. Porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste: del dicho aduerso me haga justiciā, y le condene

dene à que me de cuenta con pago de todo el tiempo que entendio en la cobrança, y administracion de la dicha mi hazienda, que fueron los dichos dos años: y así mismo le condene, à que por quanto por su culpa dexò de labrar tal huerta, y tal viña tal año, y por ello recibierò daño y derrimento en quantia de tantas mil maravedis, me pague el dicho daño, y lo demas que por su culpa quedò por arrendar, y labrar pagandome la renta de todo ello, que estimo en tantos ducados, salvo la judicial rassion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione contraria negotiorum gestorum.

F Vano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que estando el dicho aduerso ausente desta ciudad, por le hazer bien y buena obra, y porque su hazienda no se le perdiesse, yo entendi en la administracion della, y se la beneficié, y arrendé, y reparé de muchas cosas que tenia necesidad, sin las quales no rentara cosa alguna, y en los dichos reparos gasté de mi hazienda mas de duzientos ducados, como parecerá aueriguadas las quèras, los quales està obligado à me pagar el dicho aduerso, por se auer gastado en provecho de su hazienda. Porque pido à V. m. q auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le còdene à que me de y pague los dichos duzientos ducados que en la administracion, y reparos de la dicha su hazienda gasté. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Quinto.

tum fuerit gratuitum.

Actio mandati in quo differat ab actione negotiorum gestorum.

S V M M A R I A.

Libellus in actione directa mandati.

A Ctio mandati duplex est, directa, & contraria, & utraque bonæ fidei.

Libellus in actione contraria mandati.

Actio directa mandati cui, & aduersus quem ceperat, & ad quid datur.

§. 5. De actione mandati.

Actio mandati contraria cui, & aduersus quem, & ad quid datur.

Actio mandati duplex est, directa, & contraria, & utraque bonæ fidei, iuxta text. & ibi Angelum, l. f. & alios in §. actionum, in l. tit. de actionibus.

Actio contraria mandati, ut committitur requiritur, quod mandatum

Directa datur mandatori, & eius heredi aduersus eum, qui mandatum

datum suscepit, & non expleuit, ut in l. si mandauero, §. fin. & in l. inter causas, §. qui suscepit, ff. mandati, vel illud expleuit dolose, & negligenter cum dachno mandatis, ut in l. praterea, & in l. si procuratorem, §. si mandati, vel exceffit fines mandati, ut in l. diligenter, ff. mandati, & in §. 1. qui, in l. peruenit, de mandato, & in capitulo cum dilecta, de rescriptis, notat Ias. in l. si procurator, columna 1. C. de procuratoribus, & Alciatus in l. fin. C. de negotiis gestis, daturque mandatori ad hoc, ut mandarius restituat, quidquid ad eum ex mandato peruenit, si res tradita sibi fuerit, alius cedat actionem, quam habet ad persequendum rem, ut in l. si procuratorem, §. dolose, ff. mandati, si vero mandarius negligens fuerit, restituitur ad quod mandatoris interit, iuxta textum in dict. l. si procuratorem, §. 1. Contraria autem actio man-

dati datur mandatorio, eiusque heredi aduersus mandatarium, & eius heredem, ad hoc, ut impleto mandato restituant omnes impensas, quas necessario, & voluerit mandarius fecerit, iuxta textum in l. dilecti quod, §. idem Labeo, & in l. si vero non remanere, §. fin. ff. mandati, quod procedit etiam si infelicitate negotium successerit absque sui culpa, ut in l. qui mittam, §. fin. ff. mandati. Requiriturque ad hoc, ut hanc actio mandati competat, quod mandatum fuerit gratuitum, iuxta textum in §. in summa, in l. fin. de mandato, & in l. si mandati, & in l. 2. tit. 3. part. 5. Et differt illa actio ab actione negotiorum gestorum in eo, quod illa sponte suscipitur, domino ignorante, hanc vero non suscipitur, nisi iussu, vel rogatu domini praecesserit, Et libellus in hac actione erit formandus modo sequenti.

Libellus in actione directa mandati.

FVLANO parezco ante V. m. y pongo demanda a fulano, y digo: Que yo roque al dicho fulano que me comprasse tal heredad, que ha por linderos tales, por precio de dos mil ducados, y assi mismo me comprasse tal viña a tal parte, que ha tales linderos, y haze tantas alancadas, por precio de quinientos ducados, y le di, y entregué el dinero para lo vno, y lo otro, y el de mil lo recibí, y quedé conmigo de comprar la dicha heredad, y viña. Y es asy, que el compró para si la dicha heredad, y la tiene, y posee, y la viña por su culpa la dexó de comprar, y se vendió a otro, del qual no se puede auer: y por no la auer comprado, se me ha seguido de daño e interese mas de duzientos ducados, por confinar la dicha viña con otra mia, y tener gran necesidad della para la incorporar en la mia. Por lo qual está obligado a mandarla, y entregarla dicha heredad, y a pagarme los dichos duzientos ducados que se me han reterecido de daños, e intereses, en no me aser comprado la dicha viña. Porque pido V. m. que auida mi relación por verdadera, en la parte que baste, del dicho addito me haga justicia, y por su sentençia se condene a que me de, y entregué la dicha heredad, con mas los frutos que ha rentado y podido rentar, y que rentare hasta la real entregá, que es en mil e duzientos ducados cada vn año, y a si mismo a que me de, y pague los dichos duzientos ducados de daño, e interese que se me han reterecido de no me auer comprado la dicha viña. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione contraria mandati.

7 FVlano parezco ante V.m.y pongo demanda à fulano,y digo: Que el dicho aduerso me rogò que fuesse à la ciudad de Plasencia, y le comprasse quinientos carneros anexos, à precio de à dos ducados cada vno. E yo la hize así, que fuy à la dicha ciudad de Plasencia, y comprè los dichos quinientos carneros, y los traxe à esta ciudad de Salamanca, y se los entreguè, y el dellos se contentò, y en yr à hazer la dicha compra me detuue quinze dias, y gastè en costas del camino, y en pastores, y en otros gastos necessarios quarenta ducados que puse de mi casa: y de mas de los dichos gastos, puse de mi bolsa duzienros ducados para acabar de pagar los dichos carneros: lo qual todo es obligado de me dar y pagar el dicho aduerso: y aunque por mi ha sido requerido que lo haga, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en quâto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le condene à que me de y pague los dichos quarenta ducados que hize de gastos, con mas los duzienros ducados que puse de mi casa para acabar de pagar los dichos carneros. Spbre que pido justicia, &c.

Ex 6. Sexto.

SVMARIA.

1 Actio depositi est bonæ fidei.

2 Depositum est quando quis rem suam alteri causa custodiæ, dat quo casu recipiens tenetur ea restituere ex actione depositi.

3 Depositum aliud est iudiciale aliud extraiudiciale.

4 Depositum iudiciale dicitur quando res, de qua est controuersia depositur, ubi iudex statuit.

5 Depositarius à iudice electus semper presumitur idoneus.

6 Depositarius electus à iudice si post modum idoneus non fuerit repertus iudex tenebitur ad interesse parti lesæ, nisi à principio idoneus

elegit, vel probationem suam idoneitatis recepit.

7 Depositum extraiudiciale dicitur quando absque controuersia quis causa custodiæ deponit rem suam penes aliquem.

8 Depositum extraiudiciale aliud est voluntarium, & aliud necessarium.

9 Depositum voluntarium dicitur, quando quis ex sua voluntate deponit rem custodiendam penes aliquem, & tunc depositarius tenetur ad simplum.

10 Depositarius negans rem penes se depositam fuisse efficitur infamis sequuta sententia iudicis.

11 Compensatio non admittitur à depositario.

12 Depositum necessarium dicitur quâdo

do urgente necessitate veluti incendij, naufragij, cumultus, vel ruina quis deposuit rem suam penes aliquem, ut periculum imminens euitaret.

13 Actio depositi competit in duplū aduersus negantem depositum necessarium.

14 Depositarius tenetur de dolo & lata culpa.

15 Depositarius non tenetur de leui, vel leuissima culpa, vel casu fortuito, exceptis quibusdam casibus.

16 Actio depositi alia est directa, & alia contraria.

17 Actio depositi directa cui, & aduersus quem, & ad quid datur, & quando si rei, & pena persecutoria.

18 Actio depositi rei persecutoria est perpetua, pena vero persecutoria est annalis.

19 Iuratur in litem in actione directa depositi.

20 Actio depositi contraria cui, & aduersus quem, & ad quid cōpetat.

21 Actio depositi contraria, ut cōpetat quare requirantur.

22 Actione depositi contraria nō agitur, nisi expresse rescusa custodia sit data, & recepta a depositario tacite vel expresse consensiente.

23 Deponere hospitem apud nauarā, cauonem vel stabularium arcam, sardelū, vel aliam rem ligatā, si post modū illigata reddat censebitur stationarius actione depositi contraria, & stabitur iuramento hospitis super rebus contentis in sardelo.

24 Actio depositi contraria, ut cōpetat requiritur quod gratis re-

cipiat depositarius, quia alias erit contractus innominatus, vel locationis.

25 Depositus proprie nō cadit in rebus immobilibus.

26 Depositum de iure communi habet executionem paratam quando per instrumentum publicum de deposito constat.

27 Testium receptio non est admittenda ante licentiam concessaram.

28 Instrumentum omne publicum, auctore iure Regio habet executionem paratam.

29 Depositum conficiens instrumento publico potest cōueniri via executionis, licet tale instrumentum non habeat clausulam guaranteeciam: & idem erit in scriptura priuata aperte recognita.

30 Scriptura priuata habet vim publici instrumenti si recognita sit à parte in iudicio.

31 Scriptura priuata cū subscriptione trium testium habet vim publici instrumenti nō tamen potest executioni mandari si negata sit à debitore, licet à testibus sit recognita: facit tamen plenam probationem.

32 Libellus in actione depositi vultuarij & necessarij.

§. 6. De actione depositi.

suam alteri causa

Actio depositi etiam bene fidei est, ut constat ex §. actionum, institutio de actionibus. Pro cuius cognitione erit constituendum, quod depositum est quando quis re custodire dat, quod casu recipiatis

recipiens tenetur eam restituere ex actione depositi, iuxta tex. in l. 1. & toto tit. ff. & C. depositi. & in cap. 1. & 2. extra de deposit. & in §. præterea instit. quibus modis re contrah. obligat. in l. 1. & toto tit. 3. part. 5. & notat Antonius Gomez 2. tomo variarum, capit. 7. nu. 2. & Brissonius lib. 4. de verborum signifi. verbo, depositum. Rursus constituendum est, quod depositum aliud est iudiciale, & aliud extra iudiciale. Iudiciale dicitur quando res, de qua est controversia, deponitur ubi index statuit, vt in l. senatus, in fine, ff. de offi. præf. & in l. si fideiussor, §. vltim. ff. qui satisfacere cogantur, & in l. 1. §. penult. de liber. exhi. & tradit Brissonius ubi supra.

Et tunc index eligere debet depositarium, & à iudice electus semper præsumitur idoneus, iuxta textum in l. si solutus, ff. de solutionibus. Qui depositarius si postmodum idoneus non fuerit repertus index tenebitur ad interesse parti laesæ secundum Bartol. in dist. l. si solutus, Bald. in l. acceptam, C. de vfuris, & Aulies, in exp. prætorum, cap. 10. in glossa verbo, stabile, numer. 2. à qua obligatione iudex liberabitur quando à principio idoneum depositarium elegit, vel probationem fore idoneitatis recepit, secundum Andriam plures alios Doctores. referentem, ubi supra, numer. 2. Extrajudiciale depositum est quando absque controversia quoniam causa custodire deponit rem suam penes aliquem: & tunc ipse depositarium eligere potest, argumento text. lita autem, in principio, ff. de administratione tutorum, & in l. de hitor, ff. de negot. gest. & tradunt Bartol. & Bald. ubi supra, & Aulies in dicto. cap. 10. in glossa verbo, no obrare, numer. 2. Præterea constituendum est, quod depositum extrajudiciale aliud voluntarium, & aliud necessarium est. Voluntarium dicitur quando ex sua voluntate quis deponit rem custodiendam penes aliquem, & tunc depositarius tenetur ad simplicem, id est, ad restituendum, quo casu statim res restitui debet etiam si à prædone, seruo, filio, vel simili persona deposita sit, vt probatur in l. 1. §. si prædo, & in l. quod seruus, ff. de positi. Et si rem penes se depositum fuisse negauerit depositarius infamiter efficitur sequuta sententia iudicis, vt probatur in l. qui depositum, C. de positi, & nec tunc admittitur compensatio à depositaria opposita, vt probatur in l. penult. C. de positi, & in l. fin. & ibi Bart. C. de compen-

sationibus, & in cap. 2. §. fin. de deposito, & in §. in bonæ fidei, insitut. de action. & ibi Isal. num. 33. & Gregor. Lup. in l. 1. §. tit. 3. part. 5. in glossa. 5. Necessarium depositum est quando urgente necessitate, veluti incendio, naufragio, tumultus, vel ruinae quis deposuit rem suam penes aliquem, vt imminens periculum euitaret: quo casu aduersus depositarium negantem penes rem depositam fuisse, actio depositi à prætoribus inuenta datur in duplum, iuxta textum in l. 1. §. 1. ff. de positi, & in §. rei persequendæ, & in §. in duplum, & in §. sed furti, insitut. de acti. & in l. 3. tit. 3. part. 5. Et horum quatuor casuum rationem reddit Milinger. in dist. §. rei persequendæ numer. 39. Duarenus lib. 1. dispositio-num cap. 15. & Benicassius in dist. §. actionum numer. 492. Insuper constituendum est, quod depositarium solummodo tenetur de dolo, vt probatur in l. si vt certo, §. nunc videndum, ff. commodati, & in l. §. si vestimenta ff. de positi, & in l. contractus 24. ff. de regulis iuris, & in l. præterea, instit. quibus modis re contrah. obligat. De lata culpa etiam tenetur, vt in l. 1. C. de positi, & firmat glossa in d. §. præterea, verbo, dolo, quia lata culpa dolo comparatur, iuxta text. in l. quod Nerui, ff. de positi. Nec obstat quod in prædictis iuribus dicitur depositarium solummodo, vel duntaxat de dolo tenentem respondetur quod ille dicitio nes taxatiue non excludunt similes casus secundum glossa in l. obres alienum, C. de prædij minorum. Non tamen depositarius tenetur de leui, leuissima, vel casu fortuito, vt ex prædictis iuribus notant omnes, ibi, præsertim Cagnolus, & Decius, num. 1. in d. l. contractus. Bene verum est quod in aliquibus casibus depositarius de leui culpa, & casibus fortuitis tenetur quos congerit glossa in dist. §. præterea, verbo, dolo, & glossa in l. 1. §. si præ, ff. de positi, Panormita. num. 3. & alij in cap. 3. de deposito, & est l. 3. & 4. tit. 3. part. 5. Supradictis ita constitutis dicendum est, quod actio depositi est directa, & contraria. Directa enim datur aduersus depositarium ad persequendum rem depositam cum fructibus, & omni causa, vt in l. 1. §. hanc actionem. ff. de positi, & in l. 1. §. 8. tit. 3. part. 5. Et est civilis rei persequatoria, in quatuor tamen casibus, nempe quando causa incendio, naufragij, vel ruinae vestimentis res fuit deposita: prætoriana est, & cum prætor induxit, daturque in duplum aduersus depositarium negantem

rem depositam: & est mixta rei, & pœnz
persecutoria, ut in l. 1. §. 1. ff. depositi, & in
d. §. rei persequenda, §. in duplum, & §. sed
furti in l. de actio, & in l. 8. tit. 3. part. 5.
18 Quo fit ad persequendam rem depositam
hæc actio nem perpetuam esse cum sit ci-
uilis ad persequendam vero pœnam aona-
lem esse, cum sit pœnz, ut in l. quod. tū-
multus, ff. depositi. Et in hac actione dire-
19 ctæ iuratur in litem, ut probatur in l. 1. §. si
rem, ff. depositi. Contraria autem actio de-
positi competit depositario, & eius hæredi
aduersus depōnentem, & eius hæredem, ad
hoc, ut sibi restituatur id quod necessarii,
& viles impensum fuit in re deposita, ut
20 probatur in l. 1. apud, ff. depositi. Et ad hoc
ut hæc actio competat requiruntur sequen-
tia. Primo quod res deposita expresse da-
ta sit causa custodiæ, & suscepta à deposi-
tario, tacite vel expresse consentiente. Alio
quin, si quis ponat rem in domo alterius
ipso sciente, & patiente, hæc actio non da-
bitur, ut d. §. præterea, & resolut. l. 1. in §.
sequens num. 30. in l. tit. de action. & An-
ton. Gomez in 2. tomo variarum c. 7. n. 2.
23 Vnde hospiti deponenti, apud nautam, cau-
ponem, stabularium, arcam fardelum, vel
aliam rem legatam, si postmodum illigata
e reddata stationarius hæc actione tenebitur,
& statuitur iuramento hospitis super
rebus contentis in fardelo, secundum Bar-
tolu, in l. in actione, num. 22. & ibi l. 1. num-
40. ff. de in litem iurando, per text. in
l. 1. §. si cista, ff. depositi, quod procedit
etiam si clavis cellula tradita fuerit hospiti
secundum glo. in l. fin. §. 1. verbo, item, si
prædixerit, ff. nautæ, cauponæ & stab. &
l. 1. in d. 1. actionibus num. 43. & in d.
24 §. sequens, numer. 29. Secundum requiritur,
quod depositarius gratis rem depositam re-
cipiat, alias vel ex contractu in nomina-
tus, vel locationis, ut in l. 1. §. si quis ser-
uum, ff. depositi, & notat l. 1. in dict. §. se-
quens, numer. 30. Tercio requiritur, quod
25 res deposita sit mobilis, vel se moueat, nam
in re immobili propriè non cadit depōsi-
tum, impropriè tamen bene cadit, iuxta
text. in l. licet, §. rei depositæ, ff. depositi.
Quo fit quod si alicui commendetur roca
vel castrum, dicitur depositarius castilla-
rius, secundum Plate. & Angel. in dict. §.
sequens. Et est aduertendum, quod depōsi-
tum de iure communis habet executionem
paratam, ut notant Quodor. in l. penultim.
C. depositi, & ideo libellus necessarius non
est: debet tamen per instrumentum publi-

cum de depōsito, consistere, secundum An-
gel. in l. si depōsitæ, C. depositi. Si vero per
27 testes probari debeat, tunc via ordinaria
agendum erit: iniquis autem sitom consensu-
tam ad receptionem testium non perueni-
tur, iuxta textum, ut vide non contestata.
28 Observandum tamen in præxi, quod cum ho-
die iure regio omne instrumentum publi-
cum executionem paratam habeat, ut in
l. 1. & l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilat. opinio Ad-
29 gelphi procedere poterit; quando in instru-
mento publico aliquis confiteretur se de-
positum recepisse, licet in tali instru-
mento clausula guarantee appositæ non ef-
set, nec in eo conspiceretur, quod depōsi-
tarius promissit, depōsitum redere: nam ad
huc via executiua aduersus eum procedi
30 poterit. Idemque observandum erit in
scriptura privata, recognita à parte in indi-
cio, secundum Bald. in l. 1. C. de executio-
ne rei in di. iuxta glo. in l. sed et si possessori-
ri, §. cum hereditate, ff. de re iudicat. quia
talis scriptura habet vim instrumenti publi-
ci, ut in l. publica, ff. depositi, & in l. cum
de indebito, C. de probationibus, & in l.
1. 19. tit. 18. part. 3. & notat Rebuffus in tit.
de chirographorum, & secundum recog-
nitum in summa, à numer. 44. Covarruvias lib. 2.
31 variarum, capit. 11. numer. 4. & Auend. in
cap. prætorum, 2. parte cap. 30. num. 1. Et ho-
die est express. l. 5. tit. 1. lib. 4. Recopi-
lat. & nos supra diximus in 4. part. 1. tomi
in cap. de his quæ execut. para. in versicul.
sexto quod scriptura privata. Quinimo
idem iuris esset si depōsitum probaretur per
scripturam privatam cum subscriptione
trium testium, quia talis scriptura habet
vim instrumenti publici, ut in l. scripturas,
C. qui potiores in pig. & in l. 1. tit. 1. §.
partit. 5. Si tamen talis scriptura trius tes-
te subscripta negata esset à debitor, quan-
vis recognita esset à testibus non posset
executioni mandari, iuxta ea quæ resolu-
mus in dicta 4. parte 1. tomi in dicto versu-
culo sexto, sed tunc via ordinaria agē-
dum erit: & talis scriptura à testibus depo-
nentibus se vidisse eam scribere, recogni-
ta plenam probationem facit, ut probat
Rebuffus, ubi supra num. 29. & probatur
in l. 1. 14. & 118. & 119. tit. 18. part. 3. &
firmat Auendanius, ubi supra numer. 41.
Vnde in supradictis casibus, quibus via
executiua procedi potest libellus necessa-
rius non erit in alijs vero formandus erit
modo sequenti.

32 **F** Viano parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que en vn dia del mes de Mayo proximo pasado deste presente año de setenta y quatro que se contaron ocho dias del, se encendio gran fuego en mi casa, y temiendome que no se podria arajar, y que mis bienes correrian riesgo los saque todos, que son los contenidos en este memorial, de que hago presentacion con la solemnidad, y juramento necessario, &c. Y los puse y deposite para que se me guardassen, en casa del dicho aduerso y en su poder, y el los recibio, y se constituyó por depositario dellos: y asy mismo muchos dias despues del dicho fuego puse y deposite vna fuente de plata que pesaua tantos marcos en mano del dicho aduerso, para que me la guardasse, y el la recibio de mi en fiel encomienda, y guarda. Por lo qual está obligado à me boluer y restituyr todos los dichos bienes, que el dia del fuego en el deposite, y la fuente de plata que despues le di en guarda. Y aunque por mi ha sido requerido muchas vezes que me lo buelua todo y restituya, no lo ha querido ni quiere hazer, antes niega auer yo en el hecho los dichos depositos. Porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en la parte que baste, del dicho aduerso me haga justicia y le condene à que me buelua y restituya los bienes que en el deposite el dia del fuego, tales y tan buenos como de mi los recibio con mas otro tanto que está obligado à boluer en pena por auerme negado el dicho deposito necessario; y asy mismo le condene à que me buelva la dicha fuente, y en defecto de no me la dar, me pague su justo valor de peso, que eran tantos marcos, y de hechura que estimo en tantas mil maravedis, y mas le condene en las penas en que caen en incurrir los depositarios, que no acuden con los depositos que en ellos fueron hechos. Sobre que pido justicia, &c.

33 Otro si à V.m. pido proceda breue y sumariamente en esta causa, pues la calidad della requiere, por ser de deposito. Y pata ello, &c.

Ex §. Septimo.

SUMMARIA.

- 1 **A** Ctio pro socio est bona fidei.
- 2 Societas contrahitur cōsensu, re verbis, & per nūcium, & in perpetuum vel usque ad certum tem

pus, vel ex tempore, vel sub conditione.

- 3 Societas non potest contrahi in perpetuum sine temporis praescriptione.
- 4 Societas potest contrahi in super omnibus bonis praesentibus vel futuris, vel super vna tantum negotiatione.

5 Socie-

8 Societas super omnibus bonis simpliciter contractu etiam ad futura extenditur præter donationem, hæreditatem, legatum, vel aliam speciem ultimæ voluntatis, nisi id exprimitur.

6 Socij pactionis inter se facias obsequare debent.

7 Societas quatuor modis dissolvitur.

8 Actio pro socio cui, & aduersus quæ, & ad quid datur.

9 Actio pro socio datur ad diversos effectus.

10 Actione pro socio agens quid debeat in libello concludere.

11 Actio pro socio initatur societate finita, quando agitur pro habenda utilitate lucris, & damni inter socios diuidi, nã, & hoc casu, quid libellus continere debeat.

12 Socij debet equaliter lucra, & damna inuicem communicare, nisi aliud conuenit sit.

13 Libellus in actione pro socio est concipiendus nomine singularium sociorum, non vero societatis.

14 Libellus in actione pro socio in primo & secundo casu.

15 Libellus in actione pro socio ad dissoluendam societatem.

§. 7. De actione pro socio.

NTER Ações bonæ fidei, actio pro socio connumeratur in dict. §. actionum. Pro cuius elucidatione constituendum est, quod societas contrahitur consensu, re, verbis, & per nuncium, probat textum in l. societatem col.

se iuncta legi admittitur, si de prob. socior. & in princip. instit. de obligatio ex com. sensu iuncta gl. verbo, societatis, l. 1. r. tit. 10. par. 5. & in perpetuum, id est, quod vitam contrahentium; vel vique ad certum tempus, vel ex tempore, vel sub conditione contrahitur. ff. l. 1. r. ff. pro socio l. 1. tit. 10. par. 5. Non tamen in perpetuum sine præstatione temporis contrahitur, l. et l. 1. ff. pro socio, & super omnibus bonis presentibus & futuris, vel super vna tantum negotiatione contrahitur, l. societas contrahitur, ff. de pro socio in princip. instit. de societate l. 3. tit. 10. par. 5. Et si simpliciter contracta fuerit super omnibus bonis, ad bona futura nihilominus extenditur, l. si societatem, l. si quis societatem, ff. pro socio, & firmat gl. in l. h. C. quæ res pigno oblig. Non tamen extenditur ad bona quæ sita per donationem, hæreditatem, legatum, vel aliam speciem ultimæ voluntatis, l. coire, cum sequentibus, ff. pro socio, nisi specialiter & expresse inter socios actum fuerit, societatem extendendam esse ad bona titulo lucrationis quæ sita l. 3. verfic. cum specialiter, & ibi gl. ff. pro socio, Paulus Cast. consil. 185. col. 5. Bart. consil. 22. vol. 1. Alex. consil. 47. col. 2. tomo 2. & conuenit l. 6. & 9. tit. 10. par. 5. & resol. Anton. Gom. 2. tomo var. c. 5. n. 3. & 4. p. met. si contrarium teneant Carol. Ruin. consil. 104. col. 4. vol. 1. Darius consil. 66. col. 2. & Aimoa Craueti consil. 26. col. 2. Et pactio nes inter socios iuxta obseruandæ sunt, vt probatur in princip. in l. de societate, & in l. 1. tit. 10. par. 5. Quæ societas quatuor modis dissolvitur, vt in l. societatem, ff. pro socio, & in §. soluitur, in l. de societate, & in l. 10. tit. 10. par. 3. Ex quo contractu societatis oritur actio pro socio, quæ competit sociis inuicem, quod ex oportuerit alteri alteri aliquid ex bono & ex quo præstare. Estq; directa ex vtraque parte, vt in §. in quibusdam iust. de pona temore litigantium. Et datur ad diversos effectus, aliquando ad societatem contractam adimplendam & coulicendam, veluti, vt fiat cessio iurium, & collatio rerum in comuni, secundum conventionem societatis, quo casu intentari illico societate iacta poterit. Aliquando vero datur ad personales præstationes, puta, ad fructus, & redditus perceptos in comuni diuidendos, & ad lucra impensas, & damna communicanda; quo etiam casu, durante societate poterit intentari, pro socio, §. si

N 5 Titium

Titium, cum duobus, & item respondit, ff. pro socio. In quibus casibus requiritur quod actor dicat, in libello inter se & reū initam fuisse societatem vnus rei, vel omnium bonorum, exprimēdo speciem eiusdem societatis. Aliquando & tertio datur pro habenda vtili ratione lucri & damni, inter socios diuidendi, verum, §. fin. cum sequenti, & in l. tandū, ff. pro socio, quo casu intentari non potest, nisi societate finita, vt in d. l. tandū. & ibi gloss. verb. data, & resoluunt l. iso in §. sequens, num. 32. & Missig. in §. rei persequenda, n. 78. insit. de actio. quo casu requiritur in libello ex-

pressio causę, per quam finita fuit, & expressio formę societatis, id est, partium lucri & damni, quę vnicuique ex socijs conuenire debeat. Alioquin si nihil inter socios conuenit, & qualiter lucri & damna communicande erunt: si vero aliquid conuenit, pactiones erunt obseruandę, tex. in l. si non fuerit, ff. pro socio, & in princip. in l. de societate, in l. 1. tit. 10. part. 5. Requiriturq; in hac actione, quod libellus concipiatur nomine singulorū sociorum, non vero societatis, secun. Bald. in Rub. C. pro socio, & l. iso in d. §. sequens, n. 41. & erit formandus modo sequenti.

Libellus in actione pro socio in primo & secundo casu.

14 **FVLANO** parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que entre mi, y el dicho aduerso fue fecha y contrahida compañía de todos nuestros bienes muebles, y rayzes, semouientes, deudas, dineros, y acciones, que à la sazón teniamos y adelante tuuiessemos, y así es, que yo cumpliendo lo que era de mi parte obligado, meti todos mis bienes en la dicha compañía, & cedi los derechos, y acciones que me pertenecian, y di poder al dicho aduerso in rem propriam, parà que en nombre de la dicha compañía pudiesse cobrar las dichas deudas: y el dicho aduerso siendo obligado à hazer otro tanto, y aguardar la dicha compañía, y meter en ella sus bienes, y ceder sus acciones y derechos que le pertenecian, no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto: antes los frutos que ha cogido de los dichos bienes de compañía, y las ganancias que se han seguido, no lo ha queridō comunicar, y lo oculta. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste por su sentencia condene al dicho fulano à que cumpla y guarde la dicha compañía, mandandole ceder sus derechos y acciones, y comunicar los frutos y ganancias. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione pro socio in tertio casu ad dissolucndam societatem.

15 **FVLANO** parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que entre mi y fulano defunto, y fulano, y fulano, vezinos desta ciudad

dad fue fecha, y contrahida compañía de todos nuestros bienes auidos y por auer, para que juntamente todos tratásemos con ellos y pusiésemos vna tienda de paños, y sedas en la rúa desta ciudad, con que lo que se ganasse y adquiriessse en el dicho trato se partiesse entre todos por yguales partes. La qual compañía ha durado por espacio de tantos años, y agora fulano vno de los dichos compañeros es muerto, y pasado desta presente vida, y por su muerte se disoluió y acabó la dicha compañía. Por lo qual fulano y fulano como tales compañeros, y fulano y fulano como herederos del dicho fulano defunto estan obligados à juntarse conmigo, para que así todos juntos hagamos cuenta de todos los maravedis y bienes que en la dicha compañía ay, y hecha la dicha cuenta partamos los dichos bienes y ganancias que huuiere conforme à los capitulos de la dicha compañía. Y aunque por mi han sido muchas vezes requeridos, que se nombrassen contadores para las dichas cuentas, no lo han querido ni quieren hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relación por verdadera en la parte que baste por su sentencia condene à los dichos aduerfos à que de su parte dentro de vn breue termino nombren contadores, que se junten con fulano, que yo de mi parte desde luego nombro para hazer las dichas cuentas, con apercibimiento que no los nombrando, V. m. de su oficio los nombrara, y referuando en si nombramiento de tercero en caso de discordia, y así mismo señalando à los dichos contadores nombrados lugar, y hora en que se junten cada dia, hasta fenecer y acabar las dichas cuentas, mandandoles, que adjudiquen à cada vna de las partes lo que ha de auer, conforme à los capitulos de la dicha compañía. Sobre que pido justicia, &c.

Otro si hago presentacion desta escriptura publica de compañía con el juramento y solenidad necessaria, &c. de la qual me pretendo aprouechar en lo que es, y ser pudiere en mi fauor, y no en mas, ni aliende. Y para ello, &c.

Ex §. Octauo.

SUMMARIA.

Actio iurata est bonae fidei, et alia est directa, et alia contraria.

2 Actio iurata directa à iure ciuili descendit, contraria uero à iure pra-

torio.

3 Actio directa iurata cui, et aduersus quem, et ad quid comperat.

4 Tutor rationem reddere debet per inuentarium in principio administrationis factum.

5 Tutor si inuentarium bonorum pupilli non confecerit, iuratur in licem contra

contra eum, in quod pupilli interest.
 6 Pupillus transmittit iuramentum
 in litem, in suos heredes contra tu-
 torem

7 Tutor tenetur de dolosa culpa, &
 leui.

8 Actio tutela contraria, cui, & ad-
 uersus quem, & ad quid decur.

9 Actio pro tutela qua dicatur, & à
 quo inuenta fuerit.

10 Actio pro tutela est directa & con-
 traria, & cui, & aduersus quem
 quilibet competat.

11 Libellus in actione directa tutela.

12 Libellus in actione contraria tu-
 tela.

13 Libellus in actione directa pro tu-
 tela.

§. Octauus, De actione tutelæ.

Actio tutelæ bonæ fidei est,
 ut in dicto §. actionum, &
 est directa & contraria, l. 1.
 de contraria tutelæ, & uti-
 li actione, §. tutores, instit-
 de oblig. quæ ex quasi con-

tractu nasc. Directa à iure ciuili descendit,
 §. 1. institut. de tutelæ, contraria vero à iu-
 re prætorio, l. 1. ff. de contraria tutelæ, & uti-
 li. Directa competit pupillo finita tutela,

ut rationem suæ administrationis reddat,
 nec antea datur, l. si tutor, 9. §. si testamen-
 to, l. nisi finita, in princip. ff. de tutel. & ra-
 tio. distrah. l. aduersus, & l. rationes, C. de
 administratione tutorum. Et quibus mo-
 dis tutela finitur traditur in toto titulo,
 iust. quibus modis tutela, & in l. fin. tit. i. 6.
 part. 6. quam rationem tutor reddere de-
 bet per inuentarium, quod in principio ad

administrationis facere tenetur, ut in l. fin. in
 fine, C. de arbit. tutel. & in l. 1. §. tit. 16. par.

6. & ibi Gregor. l. up. Alioquin, si inuen-
 tarium non confecerit, iuratur in litem cõ-
 tra eum in id, quod pupilli interest, l. tutor
 qui repertorium, 8. in princip. ff. de admi-
 nistratione tutorum. Contra heredes tu-
 toris in litem non iuratur, l. fin. C. de in li-
 tem iurando. Ipsi tamen pupilli bene trã-
 mittunt hoc iuramentum in litem in suos

heredes, probat Paulus Castrensis in l. si
 per alium, §. fin. ff. ne quis eum, qui in ius
 voca. teneturque tutor de dolo lata culpa,

& leui, l. 1. in princip. ff. de tutel. & ratio.

distrah. Contraria actio tutelæ datur tu-
 tori aduersus pupillum, ut restituat sibi quod
 impendit in administratione, & liberet eum
 ab obligatione quam pro eo contraxit, l. 1.
 ff. de contraria tutel. & in d. §. tutores, &
 est etiam bonæ fidei, secundum glof. recep-
 tam in d. §. actionum, verbo, tutelæ. Alia

etiam ad inuenta fuit à prætoribus, quæ
 actio pro tutelæ dicitur, & est directa, &
 contraria. Directa datur pupillo aduersus

eum, qui se pro tutore gessit, cum re vera
 non esset tutor, ad hoc, ut ratio è sibi redat,
 quæ statim cognito errore intentari potest

l. 1. §. 1. & §. ut eo, ff. de eo qui pro tutore.
 Contraria vero actio pro tutelæ cõpetit ei
 qui se pro tutore gessit ad impensas utiliter
 & necessario in administratione factas, quæ
 etiam deprehenso errore statim moueri po-
 test, l. 1. ff. de contraria tutel. Libellus in hac
 actione concipiendus erit modo sequenti.

Libellus in actione directa tutelæ.

11 FVlano parezco ante V.m. como curador ad litem que soy de fula-
 no, y pongo demanda à fulano, y digo que es así. Que auiendo
 quedado el dicho mi menor de edad de cinco años al tiempo que mu-
 ríoy y passó desta presente vida fulano, padre legitimo del dicho mi
 menor, el dicho aduerso fue proueydo por la justícia desta ciudad,
 por

por tutor de la persona y bienes del dicho mi menor, y le fue decretada la dicha tutela, como consta desta escriptura, de que hago presentacion, con la solemnidad, y juramento necessario, &c: y como tal tutor del dicho mi menor, aceptò la herencia, y bienes del dicho su padre, y ha regido, y administrado sus bienes, y hacienda hasta agora. Y porque el dicho mi menor es ya de catorze años cumplidos, y la dicha tutela acabada, quiere que los dichos sus bienes le sean entregados, y el dicho aduerso le de quenta con pago de la dicha su hacienda, y de los frutos, y rentas della: à lo qual el dicho aduerso està obligado. Y aunque ha sido por el dicho mi menor muchas vezes requerido que lo haga, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste por su sentencia, que en tal caso lugar aya, condene al dicho aduerso, à que de quenta con pago por inuentario legitimo fecho al dicho mi menor de la dicha su hacienda, y frutos della, q han rentado, y podido rentar, y q rentaren hasta la real entrega: y en defeto de no lo hazer asì, defiera el juramento in litè al dicho mi menor, hasta en cantidad de quatro mil ducados, que la dicha hacienda, y sus frutos valdria, mandando asì mesmo al dicho aduerso, q dentro de vn breue termino nombre vn contador de su parte, que se junte con fulano: al qual yo desde luego nombro por parte del dicho mi menor, para que ambos à dos juntos hagan las dichas quentas, con aperebimiento que no lo nombrado, V. m. lo nombre de su officio, y referue en si el nombramiento de tercero en caso de discordia, señalàdoles lugar, y hora, donde cada dia se junten à hazer las dichas quentas, hasta las fenecer y acabar. Sobre que pido justicia, &c:.

Libellus in actione contraria tutelæ.

¹² FVLANO pareció ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que al tiempo que fulano, padre legitimo del dicho aduerso murió, y pasó desta presente vida, el dicho aduerso quedó de edad de ocho años, y el dicho su padre en su testamento con que murió me dexò por su tutor, è yo aceptè el dicho officio, y le lleuè à mi casa, y he rendido quenta con su persona, y administrado su hacienda hasta agora q el dicho aduerso es de edad de catorze años cumplidos, y el dicho mi officio se ha acabado. Y en todo el dicho tiempo que he sido su tutor he gastado de mi hacienda en sus alimentos, y otras cosas vriles, y necessarias mas de quatrocientos ducados: y siendo obligado à me los

los dár, y pagar, no lo ha querido hazer sin pleyto, aunque por mí, el, y su curador han sido muchas vezes requeridos. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en quanto baste por su senténcia que lugar aya, condene al dicho aduerso, y à su curador en su nombre à que me den y paguen los dichos quatrocientos ducados, y à ello les compela y apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione directa pro tutelæ.

- 13 FVlano parezco ante V.m. como curador ad litem de fulano, y pongo demanda à fulano, y digo: Que al tiempo que fulano defunto, padre legitimo del dicho mi menor murió, dexò por su vniuersal heredero al dicho menor, cuyos bienes y herencia tiene aceptados: y necesario siendo yo en su nombre de nuevo los acepto con beneficio de inuentario. Y al dicho tiempo el dicho mi menor quedò muy niño, y de poca edad, y el dicho aduerso lo lleuò à su casa, y se entremetio en su hazienda, y en la administracion della, como si verdaderamente fue su tutor, no lo siendo. Por lo qual està obligado à dar quenta con pago al dicho mi menor de la dicha su hazienda por inuentario legitimamente hecho. Porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, condene al dicho fulano à que dê la dicha quenta por inuentario juridicamente hecho al dicho mi menor, y no lo ha ziendo, le defiera el juramento in litem hasta tanta cantidad, y mude al dicho aduerso nombre conzador, &c.

Vt supra diximus in libello actionis directæ tutelæ. Et pari modo mutatis mutandis in actione contrariæ pro tutelæ, erit formandus libellus, sicut supra diximus in libello actionis contrariæ tutelæ.

lib. 9. Ex §. Nono.

SUMMARIA.

- 1 Actio commodati duplex est, directa, & contraria, vtraque bonæ fidei.
- 2 Actio commodati directa cui, & aduersus quem, & ad quid datur.
- 3 Commodatum à precario in quo

- 4 Commodatarius tenetur de dolo, & de omni culpa lata, leui, & leuissima, cum ad eius instantiam sibi sit res commodata, alias ex emptum tenetur de dolo.
- 5 Commodatarius re perempta & estimationem, deteriorata in interesse prestare debet.
- 6 Libellus in actione commodati directa

1 *Libellus in actione contraria commodati.*

§. 9. De actione commodati.

Actio commodati duplex est, directa, & contraria, & utraque bonæ fidei, text. & ibi Angel. & Is. in §. actionum. Directa datur commodatæ, ut re commodatarius restituat, & si deteriorata fuerit interesse soluat. Contraria vero competit commodatario, ut sibi soluat quantæ suæ interest rem commodatam ante finitum usum & tempus non fuisse sibi ablatam, & ut restituantur expensæ in re commodata necessarias, & descenditque ex contractu commodati, qui re coprobatur, ut probatur in §. item si cuius in situ. quibus mod. re contrahitur oblig. Veluti quando ad certum tempus, & usum tacite vel expresse res aliqua traditur alicui, l. 1. & 2. ff. commodat. l. 1. c. cod. tit. c. 1. extra, de commodat. l. 1. tit. 1. part. 1. & l. tit. 2. part. 1. Et in hoc differt commodatum à precario, quia commodatum ad certum tempus, & usum limitatum tacite, vel expresse da-

tur, & ante finitum usum, vel tempus reuocari nequit, l. in commodato, §. licet, ff. commodat. l. cōtinuus, §. cū quis, ff. de ver. obli. Precariū vero datur ad libitū, non de terminato tempore, tacite, vel expresse: & quādoquē, reuocari potest, text. in l. 1. & tot. tit. ff. de precar. & in c. extra, de precar. docet Bart. in d. l. in commodato, §. licet, & in l. Aquilius Regulus, oppositio- ne 1. ff. de donationibus. Panor. in cap. si. de prec. Anto. Gomez. cum alijs, 2. tomo variar. cap. 7. num. 1. Ac ideo actor in libello dicere debet, se rem commodasse ad certum, & determinatum tempus, & usum iam finitumque esse. Quia in re aduertendum est, quod commodatarius tenetur de dolo, & de omni culpa lata, leui, & lenissima quando ad eius instantiam, & petitionem res fuit sibi commodata, l. si ut certo, §. nunc videndum, ff. commodat. text. in d. §. item si cui. Alioquin, si ad petitionem ipsius commodatarii res non fuisset commodata, solummodo commodatarius tenetur de dolo, text. in d. l. si ut certo, §. interdū. Et si res percipita fuerit, & estimatio commodatarius soluere debebit, & si deteriorata fuerit, interesse, l. 3. §. si reddita, ff. commodat. Ac ideo actor in libello dicere debet, se ad instantiam commodatarii rem commodasse ad certum tempus, & usum iam elapsū, & finitū. Et libellus erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione commodati directa.

6 *E* Viano parezco ante V.m. y pongo de manda à fulano, y digo: Que yo empresté al dicho aduerso à su ruego, é importunidad vn cauallo castaño escuro, de edad de seys años: el qual me pidio para pascar, y ruar en el en esta ciudad por ocho dias: y al tiempo que se lo di, y entregue estaua muy sano y bueno, y valia à su justa y comun estimacion cien ducados. Y auendolo de mi recebido para el dicho efecto, y teniendolo en su poder, y aprouechadose del mas de diez dias, por auerle tratado mal, el dicho cauallo se resfriò, y està manco, de manera que no vale de veynte y cinco ducados arriba, por lo qual el dicho aduerso està obligado à me dar y pagar todo lo que agora vale: menos el dicho cauallo, por su culpa y causa de lo que valia al tiempo que de mi lo recibio. Y aunque por mi ha sido requerido, que así

así lo haga, no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera en la parte q̄ baste, del dicho aduerso me haga justicia, y por su sentencia le condene à que me buelva y restituya el dicho cauallo que le emprestè, con mas los sesenta y cinco ducados que vale menos, por auerse refriado, en los quales estimo el dicho menoscabo, saluo la judicial tassaciõ de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione contraria commodati.

F Vano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que auicendome el dicho aduerso emprestado vna mula regalada de cola corta vaya, para yr à la feria de Medina del Campo, y andar allà en ella haziendo mis negocios todo el tiempo que durassen los pagos: y auiendo ya quatro dias que yo para el dicho efecto la tenia en mi casa, y auiendo gastado con ella en curarla de vn muermo que le dio, y en herraduras, y otras cosas necessarias tantos reales, el dicho aduerso me tomò la dicha mula, y no me dexò yr en ella la dicha jornada, ni aprouecharme della para el efecto q̄ me la auia emprestado, por lo qual he dexado de yr à la dicha feria à entender en mis negocios, y se me han seguido de intereses, daños y menoscabos por auerme tomado la dicha mula, y no auerme dexado vsar della tantos ducados: y siendo obligado à me los pagar con mas los gastos necessarios que hize con la dicha mula: y auiendole requerido muchas vezes que me lo pagasse, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le condene à que me pague los daños, intereses, y menoscabos que se me han seguido, por auerme tomado la dicha mula, y estoruado el vso della, que estimo en tantos ducados, saluo la judicial tassacion de V. m. y así mesmo le condene à que me pague los dichos gastos que cõ la dicha mula hize. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Decimo.

SUMMARIA.

A Ctiõ præscriptis verbis in duobus casibus est bona fidei, quan-

do agitur de estimato, et quando agitur de permutatione.

2 Contractus innominati ex quo diti sunt.

3 Contractus innominati in quibus species consistant.

4 Actio

4 Actio præscriptis verbis datur in contractibus innominatis, do ut des, facio ut facias, & do ut facias: actio vero de dolo in contra etu facio ut des.

5 Actio præscriptis verbis, in multis casibus habet locum.

6 Actio de dolo datur in contra etu in nominato, facio ut des, quando ex facto meo nihil tibi adest, sed si tibi ex facto meo aliquid adest, & non des, actio, præscriptis verbis, competit.

7 Actio, præscriptis verbis, cessat quâdo dolus intervenit.

8 Actio præscriptis verbis, ex quolibet contractu innominato descendens est stricti iuris, præterquam in duobus casibus.

9 Actio præscriptis verbis æstimatoria rita, adversus quæ, & ad quid competat.

10 Libellus in actione præscriptis verbis æstimatoria alternatiue concipiendus est.

11 Actio præscriptis verbis æstimatoria datur iuris cum merces interuenit.

12 Actio præscriptis verbis ex permutatione descendens, cui, & aduersus quem, & ad quid cõpetat.

13 Permutationis contractus est quâdo una species pro alia datur, quâdo vero genus pro genere, vel specie, aut species pro genere, & contra etus innominatus.

14 Actio præscriptis verbis, ex permutatione descendens, ut cõpetat requiritur, quod implementum sue rei sequitur ex parte agentis.

15 Libellus in actione præscriptis verbis ex permutatione descendente est concipiendus alternatiue.

16 Libellus in actione præscriptis verbis stimatoria.

17 Libellus in actione præscriptis verbis ex permutatione.

§. 10. De actione præscriptis verbis.

N duobus casibus actio præscriptis verbis, est bonæ fidei. Primus est, quando agitur de æstimatorio. Secundus est, quâdo de permutatione agitur.

Pro quorum cognitione constituendum est, quod cum plura essent negotia, quam vocabula, inductum fuit, quod essent quidam contractus, qui

in nominati dicerentur, ex eo quod non haberent nomē specificum, & elegans, i natura, si de præscriptis verbis quo casu agendum erit, vel præscriptis verbis, vel actionibus, quæ in factum appellantur l. 1. &

2. si de præscriptis verbis. Qui contractus innominati cõsistunt in his speciebus, scilicet, do ut des, facio ut facias, do ut facias, facio ut des, & naturalis, in principio,

si de præscriptis verbis, iuris gentium, §. 1. ff. de pact. & in l. si tit. 6. par. 5. Et in tribus prioribus exemplis actio præscriptis verbis datur: in quarto vero cõpetit actio de dolo, d. l. naturalis, §. quod si faciam, & ibi notât Bar. & alij. Et licet in pluribus casibus locus sit actioni præscriptis verbis, ut ex superioribus patet, & explicat Anton. Gom. 2. tom. var. c. 8. Duare. lib. 1. disput. c. 11. Baldus, in §. si in l. de lege Aquila, & Otoman. de verbi iuris, verbo, præscriptis

verbis, tamē in supradicto posteriori exemplo, nēpe in contra etu, facio, ut des, sola actio de dolo datur, ut in d. l. naturalis, §. quod si facia, quâ intelligi glos. in d. §. actionum verbo, ex permutatione, Quod intelligunt verū esse DD. cõter ex Alex. in l. cū propona, n. 5. C. de dolo, & Benic. l. io d. §. actionū u. 5. 8. quâdo ex facto meo nihil tibi adest, tū: actio sola de dolo dat, & ita procedit text. in d. §. quod si facia. Ceterū si ex facto meo aliquid ad est tibi, & tu non des,

tunc

tunc actio, præscriptis verbis, datur, vt in l. cum mota in fine, C. de transacionib. Ita Doctores communiter component textū in §. quod si faciam, cum text. in d. l. cum mota, qui tamen intellectus cōmunis multum restringit tex. indistincte loquentem in d. §. quod si faciam. Vnde verius dici potest, quod in omnibus supradictis quatuor exemplis, & speciebus contractus innominati datur actio præscriptis verbis, & in d. l. cum mota, & in d. l. iurgantium. At verò, si in aliquo ex dictis quatuor contractibus innominatis dolo interuenerit, dabitur actio de dolo, & cessauit actio civilis præscriptis verbis, vt in d. l. naturalis, §. ac cū do in fi. & in l. solent ff. de præscriptis verbis. Idem in d. §. quod si faciam, cessat actio præscriptis verbis, quia ille qui dare debebat, fuit in dolo inducens alium ad faciendum id quod alius facturus non erat, si promissum nō daret alter, qui postmodum promissum dare cessauit, ac proinde fuit in dolo, & cessat actio, præscriptis verbis, & datur sola actio de dolo. Rursus constituendum est, quod actio præscriptis verbis ex quolibet contractu innominato descendens est stricti iuris, præterquā in duobus casibus supra dictis, scilicet, quādo ex æstimato, vel quādo ex permutatione agitur, nam tunc bonæ fidei est propter similitudinem quam habet cum contractibus bonæ fidei, secundum l. si in d. §. actionum: & Alexand. in l. in actionibus, ff. de in litem iurā. Et actio præscriptis verbis æstimatoria competit ei, qui rem aliquam alteri certa æstimatio ne dat, aut, vtendam, aut vendendam, ad hoc vt accipiens, aut eandem rem restituat, vel dictā æstimatorem det. l. i. cum suo

§. ff. de æstimata actio. Ac ideo libellus alternatiue erit concipiendus, nempe, quod reui restituit rem, vel eius æstimatorem, vt notat Bart. per tex. ab in l. 2. ff. de æstimata actio. Nec refert, an quis re recipiat cum mercede, aut sine mercede: nā si merces interuenerit, dabitur vltis æstimatoria, l. 2. ff. de æstimatoria actione. Fuitque necessarium hanc actionem introducere, quia olim dubitabatur, an esset contractus emptionis, locationis, vel conducti, l. i. ff. de æstima actio. At vero actio præscriptis verbis ex permutatione descendens competit ei, qui rem suam animo permutandi dedit, ad hoc vt rem ex permutatione ab altero consequatur, vel interesse sibi restituatur. Pro cuius elucidatione est constituendum, qd contractus permutationis est quādo vna species pro alia datur: alioquin si genus pro genere, vel genus pro specie, vel species pro genere daretur, esset contractus innominatus, do vt des, vt in l. naturalis, §. ac cū do, ff. de præscript. ver. gl. in l. i. C. de rerū perm. & in l. i. ff. eo. tit. l. i. tit. 6. par. 5. Ant. Gom. 2. tom. var. ca. 8. n. 6. in fi. & Mising in d. §. actionū, nu. 91. Et ad hoc vt hæc actio competat requiritur, quod implementū fuerit sequenti ex parte agentis, l. ex placito, C. de rerū perm. Hodie vero de iure regio ante implementum ex aliqua parte actio ista oritur l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. Ant. Gom. d. c. 8. n. 4. & Di da. Perez in l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordinam. vers. dubitari non infubtiliter. Et in hac actione libellus alternatiue erit concipiendus secundum glossam in l. cum precibus, C. de rerum permutatione, & Bartol. in l. vnica, C. de sententijs, quæ pro eo quod interest.

Libellus in actione præscriptis verbis ex æstimato.

F Viano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que yo di al dicho aduerso vna ropa de terciopelo, para que la vendiesse, ò vñasse della, estimada y apreciada en trezientos reales: y sino hallasse quien se los diessse por ella, ò no quisiessse vsar della, q me la boluiesse. Y aora el dicho aduerso ni quiere darme los dichos 300. reales, ni boluerme la dicha ropa, aunq à ello es obligado, y por mi ha sido reqrido. Por q pido à V. m. q auida mi relació por verdadera en la parte q baste, condene al dicho aduerso à q me de, y buelva la dicho pa, ò me pague los dichos 300. reales. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus

Libellus in actione præscriptis verbis ex permutacione.

F Vltimo parezo ante V. m. y pongo demanda á fulano, y digo: Que el dicho aduerso, y yo fuymos concertados de trocar vn canallo mio acaño claro por otro su cauallo ruzio rodado: e yo cumpliendo de mi parte lo que era obligado, le di y entregue el dicho mi cauallo, y el de mío recibio, y se dio por contento y entrego, y está obligado á dar me y entregarme el dicho su cauallo, y no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido á V. que auida mi relacion por verda dera en la parte que baste, le compela á que me pague el interese que por no me lo entregar se me ha seguido, q' estimo en tantos ducados. Taluo la judicial tassacion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Vndecimo.

SUMMARIA.

- 1 **A**ctio petitionis hereditatis est bona fidei, et cui, et aduersus quem, et ad quid competat.
- 2 Actio petitionis hereditatis est mixta, personalis, et realis.
- 3 Actio petitionis hereditatis in rem plures habet effectus actionis personalis.
- 4 Actio petitionis hereditatis, ut competat, qua requirantur.
- 5 Libellus in actione petitionis hereditatis quid continere debeat.
- 6 Actio petitionis hereditatis, ut competat requiritur, quod actor sit heres.
- 7 Actio petitionis hereditatis non competit instancio in quocumque bonorum, cum sit legatarius.
- 8 Actio petitionis hereditatis interari debet contra possidentem titulo pro herede, vel possessore.

Actio petitionis hereditatis non competit possidenti hereditatem, vel partem eius titulo singulari.
Libellus in actione petitionis hereditatis.

§. 11. De actione petitionis hereditatis,

CTIONEM Petitionis hereditatis inter actiones bonæ fidei cōsummatæ Imperator, in dicto §. actionum, & competit heredi, qui hereditatem adiit, & possessionem non fuit adeptus aduersus possidentem pro herede, vel pro possessore, ad hoc vi actor hereditatem totam, vel partem cum accessionibus consequatur, ita explicant Isidoro à numero 186. & Minsingerius à numero 104. in dicto §. Actionum. Et hæc actio est vniuersalis, l. 1. ff. de reuendicatione, l. item videndum, §. vltimo cum lege sequenti, ff. de petitione hereditatis, & ex mixta, personalis, & realis, textus, §. quidam, in fine.

de actio. l. hzreditatis petitiōe. C. de peti. hzred. quamvis proprie in rem actio sit ex parte possessionis aduersarii plures et festas habens actionis personalis. l. sed et si. §. petitiō. ff. de petitiō. hzred. & ibi Bartolus. & communiter omnes ex lason. in dicto §. quzdam. numer. 41. Et ad hoc vt hzre. actio competat. & recte intentetur. requiruntur sequentia. Primo. quod actio in libello concludat. quod iudex declaretum hzredem esse. & hzreditatem ad se pertinere. l. ex diuerso. §. 1. ff. de reuendit. & quod petat. vt iudicis officio sibi restituatur. quod reus ex hzreditate possideat. lege licet. ff. de petiti. hzred. l. 1. §. 1. ff. si pars hzred. petat. Quo fit. in libello necessarium non esse expressiōem singularium rerū. sed sufficere actorem petere. se hzredem defuncti declarari. & ad eum hzreditatem pertinere. reumque officio iudicis damni ad restitutionem omnium rerum ad illam hzreditatem pertinentium. secundum glossam communiter receptam in l. 1. ff. de edend. Panor. in cap. 3. de libelli oblatione. & est l. 26. tit. 2. partit. 3. resoluut. Contr. in pract. questio. cap. 12. numer. 2. reprobata gloss. in cap. 2. de libelli oblatione. Secundo requiritur. quod actor sit hzres. siue ex testamento. siue ab intestato. siue vniuersalis. siue in aliqua parte hzreditatis. l. 1. 2. & 3. de petitiō. hzred. siue sit hzres immediatus. siue mediat. vel acti hzres primi hzredit. l. fin. C. de hzredib. instituē. Si tamen esset institutus in quodā

bonorum. tunc hzre. actio non competet. quia tunc legatarius. si quis seruum. §. 1. ff. cum l. sequenti. ff. delegat. 2. lason. in dicto §. actionum. numer. 193. Tertio requiritur. quod ista actio intentetur contra possidentem hzredem. vt pro hzrede. vel pro possessore. l. regulariter. 4. pro hzrede. ff. de petitiōe hzred. tit. 1. etiam si actio in tantum rem. & minimam possidentem. l. si hzreditatem. ff. de petitiō. hzred. quam optime explicat Anton. Gomez in l. 45. Tauri. numer. 66. & Conarruias in practica questio. cap. 12. numer. 6. At vero contra possidentem aliquam hzreditatem. vel partem eius titulo singulari hzre. petitiō. competet. l. hzreditatis petitiōem. & ibi Doctores. C. de petitiō. hzred. l. Conar. in dicto cap. 12. numer. 2. Et verum rationem differentie assignat Minsger. in dicto §. actio. num. 112. & plures limitationes ponit in l. 1. colum. 2. C. de officio testam. Socin. in regula 297. incipienti. Petitiō. Conarruias in dicto cap. 12. & Minsger. in dicto §. actionum. num. 193. y talem tamen tunc petitiōem hzreditatis competere aduersus eum qui vniuersitatem. vel hzreditatem possidet. quo titulo contendit Ioannes Parador. in libro rerum quotidianarum. cap. 7. Et plura in pract. vtilia circa hanc actionem petitiōis hzreditatis congerunt Arizon. Gom. in l. 45. Tauri. numer. 153. & Con. in d. c. 12. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione hzreditatis

F Vltano parezco. ante Vuestra merced. y pongo demanda a fulano. y digo que ansies: Que fulano vezino deste lugar en su testamento. y postrimera voluntad con que murio. y passó desta presentewida. me dexó por su vniuersal heredero. cuyos bienes. y herencia yo tengo aceptada con beneficio de inuentario. y necessario siendo de nuevo la acepto con el dicho beneficio de inuentario. el qual estoy presto de hazer luego que los bienes vinieren a mi poder. Y al tiempo que el dicho fulano murio. dexó muchos bienes rayzes. semovientes. deudas. derechos. acciōes. joyas de oro. plata. y moneda amonedada. en los quales bienes el dicho aduerso. pretendiendo ser heredero del dicho defunto. se metio y apoderó. y los tiene ocupados. Y aunque le consta del dicho testamento. en el qual

yo soy instituydo por vniuersal heredero, y conforme à ello es obligado à restituyr me la dicha herencia, no lo quiere hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, por su sentencià que en tal caso lugar aya, me declare por vniuersal heredero del dicho defunto, y como tal pertenecerme todos sus bienes, y herencias. Y asì declarados condene al dicho aduerso de su oficio, el qual para ello imploro, à que me dè, entregue, y restituya todos los dichos bienes, y herencia, que asì tiene ocupada, con mas los frutos que ha rentado, y podido rentar, y rentare, hasta la real entrega, y restitucion, que estimo en tantas mil maravedis cada vn año, y en tantas fanegas de pan, y tantos meaudos. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Duodecimo.

SYMMARIA.

1 **A**ccio pro dote olim duplex fuit quædam ex stipulatu, quædam rei uxoriæ actio, & quælibet cui competat, & quo casu.

2 Actio pro dote rei uxoriæ sublata est, & in actionem ex stipulatu transfusa.

3 Actio ex stipulatu pro dote est bona fidei, actio uero ex stipulatu stricti iuris.

4 Actio ex stipulatu pro dote subrogata fuit in locum actionis rei uxoriæ.

5 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.

6 Actio ex stipulatu pro dote ex iure que latere ita mariti filiam uxoris est bone fidei.

7 Actio ex stipulatu pro dote plura habet privilegia.

8 Hypotheca tacita habet mulier in bonis mariti pro dote sibi restituenda, & cõuerso maritus pro dote

sibi promissa consequenda.

9 Creditoribus mariti præfertur mulier in dote sibi restituenda.

10 Creditoribus anterioribus habentibus expressam hypothecam non præfertur mulier in dote sibi restituenda.

11 Actio ex stipulatu pro dote dupliciter compleri potest marito quædo sine cõsensu patris mulier contraxit, vel quædo dos à patre, vel extraneo sibi fuit promissa.

12 Maritus potest aduersus socerum agere pro dote sibi cõstitutæ, quædos filia sine patris cõsensu nupsit.

13 Dotare filias est paternum officium.

14 Bar. & sequatium opinio, quod pater non teneatur filiam absque eius cõsensu nubentem dotare, & impugnatur.

15 Pater cenetur filiam tradere marito, & constituere ei dorem.

16 Maritus tenetur alimenta præstare suæ uxori.

17 Actio ex stipulatu pro dote promissa, & cõpetat requiritur, quod matrimonium fuerit sequutum.

18 Actio ex stipulatu pro dote promissa est diuersalis, potestque dupliciter intentari.

19 Socr sine uenia non potest a genero conueniri.

20 Actio ex stipulatu pro dote repetenda dupliciter potest conuincere, vel soluto matrimonio, vel constante, quando maritus ad inopiam peruenerit.

21 Dos aduentitia, & profectitia, que dicatur.

22 Dotem aduentitiam sola uxor repetere potest soluto matrimonio extraneus tamen quando id patet fuit.

23 Dos profectitia a parentibus non potest repeti, nisi id pacti fuerint, vel filia consenserit, aut non contraxerit.

24 Dos repeti potest constante matrimonio, si maritus ad inopiam peruenit: quo casu res mobiles statim, immobiles uero intra annum restituenda sunt.

25 Maritus, & eius filij heredes pro dote restituenda non possunt conueniri, ultra quam facere possint, secus uero extranei heredes, vel maritus putatiuus.

26 Libellus in actione pro dote non promissa.

27 Libellus in actione pro dote promissa.

28 Libellus in actione pro dote repetenda.

29 Contractus bonae fidei id proprium habens, ut conuencientes non modo in id quod actum est, sed in illud, quod ex bono & equo praestari

oportet obligantur.

30 Iudici libera facultas tribuitur a lege aestimandi, quod bonum & equum est in contractibus bonae fidei, secus uero in contractibus stricti iuris.

31 Compensatio admittitur in actionibus bonae fidei, & strictum iuris ipso iure, attenta noua lege Iustiniani.

32 Compensatio non admittitur in depositi actione.

33 Compensatio ipso iure competere dicitur, quando a reo fuerit in iudicio opposita, ita ut de ea iudici constare possit.

34 Iudex non debet abuti potestate sibi concessa aestimandi ex bono & equo in actionibus bonae fidei, sed in quantum poterit certam tenetur proferre sententiam.

§.12. De actione pro dote.

Ntiquitus duae actiones pro dote, vel exigenda, vel repetenda concessae fuerunt: una ex stipulatu dicebatur, altera uero rei uxoria actio. Prior enim daba-

tur marito pro exigenda dote sibi promissa, ut in l. ad exactionem, C. de dotis promissione, nec sibi competebar, nisi dos esset promissa, l. ult. in princip. C. de repudijs. Posterior uero dabatur mulieri soluto matrimonio ad repetendam res dotalis, etiam si de restitutione dotis nihil sibi cautum esset, l. si deo patroni, §. penult. in fine, ff. de iure iur. Hanc posteriorem actionem rei uxoriae Iustinianus subtulit cum omnibus suis qualitatibus, & in actionem ex stipulatu transfudit: ut sic utroque casu actio ex stipulatu competat, & marito pro exigenda dote, & mulieri pro repetenda, & si nulla stipulatio interueniat per l. unic. in prin. C. de

C. de rei vxor actio & tunc § in fuerat. in
 sti. de icto. Et actio ex stipulatu pro do-
 3 te bonæ fidei est. Nā licet actio ex stipula-
 tu stricti iuris sit, l. quia tantundem, ff. de
 neg. gest. l. quidquid adstringendū, ff. de
 verb. oblig. tamen quia actio ista subrogata
 4 fuit in locum actionis rei vxoris: quæ bo-
 næ fidei erat, accepta eius natura & con-
 dicio nemine proinde bonæ fidei est text;
 in d. § fuerat, & in d. l. vnicā, § sed si non
 ignoramus, C. de rei vxor actione vllam
 5 subrogatam super naturam eius, in d. vllis
 locū subrogatur, quod debitori, ff. de dona-
 tio. causa mortis, l. si creditor, ff. de leg.
 2. & d. l. vnicā, in principio & utroque late-
 re tā mariti, quā vxoris bonæ fidei est,
 vt ex dicta l. fuerat, notant ibi Is. numer.
 7 16. Misinger. & Coar. num. 5. & commu-
 niter omnes in d. l. vnicā, § sed et si, igno-
 ramus. Quæ actio plura privilegia habet,
 de quibus in l. i. ff. soluto matrim. & in l.
 8 asidua, C. qui potiores in pign. & apud Cā-
 petum, & Bald. Novellum in tit. de dote.
 Quorum duo recensentur in d. § fuerat
 primum est tacita hypotheca, quam mul-
 9 lier habet in bonis mariti pro dote sibi re-
 stituenda, & d. eod. iure maritus pro con-
 sequenda dote sibi promissa, d. l. vnicā, §
 1. de quo privilegio vltra Doct. in dist. 6.
 fuerat, agit elegantē Coar. lib. 1. variat.
 c. 7. Secundum privilegium est prelacio-
 nis, quā mulier præfertur omnib; alijs cre-
 10 ditoribus mariti, vt in d. § fuerat, & in d.
 l. asidua, & explicat Coar. in d. capit. 7. a
 num. 1. Cauebit tamen in Mising. num. 13.
 & in Cortis. num. 8. in d. § fuerat resoluti-
 onibus, mulierem habentem tacitam hypo-
 thecam præferendam esse creditoribus an-
 11 terioribus habentibus expressam: nam cō-
 traria opinio venior, & communis est, se-
 cundum Coar. d. c. 7. num. 1. verbo, ter-
 tia conclusio. Et probatur de iure regio in
 l. 31. tit. 1. § par. 5. Et quando actio ista ex
 12 stipulatu marito datur, potest dupliciter
 cōtingere. Primo modo, quoties filia
 matrimonium contraxit sine cōsensu pa-
 tris. Secundo modo, quoties illi fuit pro-
 missa à patre, vel ab alio. In primo casu
 generare potest aduersus patrem, vt cō-
 stitit ex fili dote, secundum glossam in l.
 obligatur, verbo de leg. ff. de actionib; &
 obligationib; quā tēp. par. communiter
 receptam Alexan. consil. 169. d. 2. lib. 7. So-
 13 c. consil. 57. n. 1. lib. 4. Aretin. consil. 39. co-
 lunt. ante regul. Is. in athen. præterea
 n. 8. C. vnde vir & in d. § fuerat, in 97. &

Greg. Lup. in l. 3. tit. 1. par. 4. in gloss. vnde
 et padre, Alex. lib. 2. Paccgon. capit. 3. Et
 13 pro hac opinione fatetur quia officio compa-
 ratur est filius dotari, quā liberis; & de aq-
 tu nuptiarum, l. 6. C. de dotis promissio-
 14 ne, & firmat glossa in cap. hoc, anstulm,
 1. § 1. q. 2. & in cap. de rationib; 160. q. 1. vbi
 Is. & obstat: Et ista opinio recentior est d. Is.
 15 d. h. obstat: Et ista opinio recentior est d. Is.
 ab hac opinione recedendum est secundum
 Bald. Nouel. in l. 1. n. 7. 43. ff. solut. mat-
 16 rimonii. Bart. in l. obligatur, ff. de agtio-
 & oblig. teneat, patrem non teneri dote
 restitui: abq; eius consensu matrimonii
 17 contractum non optinere sequitur
 Aretin. in l. q. si per filiam, n. 3. ff. de acqui-
 re. hered. l. aso in l. d. in ortio. in principio.
 18 10. ff. soluto matrim. Alex. consil. 33. n. 3.
 lib. 4. & consil. 6. n. 4. lib. 9. Palat. Rub. 18
 repetit. per vestras, not. 3. § 3. n. 1. & 7. &
 19 § 4. n. 1. & § 5. & § 7. de donat. inter vir-
 & vxor. Nam contra eps facit, quod pater ad
 20 duo tenetur, scilicet ad tradendam filiam
 mariti, & ad cōstituendam ei dotem, pro-
 21 batur in d. l. qui liberos, vnde licet esset pri-
 ma obligatio, quia iam filia nupta est, non
 22 tamen cessat secunda de constitutione do-
 tis, vt cum pluribus resoluunt Coar. vbi su-
 23 in d. c. 3. § 8. n. 7. Cautius tamen in hoc ca-
 24 su credere esse si filia et tempore contra-
 ctus matrimonii promitteret dotem suo
 25 viro, quia in isto casu, Bart. & omnes con-
 sentiunt aduersus patrem agi posse, vt do-
 26 tem filia constituat, & si dos promissa non
 27 fuerit, agendum erit nomine vxoris, alio-
 28 quin verò impudendum esset, quod vxor
 sine dote acceptaret, & eidem alimenta
 administrare teneretur, l. fin. C. de repu-
 29 dijs. & in iur. de nuptijs § si itaq; cō-
 30 lutionis 4. Resoluit Paul. Casten. l. si se-
 cer in princ. n. 4. ff. soluto matrim. Alexan.
 31 consil. 7. n. 1. lib. 2. Is. in iur. de nuptijs præterea
 n. 8. C. vnde vir & vxor: & Gualter. Bene.
 32 in c. Ramponius, verb. dote, in n. 42. Secun-
 do vero modo, quando dos fuit promissa
 33 à patre, vel ab alio, tunc requiritur,
 quod constet, dotem fuisse promissa-
 34 m, & matrimonium subsequutum: quia
 talis promissio habet conditionem anne-
 xam, si matrimonium subsequatur, secun-
 35 dum glossam in l. 2. § creditum, ff. si cer-
 tum petatur, verbo, post nuptias, Nam
 ante matrimonium dos non dicitur, l. 1.
 36 & l. promittendo, ff. de iure dotiarum.
 Et tunc atq; ista vniuersalis est, vt om-
 nes agnoscunt in Rubrica, ff. solut. ma-
 37 trimo-

matrimonio. Inuentaturque dupliciter. Quia
 si deo promissa est, per instrumentum pu-
 blicum, vel aliam scripturam executionem
 potestatem habentem, iuxta text. in l. 2. & 5.
 tit. 16. lib. 3. reced. pil. via executiois proce-
 dendum erit: si vero aliter promissa esset,
 libellus concipiendus erit forma paulo in-
 scriptus præscripta. Vt quoque tamen casu, si ad
 uersus patrem agatur, patris uenia petenda
 erit, quia pater sine uenia genero conue-
 niri non debet, secundum gloss. receptam
 in l. generaliter, ff. de in ius vocan. etiam
 si factio dissoluta esset, secundum Ale-
 xan. in d. l. generaliter, per text. in l. fin. C.
 de iure dot. Quando vero actio ista datur
 pro repetenda dote contingere etiam pos-
 test dupliciter. Primo modo soluto matri-
 monio: quo casu, aut loquimur de dote ad-
 uentitia, vel de profectitia. Aduentitia di-
 citur, quæ non ex paternis bonis, sed alii
 de ab extraneo data fuit, & tunc sola uxor
 soluto matrimonio repetere poterit, ex-
 traneus tamen quando id patris fuerit, po-
 terit repetere, in l. unica, §. accedit, C. de
 vel uxoris. Profectitia vero dos dicitur,
 quæ à parte, vel à parente proficitur;
 nec à parentibus repeti poterit, nisi id pa-
 tris faciant, vel nisi filia consenserit, nec

non contradixit, l. 1. §. quod si in pa-
 tris, & §. voluntatem, ff. soluta matrimo.
 Secundo modo os repetitur constante ma-
 trimonio; si maritus ad inopiam vergat.
 Et constante, in princip. & ibi, l. al. ff. so-
 luto matrimonio l. vbi, C. de iure dotum;
 gloss. in cap. ex parte, de consuetudine, &
 vtrouque; Doctores & Palacius Rubius in re-
 petitione cap. per vestras, in princip. §. 17.
 num. 1. cum sequentibus. & tunc res dota-
 les de iure dote restituantur, nam immo-
 biles statim restitui debent, alioquin usu-
 re debentur, nichil vero intra annum,
 vt in l. unica, §. cum autem, C. de rei ux-
 oris. Aduertendum tamen erit, quod mari-
 tus, & eius filii hæredes conuocari non de-
 bent pro dote restituenda ultra quam sa-
 cere possint, l. maritum, & etiam filios, in
 princip. ff. soluto matrimo. & in §. item si de
 dote, insit. de actio. vbi l. al. & Petrus Pla-
 teanus optimas limitationes ponit. Extra
 acti vero hæredes hoc privilegio non gau-
 dent. vt in d. l. maritum, & in l. quia tale, ff.
 soluto matrimo. nec etiam maritus putatus,
 vt cum pluribus resoluit Covar. in 4. de
 sponsal. p. c. 6. §. 8. n. 26 vbi à n. 24. plura
 in proposito cogeret. Et libelli in hac actio-
 ne concipiendi erunt forma sequenti.

Libellus in actione pro dote non promissa.

FVLANA con licencia expressa que de mi marido fulano tengo,
 como mas aya lugar de derecho, parezco ante V. m. pidiendo, co-
 mo ante todas à V. m. pido licencia para lo infra escrito, y siendome
 concedida, ò injustamente negada, me querello y pongo demanda à
 fulano mi padre legitimo, y digo que ansies. Que yo estoy casada
 y velada, como manda la santa madre Yglesia con fulano mi legiti-
 mo marido, el qual es hijodalgo, y mi yqual, y al tiempo que cò el me
 casé no lleuè con migo dote, ni aora lo tengo, con que pueda el di-
 cho mi marido alimentarme, y sustentar las cargas del matrimonio,
 y assi el dicho mi padre conforme à la disposicion del derecho, està
 obligado à me dotar, y dar dote competente, segun la calidad de su
 persona, y la cantidad de su hazienda, y al numero de hijos que tie-
 ne, à lo menos hasta lo que me puede caber de legitima. Y anida con-
 sideracion de todo lo susodicho, el dicho mi padre està obligado à
 dotarme en tantos ducados. Porque pido à V. m. que auida mi re-
 lacion por verdadera en la parte que baste, por su sentençia que
 lugar aya, y de su oficio, el qual para ello imploro, condene,
 compela, y apremie al dicho mi padre, à que me dote en tantos mil
 ducados.

ducados: y así condenado, le mande, me los dé y entregue, para que deslos el dicho mi marido me alimente, y pueda sustentar las cargas del matrimonio. Sobre pido que justicia, &c.

Libellus in actione pro dote promissa.

²⁷ **F** Vltano con licencia que ante todas cosas pido à V. m. siendome concedida, ò injustamente denegada, me querello, y pongo demanda à fulano, padre legítimo de fulana mi legítima muger, y digo, que así es, que el dicho fulano me mandó y prometio en dote y calamiento con la dicha mi muger tantos mil ducados, pagados en esta manera. En tal heredad que está en tal lugar, de que son linderos tales, que fue estimada, y tasada en tantos mil maravedis, y la resta me prometio en dineros de contado. Y puesto que soy casado y velado con la dicha fulana de tantos años à esta parte, viuiendo, y haciendo vida maridable de consuno en vna casa del dicho fulano, no me ha querido dar ni pagar el dote que me prometio y mandò con la dicha su hija, y aunque por mi ha sido requerido muchas y diuersas vezes, no lo ha querido hazer sin pleyto. Par que pido à V. m. que auida mi relación por verdadera en la parte que baste, por su sentencia que lugar aya, condene al dicho fulano à que me dé, pague y entregue la dicha heredad, con mas los frutos que ha rentado y podido rentar, y que rentare hasta la real entregá, que estimo en cada vn año en tantos mil maravedis, y tantas fanegas de pan: y así mismo le condene à que me dé, y pague los dichos maravedis, que es obligado à me dar en dinero de contado, con mas los intereses que me han seguido por no me auer pagado, que estimo en tantas mil maravedis. Salvo en todo la judicial cassacion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione pro dote repetenda.

²⁸ **F** Vltana viuda muger que fuy de fulano defunto, parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano heredero del dicho mi marido, y digo, que es así. Que yo fuy casada y velada como lo manda la santa madre Yglesia con el dicho fulano mi marido, el qual es ya defunto, y pasado desta presente vida, y al tiempo que con él me casé, y velé, lleué en dote y calamiento, y el conmigo recibí tantos mil maravedis, y en su testamento y postrimera voluntad con q. m. r. de x. por su vniuersal heredero al dicho fulano, el qual quiso, y aceptó sus bienes y herencia, y así es obligado à pagarme y restituirme la dicha mi dote, mayormente que ha mas de vn año, que el dicho mi marido

es muerto, y el matrimonio disuelto. Y aunque por mi ha sido requerido que me lo pague, no lo ha querido hazer sin pleyto: Por que pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en la parte que baste por su sentençia, que lugar aya condene al dicho aduerso à que me de buelua y restituya tantos mil maravedis de la dicha dore, y à ello le compela y apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, &c.

Otro si, atento, que el tiempo, y en que es obligado el dicho aduerso à pagarme la dicha mi dore es ya pasado, y no tenga otra cosa de que me alimentar, sino della, à V.m. pido que de su oficio, el qual para ello imploro, condene al dicho fulano, à que en el entretanto que no me pagare la dicha dore, me de alimentos conforme à la calidad de mi persona, y la cantidad de la dicha mi dore. Sobre que pido justicia, &c.

H Aftenus in isto c. 6. cum suis §§. egimus de actionibus bonæ fidei, omnis actionibus familiaris eriscunde, comuni diuidendo, finium regundorum, & pignoratitia quia de tribus dixeramus in c. 1. in §. de actio. mixta, & de posteriori in cap. 2. in §. de actio. Seruiana, hypothecaria, pignoratitia, &c. Circa quas omnes actiones bonæ fidei animaduertere libet, quod earum vis & natura est, quod in eis libera potestas permittitur iudici ex bono & equo estimandi quantum oportet reum dare actori: nam contractus bonæ fidei hoc peculiare habent, ut contrahentes non modo in id quod actum est, sed & in id, quod ex quo & bono præstari oportet inuicem obligentur, sicut & contrahentibus non sit expellendum. Et inde est, quod ubi de illis controuersia in iudicio oritur, lex tribuit liberam facultatem iudici æstimandi, quoniam reum actori dare oportet, non ætæta stricti iuris ratione, & subtilitate verborum, sed ex bono & equo, id est, ex naturalis æquitate, & absoluta quadam bonitate, iuxta text. in l. in fin. ff. de action. & obligatio. & in §. ult. inst. de oblig. quæ ex conf. Quod in actionibus stricti iuris non obseruatur, in quibus iudex non potest transire verba conventionis, l. quidquid adstringendæ, ff. de verb. l. quia tantundem, ff. de neg. gest. Quo fit quod in actionibus bonæ fidei cõpensatio admittitur, ita, quod si quis agat actione bonæ fidei, & decem petat, debeatque reo quinque, iudicis officium erit in quinque so-

lammodo condemnare, facta compensatio cum alijs quinque, quæ reo debebatur, secundum Iustinianum in l. in bonæ fidei, insti. de actionib. referentem iuris antiqui differentiam circa hanc cõpensationem inter actiones bonæ fidei, & stricti iuris. Nam olim in actionibus bonæ fidei ipso iure cõpensatio admittebatur, id est, eo ipso quod iudex intelligebat locum esse cõpensationi statim actio minuebatur ad quantitatem debitam, absque eo quod reus peteret, in actionibus stricti iuris, etiam iudici serente ipse non esse cõpensationi, non admittebatur cõpensatio, nisi reo opponeret exceptionem doli, dicendo, dolo facis, quia petis, quod statim fectetur es. Quam tamen differentiam iuris antiqui, id est Iustinianus, sustulit in l. fin. C. de cõpens. ut ipsemet refert in d. §. in bonæ fidei iudicijs, consuetudine regulæ generalis, l. quod omnis actio cuiuscuq; generis sit hodie ipso iure per cõpensationem tollitur in tantum quantum compensari debet, excepta sola depositi actione: idemque statuit in d. l. si. & probatur in l. penult. C. de deposito, & in c. bona fide, extra de deposito. Intellige tamen, compensationem ipso iure cõpetere, si opposita fuerit à reo in iudicio, ut sic de ea factio, vel voce hominis iudici constare possit, quia iudex diuina re nequit, l. si constet, C. de cõpens. l. si putator, ff. ad l. Aquil. & firmat gloss. in d. §. in bonæ fidei, verbo ipso iure, & ibi communiter omnes. Differt tamen in hoc ius nouum à veteri, quia antiquitus soleniter opponenda erat doli exceptio, hodie verosufficit qui-

quibuscunq; verbis hanc cōpensationem iudici significare. Et quid sit cōpensatio, & in quibus admittatur, vel rejiciatur, tradant DD cōmuniter presertim Platean⁹, Mising Otoman. & Corralius in d. 6. in bonz fidei. Et cū cōpensatio semper opponatur per viā exceptionis, ideo libellus in ea formandus nō erit. Quibus omnibus supradictis addendū est, quod licet in actio nib⁹ bonz fidei iudex habeat amplissimā facultatem estimandi ex bono, & xquo, quantum oporteat reum dare auctori, non tamen debet hac potestate abuti: sed tenetur in quantum potuerit certā profere sententiā, ex. in §. curare. in lit. de actio. l. 1. & 2. C. de sent. quz sine cer. quant. e. grane. 11. quz sit 3. & c. vlti. 33. distinct. & tradunt vtrobiq; Docto. & in c. 1. de libel. oblat.

Ex §. Septimo.

SYMMARIA.

1. **A**ctionum arbitrariarum materia quādam subtilis, & difficilis fuit.
2. **A**ctiones bonz fidei, & actiones arbitrarie, multas inter se patiuntur differentias.
3. **I**udex non habet potestatem arbitrarie de ex bono, & xquo in actionibus arbitrarijs, nisi præter earum naturam sequuta mora rei vel contumacia non parentis iussui iudicis.
4. **A**rbitrium quid sit in actionibus arbitrarijs.
5. **A**ctiones arbitrarie quare succedant.
6. **A**ctionū arbitrariarum quare sit natura.
7. **A**ctio de eo quod certo loco est in arbitrarie.
8. **Libellus in actione arbitraria de eo quod certo loco, est concipiendus alternae, nisi in mora sit debitor constitutus, & quid tunc libellus continere debeat.**

Libellus in actione arbitraria de eo quod certo loco.

Caput. 7. De actionibus arbitrarijs.

Materia actionum arbitrariarum est subtilis, scabiosa, & hactenus male cognita secundū Ioh. in §. præterea in lit. de actio. vbi Ioan. Faber. inquit, quod ea desiderat magis discere quā docere, & Mising

tellatur in eius explicatione omnium fere DD. ingenia defecisse. Quāobrem pro eius per spicua cognitione constituendum est, quod postquam Iustitia in tit. actionum explicueat vim, & naturam actionū bonz fidei, quz est vt iudici permittatur facultas ampla estimandi ex bono, & xquo quantum auctori reum dare oporteat, & hoc ex propria vi, & natura actioni: bonz fidei, etiā si à contrahentibus non fuerit expressum, quod instricti iuris actionibus cessat, cum in eis à verbis contrahentium non sit recedendū, vt habetur in §. in bonz fidei, in lit. de actio. & nos diximus in §. præcedentibus idē Iustitia. (propter aliquod accedens veluti propter morā rei non solutis loco destinato aut propter contumaciā rei non parentis iussui iudicis) introductū in §. præterea, in lit. de actio. quod actiones stricti iuris arbitrarie fierent, & in eis iudex posset ex bono, & xquo arbitrarie, & subtilitate verborum, quemadmodū auctori satisfieri oporteat. Quod sit differentiam esse inter actiones bonz fidei, & inter actiones arbitrarie: nam in bonz fidei actionibus statim iudex ex earum natura habet potestatem condemnandi ex bono, & xquo: in arbitrarijs vero hanc potestatem non habet, nisi præter earum naturā subsequuta mora rei non solentis vel contumacia non parentis iussui iudicis. Et plures alias differentias esse inter prædictas actiones resoluit Otoman. in d. 6. præterea. 2. 21. Rursus constituit, quod arbitrium in ista materia, nihil aliud est quam interloquutio iudicis præcedenti sententiā diffinita in d. 6. præterea. colligunt ibi Otoman. Plateanus Mising. & Corral. Et inde actiones arbitrarie dicuntur, quz ab arbitrio, id est, interlo-

questione iudicis pendens. Et in arbitrarijs dux sententia feritur, scilicet, inter loquutionem, & diffinitionem, si enim reus conuentus ex interloquutione iudicis satisfaciatur, effugiet poenam condemnationis, si vero non satisfaciatur condemnandus erit per diffinitionem. His si constitutis naturam actionum arbitrariarum indicat Iustinianus in d. §. praterea, constituens regulam generalem, scilicet, quod in arbitrarijs actionibus reus ante sententiam diffinitionem solvens ex arbitrio, id est, interloquutione iudicis absolutus debet, ac vero non solvens condemnatur. Quam naturam optime explicat Miling. in d. §. praterea, num. 7. Vbi Iustinianus supradictae regulae exempla subiicit recensendo nominatim actiones arbitrarias: quae solummodo sunt in illo tex. enumeratae, & quae cum eis magnam similitudinem habent, & omnes includuntur in supradicta regula, ut agnoscunt Miling. num. 11. & Corraf. num. 4. in d. §. praterea, reprobantes illos, qui falso existimant omnes actiones arbitrarias censeretur ob rei contumaciam, & vni quodlibet earum exemplum

debeant Otoman. Plateanus, Miling. & Corraf. libidē resoluentes actionem, de eo quod certo loco arbitraria esse, ut optime cum Durano aduertit Miling. num. 17. & Corraf. num. 10. Et libellus in ea concipiendus erit alternativus, secundum glo. in l. 3. in primis tit. verb. adiectiones, ff. de eo quod certo loco, & glo. in §. plus autē, verb. sine commemoratione, insitit de actio. quā formā probant Bart. & omnes in d. l. 5. Quod vetum est quando debitor non esset in mora constitutus: ceterū, si in mora esset deberet libellus precise concipi, debetque actor mentionem facere de loco solutioni destinato, & qualiter reus fuit interpellatus, ut ad illud locum accederet, & noluit: debetque implorare officium iudicis, ut reum condemnet ad interesse probat text. in d. §. praterea, & in l. 1. & l. arbitrarij, ff. de eo quod certo loco, & vtroque tradunt DD. Et tunc libellus concipiendus erit forma sequenti. Et aduertendum est quod in actionibus arbitrarijs iudex curare debet quantum poterit, ut certā sententiam proferat, ut diximus in fin. §. prae cedentia.

Libellus in actione arbitraria de eo quod certo loco.

¶ Vltimo parezco ante V. m. y pongo demanda a fulano y digo, que es así. Que yo empresté al dicho fulano tantos ducados, los quales me auia de pagar en la feria de la ciudad de Plasencia, que se haze el dia de san Andres del mes de Noniembre, y auia de ser la dicha paga el dicho dia de san Andres del mes de Noniembre pasado de este presente año de 1574. y así a ello se obligó por quanto yo tenia necesidad de mis dineros para comprar en la dicha feria quatro varas de puercos. Y aunque le requexi que fuesse a la dicha feria a pagarme en ella los dichos ducados, no lo hizoni se hasió en la dicha feria, para que yo alli se los pudiesse demandar: y por no lo auer hecho dexé de emplear los dichos mis dineros, y comprar con ellos los dichos puercos, de lo qual se me siguió de daño è interesse tantos ducados. Por que pido a V. m. que auida mi relacion por verdadera en la parte que baste por su sentencia que lugar aya, condene al dicho fulano a que me de y pague los dichos ducados que así le empresté, y de su oficio, el qual para ello imploro en le condene el dicho daño è interesse, q̄ de no me auer pagado en la dicha feria se me siguió, que estimo en tantos ducados, y mas le condene en las costas y daños que se me han seguido y siguen en venirle a demandar a este lugar por ser como soy forastero, lo qual estimo en tanto, saluo en todo la judicial cassacion de V. m. Sobre que pido justicia.

Ex cap.

Ex Cap. Octauo.

SUMMARIA.

Actionum alia sunt persecutoria infolidum, alia in statu, in qua reus facere potest, & privilegiata dicuntur.

Reus in actionibus privilegiatis quo privilegio gaudeat.

Actiones privilegiate frequenter per viam exceptionis opponuntur.

Cap. 8. De actionibus privilegiatis.

Iustinianus Imperator posuit aliam diuisionem actionum in 6. sunt præterea instit. de action. asserens, actiones alia esse persecutorias infolidum, alias vero non esse in quantum reus facere potest & privilegiata dicuntur: nam in eis hoc privilegio gaudet reus, ut non cōueniatur infolidum eius, quod debet, sed in quantum facere possit. Et harum actionum exempla ponit Iustinianus in d. 6. sunt præterea, & in 66. sequentibus, usque ad finem illius tituli. Et quia per viam exceptionis opponuntur libelli in eis non est ut formandi, in cessione tamē bonorum libellus porrigitur, qui formandus erit, ut diximus in 4. part. 1. tom. in cap. de cessione bonorum, & capit. del processo de cessione de bienes.

Cap. 9. & vltimum. De diuersis remedijs ex vtriusque iuris decisionibus.

Ex §. Primo.

SUMMARIA.

Remedium l. diffamari cuius contra quem, & ad quid competat traditur.

Remedium l. diffamari in omnibus

causis tam civilibus quā criminalibus, & realibus quā personalibus, petitoris & professoris locum habere cum communi Doctor. & in praxi observari, defenditur contra dominum Franciscum à Sarmiento ad certas tantum causas illud remedium restringentem.

Requisita necessaria ut remedium l. diffamari incitari possit, refertur.

Remedium l. diffamari, coram quo iudice debeat proponi, resoluitur.

Libellus in remedio l. diffamari Hispano compositus.

§. 1. De remedio l. diffamari, C. de ingen. & manu.

Huius remedij cōpetit aduersus diffamantē, vel iactantē sibi aliquid ius, vel actionem contra aliquem cōpetere daturque diffamato ad hoc, ut iudex diffamantem compellat, ius illud, vel actionem intra certum diem in iudicium deducere adiecta comminatione imponendi eidem perpetuum silentium, si inter terminum à iudice præfixum, actionem non intenterit. Et ad hanc conclusionem text. iste passim ab scribentibus notatur præsertim à Bald. Sali. & Fulgo. in præfenti. Inno. & alijs in cap. conucente, de officio ordin. Cour. l. 1. var. c. 18. nu. 1. † Matthæus de Afflict. in decisionibus Neapolitan. de cisi. 264. & Capricius in eisdē decisionibus decisio 18. † Dñs Francisco Sarmiento, lib. 1. Selecta. c. 2. u. 1. Molin. lib. 3. de primog. Hispan. c. 14. à num. 9. & ab alijs pluribus relatis à Collectanea iuris, nom. 228. cui l. de iure regio conuenit l. 46. tit. 2. par. 3. Remediumque huius l. conuenit omnibus causis tam civilibus, quā criminalibus, tam realibus quā personalibus, petitoris, & possessoris, ut communiter omnes sapientissimi agnoscunt, teste Anton Gabriel de commo. tit. de actio conclusio. 6. Et ita remedium huius l. in praxi observatur secundum Grego. Lup. d. l. 46. glo. 1. Sed ex hac communi interpretatione iuris notissima, principia corrumuntur, cum ordo, & natura iudiciorum subuertatur, & infinite li-

tes sus-

tes sustentent calum hñandique via asperia
tur, quia actor uenit inuitus agere compel
litur, l. uenit, C. ut nemo inuit. agere, & l.
creditor, C. de pignor. alioquin, magis pa
cti quam agere diceretur, ac proinde prius
in iudicio compareret, & ab eo iudicium in
choatur, l. in tribus, ff. de iudic. Est enim in
potestate actoris quando velit experiri, l.
qui in alterius, ff. de regul. iur. reus vero ad
iudicium inuitus trahitur l. inter stipulā
tem, §. Si. hum, ff. de verb. obligā. Quam
obrem dominus Sarmient vbi supra, & su
pra dict. communi interpretatione huius
l. recedit asserens solummodo eius reme
dium competere in causis de quibus loqui
tur, videlicet in causa status, & sic in actio
nibus, quæ pro iuribus in corporalibus dā
tur, veluti pro seruitutibus, & iuribus respi
cientibus statum personarum in genuita
tem, libertatem, & seruitutem, quia in eis
possessio, vel quasi in patientia aduersarij
innuitur, l. et si forte, §. i. vers. sed si paties
te, ff. si seruit. vend. l. quoties, ff. de seruitu.
notat Bart. in l. naturaliter, numer. 27. ff. de
usu cap. & talis patientia pro titulo habe
tur, vt resolunt Anton. de But. in cap. per
uenit de censu. Felin. in cap. si diligenti, nu
mer. 7. de præscript. Fran. Balb. tit. de præ
script. 1. part. 3. par. princip. quæst. 10. nu. 7.
Vnde cum ex verbali iniuria, vel iactatio
ne in prædictis maximè læso sequeretur,
cum ex ea impatiētia aduersarij colligere
tur, & ita possessor ad iudicium provocare
posset, l. fructuario, §. licet ut, ff. si usus fru
ctus petatur, d. l. et si forte, §. sciendum. Et
in materia status multum efficere posset
existimatio, quæ ex diffamatione facile
oriretur, l. si vicini, C. de sup. capitul per
tuas de prob. mirum non est, si contra
præ iuris principia remedium huius l. in
his causis inductum esset, ita nostram, l. in
terpretatur dominus Franc. Sarmien. vbi
supra & num. 10. ante eum, eundem intelle
ctum assignauit Baldus in l. si ea, C. qui ac
cus. non poss. Molina tamen vbi supra no
uissime interpretationem communem hu
ius l. & prædictam praxim, ab impugna
tione domini Francisci Sarmient defen
dit, asserens in hac l. probari beneficiū eius
ad omnes causas trahi, quam communem
praxim nos etiam sequimur, & licet fateamur
in hac l. non probari, orinamur tamē
suaderi posse ex pluribus iuribus relatis à
glos in hac l. verbo sententiam & de iure
regio præd. praxis communis expresse
probatu in l. 46. descendique potest ex eo,

quod in odium diffamantis, & se iactantis
ad obuiandū eius calumniam subuenien
dumque illis, qui iactatione, vel infamia
molestantur, & timent vixari actionibus
non opportuno tempore intentatis, sed
tempore quo diffamatus legitimis excep
tionibus, & probationibus destrictus fue
rit, praxis & stylus beneficium huius legis
in omnibus causis, & litibus recepit, ta
meti hoc contra iuris principia inductum
esset. Multoties enim legistatores aliqua
ratione ducti multa conuulserunt contra
iuris principia, quod Iurifconsulti sentiri
dum dicunt (contra strictam rationem dis
putandi multa esse in iure admissa) l. ita
vulneratus, in fin. ff. ad l. Aquil. l. si quis ser
uo, C. de fut. cap. cum vniuersorum de re
rum permitt. cap. si beneficia, de præb. in
6. cap. sciuitas, de sententia ex com. in 6.
tex. sic intelligendus in cap. penult. de sen
tentia ex com. Et ad hoc, vt remedium hu
ius l. intentari possit, requiruntur sequen
tia. Primo quod causæ cognitiō præcedat,
ex qua summarie constet de iactatione,
vel infamatione facta sine causa secundum
Bart. in l. Titia, in fin. ff. de accus. Angel.
in princip. insult. de excep. num. 21. Alex.
in l. si finita, §. eleganter, nu. 29. ff. de dam
no infect. Innoc. in c. Abbate, de verb. sig
nific. & Couarr. in d. c. 15. nu. 2. Secunda
requiritur ad hoc, vt perpetuum silentium
diffamanti imponatur, quod bina moni
tio à iudice præcedat secundum Angel. in
auth. de hæredibus, & Falsi, §. si quis au
tem coll. 1. C. de pol. caut. uo. & Matthe. de
Afflict. decil. 264. quorum opinio in pra
xi tutior est, secundum Gregorium Lupū
in d. l. 46. versic. E si por ventura, Roman.
tamen in l. quandiu, num. 12. ff. de acqui
s. hæred. Alexan. l. vltim. col. 1. ff. de ferip. &
Felin. in c. accepi mus, num. 6. de fideinstru
ment. contendunt vnicam monitionem
sufficere, quorū opinionem apud nos pra
xim recepisse testatur Couarr. in dict.
capit. 29. num. 1. Debetque remedium hu
ius l. proponi coram iudice ordinario ip
sius diffamati, nam atenta origine causæ
is, qui nunc litem incipit verè reus est: ac
ideo eius index adiri debet ac si actor pro
poneret actionem aduersum eum, cum
eius formæ sequi debeat, & in specie fir
mat Panormitan. in cap. si quis contra cler
icum, num. 2. de foro compet. & plures alij
quos refert & sequitur Couar. vbi sup. nu.
4. & 5. Et in isto remedio libellus erit con
cipiendus forma sequenti.

Libel.

Libellus in remedio l. diffamari, C. de ingēnius.

F Vlanocomo mas aya lugar de derecho parezco ante V. merced, y me querello, y pongo demanda contra fulano. Y contando el caso della, digo que es assi: Que à mi noticia nueuamente es venido, que el dicho fulano sin causa que legitima y bastante sea, se anda jactando, y alabando, que yo soy su esclauo, ò que le di ciertas cuchilladas, ò que tiene cierta accion y demanda contra mi sobretal casa que tengo y posseo, y que me ha de poner demanda, y acusar sobre ello, de lo qual resulta notable infamia, daño, y perjuizio contra mi, estando como estoy libre. Porque pido à Vuestra merced, que auida sumaria informacion de la dicha jactancia, le señale vn breue termino, dentro del qual le mande me ponga la dicha demanda, y pida lo que quisiere, que yo estoy presto de le responder, con apercibimiento que no la poniendo dentro del dicho termino, Vuestra merced le imponga perpetuo silencio, para que agora ni en tiempo alguno no se pueda mas querrellar de mi, ni pedirme cosa alguna en razon de lo susodicho, poniendole pena para que desista de la dicha jactancia. Sobre que pido cumplimiento de justicia, y las costas protestto, y el officio de Vuestra merced imploro. Y juro à Dios, y à esta Cruz, que esta demanda no pongo de malicia.

Ex §. Secundo.

§. 2. De remedio, l. si cōtēdat, ff. de fideiussoribus.

SUMMARIA.

Remedium l. si contēdat, ff. de fideius. differe à remedio l. diffamari, quauis aduocati eis promiscue utantur.

2 Remedium l. si contēdat, cui, & contra quem, & ad quid competat, traditur, & eius communis praxis defenditur.

3 Plures exceptiones, quæ ex remedio l. si contēdat intentari possunt, cumulantur.

4 Libellus in remedio l. si contēdat, Hispano sermone compositus.

Bitinuit vs^o aduocatorū beneficium, l. diffamari misceri cū beneficio huius ad facilitatē litis expeditionem, cum tamē interesse differant: illud enim absque diffamatione precedente proponi nequit, hoc verò diffamationē nõ requirit, vt ista l. plane deducitur, & firmat Alex. in l. si finia, §. eleganter, à num. 22. ff. de damn. infam. & resoluit Conar. lib. v. var. c. 18. n. 2. in fin. Competitq; remedium huius l. habenti exceptionem aduersus creditorē ad hoc, vt eam in iudicem deducere possit per viam actionis, officium iudicis implorando, vt declaretur illam sibi competere, seque liberum esse ab actione, quæ a forti aliquo modo competere videbatur, vt ex isto tex. deprehenditur. ex ditione, Etia, quæ est implicativa. Et hanc Liunda gl. r. ad hoc

ad hoc notabilem dicunt Bart. Paul. Aug. & Bald. in præfco. idem Bart. in l. si finita, §. eleganter, nu. 4. & ibi Alex. nu. 26. ff. de damno infect. ad idem est tex. iuncta glöf. fin. in l. Aurelius, §. centum, ff. de liber. legata, & in l. si duo patroni, in princip. ff. de iure iurand. & in l. vti frui, §. vtrum, ff. si vsusfructus petatur. Vbi ille, cui competat aliquod ius potest petere, vt declaratur sibi competere, facit tex. in l. si pater, C. qui bonis ced. poss. & ibi notat Bart. notat Pannorm. nu. 2. & Marian. Soci. & Felin. in c. si quis contra clericum, de foro comp. Felin. in cap. significat, num. 5. de testi. Roder. Suarez allegat. 4. à nu. 5. Couar. d. cap. 18. nu. 3. Vbi statuitur communi omnium consensu receptum esse, & Molina de Hispa. primogel. lib. 3. c. 14. nu. 6. & 22. Sed attendit hac communi interpretatione, & præxi, iuris principia notissima corrumpuntur. Et primo iuris principium, quod iudicis futuri temporis non spectat ad iudicis officium, vt in l. 1. ff. de vsuris, non quem admodum, ff. de iudicijs. Sed ante actionis propositionem nemo exceptionibus vti potest cum exceptio sit actionis exclusio, vt in l. 2. ff. de excep. ergo antequam actio proponeretur exceptio iudicis officio intentari nequit. Secundo, quia non est in potestate rei prouocare aduersarium ad iudicium, vt in l. parè, §. fin. ff. de doli except. nam nemo inuitus agere, vel accusare compellitur, vt in l. vnica, C. vt nemo inuit. Quare Ioannes de Imola in præf. ex Salic. l. 2. in principio, ff. solut. mati. idem Salic. in l. si pater, C. qui bon. cede. oppositam sententiam defendunt asserentes in hac l. non probari communem intellectum, & præxim. Nihilominus communis erit obseruanda nec obstant in contrarium addu-

ctamam non constituitur hic, reus quod possit ius futurum in iudicium deducere, sed quod possit ius de præfenti sibi competens per viam exceptionis, vel per viam actionis proponere. Rursus hac l. non dicitur, quod reus possit cōpellere actorem agere in iudicium, sed quod reus possit agere contra actorem inuitum officio iudicis, vt declaratur exceptionem sibi competere: ita satisfacit Paul. hic, & Alexand. §. eleganter, num. 26. Molin. d. c. 14. nu. 22. & sic text. iste nihil deuiat à iuris regulis, vt firmat dominus Franc. Sarmiento lib. 1. Selectar. cap. 2. nu. 13. Vnde si plures fideiussores pro eodē interuenirent, singuli in solidum tenerentur, tamē ex epistola Diui Hadriani exceptio diuisionis eis competere, vt in l. inter fideiussores, supra isto articulo, §. si plures in solidum, eo. Et si vnus ex eis vellet antequam conueniretur proponere suam exceptionem officio iudicis, vt declaratur sibi competere, & diuisionem fieri, & pro reliqua parte silentium creditor imponi, bene poterit per remedium huius l. Et pari modo poterit intentari exceptio, l. 8. tit. 12. part. 5. similique modo poterit intentari aliam exceptionem, quando creditor distulit petere à debitore principali, & ob eius negligentiam debitor non soluendo effectus est: de qua exceptione vide Gomez 2. tomo variarum, capit. 13. numer. 9. Eodem modo intentabitur exceptio nouationis, de qua in l. vbiunque, ff. de fideiussorib. l. nouatio. C. eodem. Nouatio tamen non censetur facta nisi expresse agatur inter partes, l. 1. C. de noua, & exceptio pacti de non petendo inter debitorem, & creditorem, vt in l. fin. ff. de pact. & aliz quam plures exceptiones. Et sibi illius formam sequenti formabitur.

Libellus in remedio T. contendat, ff. de fideiussor.

E Vltimo como mas aya lugar de derecho, parezco ante V. m. y digo: Que fulano en cierta escritura se obligo a fulano por cien mil maravedis, y dio consigo por sus fiadores a mi, y a fulano, y a fulano. Y agora parece ser, que el dicho fulano principal ha venido en quiebra y diminucion, y se ha ausentado, y no tiene de que pagar, y los dichos fulano, y fulano, son abonados, y tienen de que pagar sus partes, y con forme a derecho a mi me compete la excepcion de la diuision, de manera, que aya de pagar la dicha deuda, como vno de tres fiadores, y temo que el dicho fulano acreedor, me querrá pedir por el todo, o que

guar-

aguarda à q los demas ay an venido en quiebra y diminuciõ, de suerte que no tengan de que pagar sus partes. Por ende de su oficio de V. m. el qual para esto imploro, pido y suplico à V. m. declare cõpete me la excepcion de la diuision y asi declarado, desde luego la made hazer, dandome por libre de las demas partes, y sobre ellas en quanto à mi toca imponer perpetua silencio al acreedor. Y para ello, &c.

Ex. Tercio.

V. M. M. A. R. A.

Remedio l. in omnibus ff. de iudic. ca. i. & aduersus quem, & ad quid, & quando competat, docetur, & communis huius l. in cel lectus defenditur.

3. Possessor em maioratus, vel bonorum restitutioni subiectorum non tenetur cauere de restitutione facienda sequenti in gradu, nec successorem super hoc audiendum esse in iura possessoris, Anton. Gomez, & alios tenuisse contra Palac. Rubios, Roderic. Suarez, & alios re fert autor.

3. Filius, vel successor in maioratu potest in iura patris, vel possessoris iusta causa interueniente, ex remedio l. in omnibus agere, ut si bi capeatur de restituendis bonis tempore debito, & ut successor de glaciatur.

4. Inaduerterter Palac. Rub. Roderic. Suarez, & sequaces fuisse reprehensos ab Anton. Gomez, & suis sequacibus, cum omnes idem resoluant, optime aduerter antor.

5. Libellus in remedio l. in omnibus, Hispano compositus.

3.3. De remedio l. in omni

un. 20. in bus, ff. de iudic.

X hac l. proditum est aliud beneficium, quo quis agere poterit aduersus eum, qui ad diem, vel sub conditione ad aliquid dandū, vel faciendum tenetur, ut cautionē prax

net: quod die, vel conditione adueniente illud adimplebit. Nec intelligas hoc beneficium ita generaliter, & indistincte utipossit, nisi tum demum quando iusta causa suspicionis, fugg, dilapidationis, vel similis superenerit, ut ex isto textu, deprehenditur, ibi (ex iusta causa) alioquin non procedet, iuxta receptam sententiam Bart. & Pauli, hic Ripz, & aliorum in l. 2. in princip. 39. ff. solut. matrim. l. 1. in l. dedi, au. 14. vers. Tu responde, ff. de cond. causa data. Quia interpretatione communi admissa, evitabis difficultatem ex quodam iuris axioma te l. non quemadmodum, 35. supra hoc titulo, quod ultra Doctor. ibi ornat Angel. in 6. praxiudiciales, col. pen. inf. de actio. Maria. c. significans, num. 7. de libel. obstat: Nihil est, in concor. glof. 9. nam illud cessat, quando iusta causa superenerit peti istum textu: Rursus evitabis aliam difficultatem ex l. dedi, ff. de cond. causa data, ubi si dedisti decem me convenias in iudicio, non possum petere, ut caveas mihi, qd me non convenias, & ita non potero uti remedio huius l. si intelligas illud ibi esse, quia iusta causa suspicionis non supervenit, sicut in specie nostrae legis secundum Paul. Cast. Cuius intellectus planus est ex l. 1. d. l. dedi, num. 14. reiectis alijs ab eo ibi relatis, ut hinc caveam à glo. 1. in praxi in fi. & à glo. in l. 2. in princip. vers. non igitur, ff. solut. matrim. dū asserunt remediū huius l. solummodo procedere in contrahibus bonae fidei, non verò in actionibus stricti iuris, ut in d. l. dedi, quarum glof. opinionē conatur

bonatur defendere Ioh. Crotus alios refe-
rens in d. l. 2. in princip. nu. 1. ff. solut. ma-
trim. Na i pmo huius l. remedio locus est
tantiu actionibus stricti iuris, quam in bo-
ne fides, per text. in l. si hereditores, ff. de
priuileg. credito. L. vi. in uerba, C. de precii ampe-
diffe. Quod si in diem in princ. 18. ff. de pe-
titi. hered. si meo Bar. hic in d. l. dedi, nu. 1.
& in l. siue apud acta, C. de transact. Ro-
man. singul. 646. & communiter omnes ex
Ripa, nu. 34. L. si n. 16. d. l. 2. in princip. Iaf.
d. l. dedi, nu. 14. Pala. Rub. in repet. per ve-
stras, §. 31. in princip. Afflic. d. de i. 108. nu.
3. & Ancon. tit. de merc. 2. part. num. 32.
Parishodo euicabit aliam difficultatem in
l. 2. C. de hared. vel actio. vend. secundum
Bart. in d. l. si omnibus. Ioh. super cauebis à
Pilat. Rub. in repet. c. per vestras, §. 44. à
n. 2. dom. indistincte resoluat possessorē ma-
iōtatis vel bonorum restitutionis subiecto
tōm tenēri radere de restituendo sequen-
ti in gradu, quando casus restitutioni veni-
rit, iudicanduq; esse successorem in vita
possessoris, pro quo facit resolutio Matth.
de Affl. l. 279. & resolutio Roderic. Suarez
in alleg. 4. receptū à Conar. lib. 1. variar. c.
18. nu. 8. & à Siman. lib. 1. de primog. His-
pan. c. 2. testatur Anton. Gomez in l. 40.
Taur. nu. 79. Pinel. in l. 1. C. de bon. marer.
3. pat. n. 78. Mencha lib. 1. de socet. tract.
§. 6. nu. 46. & Molin. lib. 3. de Hispan. pri-
mog. c. 14. à nu. 10. Sed prædicta resolutio
Palac. Rub. falsa est, & contra text. in d. l.
non quemadmodū, & renouat iuris prin-
cipio, quo habetur dāandam esse p̄zma

teram speciem tūq; p̄zma de successione
viuentes d. 1. 7. §. si maritatus ff. de coll. bo-
nor. l. 2. §. inter dōm. ff. de vulg. Quā obz
Añtō. Gom. Mencha. Pinel. & Molin.
vbi supra sūnt hōres Palac. Rub. septēse
dunt Roderic. & Ger. Conar. & Siman. &
tenent hūm vel alium maloratus succes-
sorem viuentē possessorē agere nōn pos-
se, vt mortuo possessorē declaratur ad ip-
3 sum agentem spectare successione, & si
bi cauere deberet de restituendo. Et ita ex
decreto Pinciani prætorij decisum fuisse
testatur D. Anton. de Padilla in l. 1. C. de si
deicōm. hūz 1. N. hūz q. l. q. tōne An-
ton. Gom. & eius sequaces fatentur siliū
successorē iusta causa superueniente ad hoc
admittendū fore ex remediō nostro. Et chu-
ti si possessor bona dilapidaret, vel præter-
deret bona restitutioni subiecta esse libe-
ra, & ea alienare inciperet, pro quā opinio-
ne fact. l. 1. tit. 2. par. 3. & notat ibi Grego.
Lup. glo. si. Quo fit in aduersū, & in me-
rito Roder. Xar. & eius sequaces reprehē-
4 sos fuisse à supradictis DD. com. Roder. &
sequaces loquatur in casu, quo iusta causa
superuenit, vt colligitur ex serie hūz 1. su-
per qua allegationē format, & ex iuribus
quz ipse citat. Et ita in effectu idē cō An-
ton. Gom. & sequacibus resoluūt. Et qualis
debeat esse ista cautio, tradit Lafin. d. disor-
tio. §. inter dū, nu. 8. & in l. si constitutus, nu.
16. ff. solut. matr. & lafius in l. i. in ius,
C. de verb. sig. & Palac. Rabi. vbi supra in
§. 44. nu. 4. & 5. Et libellus in hoc remedio
erit forma sequenti concipiendus.

Libellus in remedio l. in omnibus, ff. de iudic.

F Vltimo como mas aya lugar de derecho, parezco ante Vm. y pon-
go demanda à fulano, y contando el caso, digo que es así. Que el
dicho aduerso tiene y posse tales heredades, y bienes, de que son lin-
deros tales, los quales son de mayorazgo, y sugetos à restitution, y
despues de sus dias soy llamado à ellos conforme à la voluntad y dis-
posicion de fulano instituydor del dicho mayorazgo. Y es así, que
agora el dicho aduerso possessor de los dichos bienes se anda jactan-
do, y alabando, que los dichos bienes son libres, y que se pueden ven-
der, y enagenar, y me temo que los vendera, y los ha començado à
dissipar, y maltratar. Porque pido à V. m. que auida mi relacion pot
verdadera, en la parte que baste, por sententia que en tal caso lugar
aya, del dicho aduerso me haga entero cumplimiento de justicia, de-
clarando desde luego los dichos bienes de mayorazgo subiectos à
restitu-

restitucion, è inagenables, y he mandado al dicho aduerso, que no los enagene, ni dissipe, y assi mismo declarando perrenecirme à mi despues de la muerte del dicho aduerso, y condenandole à que me de suficientes fianças, para que venido el tiempo de la dicha restitució, me los restituya tales y tan buenos como estauan al tiempo y quando los recibio, y sin deterioracion, ni menoscabo alguno. Sobre que pido cumplimiento de justicia, y las costas protesto, y el oficio de Vuestra merced imploro. Y juro à Dios y à esta Cruz f, que esta demanda no pongo de malicia.

Ex §. Quarto.

SUMMARIA.

Remedium l. denunciamus, C. de iis qui ad eccles. confu. cuius contra quem, et ad quid competat, et aditur.

2. **Q**ue requiritur, ut remedium l. denunciamus, detur.

3. **P**ropter solas minas non est quis compellendus cautionem prestare de non offendendo aduersario nisi solius effectus ad executionem trahere.

4. **C**autio fideiussoria de non offendendo prestanda erit, si à parte petatur iuratoria vero si ex officio iudicis procedatur, et ita componitur gloss. quedam.

5. **C**autio de non offendendo prestanda erit, etiam illi qui causam inimicitie dedit, quantum nonnulli contrarium velint.

6. **C**autio de non offendendo nedum prominente, verum pro suis amicis cognatis, et familiaribus prestanda est.

7. **L**ibellus in remedio l. denunciamus Hispanie composuit.

§. Quarto. De remedio l. denunciamus, C. de his qui ad eccles. confug.

Remedium huius l. competit iis, qui timet aliquo iniuriā sibi irrogari quē timorē, ut excutiat, postulat à iudice, in euentem timorē compelli cautionem

sufficientē prestare de non offendendo sibi. Circa quod ultra Bart. & DD. hic legendus est, idē Bart. in l. illicitas, §. ne potentiores, ff. de offi. prae. Flor. in l. 2. quis simon, ff. de usufr. Bald. in auth. habita, nu. 13. in fi. C. ne filij pro pat. Plaça de delict. lib. 4. c. 7. Menoc. lib. 2. de arbit. ceter. 2. casu 139. cū duobus sequentibus. Circa quod sequentia aduertenda sunt. Primo, quod quando aliquis requirit cautionem sibi prestari ab eo, quem timet, prius offerat, & prestet summariam informationem, super inimicitia Ioan. de Imola in l. 1. §. fin. ff. solut. matrim. & plures referunt, qui communiter profitentur causae iustae cognitionem, precedere debere. Plaça vbi supra n. 1. ver. sic. secundo hanc sententiam. Menoch. vbi supra, casu 140. nu. 4. Et aduertendum est, quod solae minae non sufficiunt, ut quis hanc cautionem exigere valeat, sed opus est probari, quod minas executionis mandare minas solitus sit, ut resolut. Abb. in c. 1. n. 7. de offi. deleg. & in c. Abba, quod metu causa, nu. 4. dicit communem Felin in rubr. de tregna & pace in princip. Plaça & Menoc. vbi supra. Et aduertendum etiam est, quod praecedente iuris petitione, iudex debet condēnare reū ad prestandam cautionem cum fideiussoribus. si autē ex officio procedat, poterit eum condemnare ad

prestandam

INDEX OMNIUM QV AE

in his tribus tomis praxis ecclesiasticae &
 facularis continentur, ordine Al-
 phabetico digestus.

A Blatius absolutus conditione de
 notat, 1. to. fo. 66. nu. 178.

Absens accusatus qualiter cõdẽ-
 nandus & audiendus si venerit,
 1. to. fo. 166. nu. 17. & 18.

Absens accusatus si fuerit, an ad defensionẽ
 eius procurator vel defensor admittatur
 & quid allegare possit, 1. to. fo. 166. n.
 15. & an idem sit in iudiciis fraternita-
 tis, vulgo de la hermandad.

Absens delinquerẽ si fuerit qualiter proce-
 datur contra eum & quãdo, 1. to. fo. 164.
 nu. 1. vsque ad nu. 5. & quæ sit iure regio
 seruanda forma, fol. 150. à nu. 6. vsque ad
 nu. 19. & vide fo. 170. nu. 43. & 43.

Absens cui bonus curator datur præsumi-
 tur visus potius quàm mortuus, 1. tom.
 fol. 83. oum. 9.

Absens probatur mortuus, qui per quin-
 quennium viuere ignoratur, ibi. n. 12.

Absentis & captiui bonis corator datur,
 existentibus creditoribus, & quando da-
 ri debeat, 1. to. fo. 83. n. 5. 6. 7. 8.

Absentis bonis quando curator detur, cre-
 ditoribus postulantibus, fol. 48. nu. 24.
 & 15.

Absentis heredem petens, qui iure regio
 teneatur probare, ibi. num. 11. & 13.

Absentis consanguinei præsumuntur in cu-
 ra bonorum eius suscipienda, 1. to. fo. 84.
 nu. 20. vbi nu. 1. traditur qualis esse de-
 beat consanguineus.

Absentiarũ, quæ sint genera & quãdo ab-
 sens restituitur, 3. to. fo. 17. nu. 7. & 8.

Absolutus à crimine in foro interiori, potest
 in foro exteriori accusari, licet publicam
 penitentiam fecerit, 2. to. fol. 9. ou. 53.

Accipere dare ve prohibitum, gratis dare
 vel accipere non censetur prohibitum, 1.
 to. fol. 17. n. 55.

Accusare non potest inimicus, fol. 43. o. 5.
 in 1. tom.

Accusare tuta cõscientia quando quia pos-
 sit, 1. tom. fo. 120. nu. 4.

Accusare omnes cur non possint, 1. to. fol.
 120. n. 10.

Accusare prohibitus, suam suorum ve pro-
 secundo iniuriam potest accusare, &
 quando quis dicatur prosequi suorum
 iniuriam, ibi. n. 11. 12. & 13.

Accusare potest vxor de morte mariti, &
 in accusatione filijs & reliquis consan-
 guineis præ fertur, ibi. n. 14.

Accusare illi permittitur, & in accusatione
 præ fertur, qui maiori dolore afficitur,
 ibi. num. 15.

Accusare quãdo plures consanguinei præ-
 tendunt, pares vel dispares gradu quid
 obseruandum, ibi. n. 16. & 17. & quid in
 remissione delicti, n. 19.

Accusare si plures extranei conantur quid
 facere teneatur iudex, 1. to. fo. 12. n. 13.

Accusare quando possit clericus laicũ co-
 ram faculari iudice, ibi. n. 21.

Accusare nemo compellitur, 1. to. fol. 142.
 num. 1.

Accusatio quid sit & quando per viam ac-
 cusationis procedatur, 1. tom. fol. 120. &
 nu. 1. & 2.

Accusatio est licita, & necessaria aliquãdo
 de præcepto, 1. to. ibi. nu. 3.

Accusatio in priuatis delictis nõ est neces-
 saria de præcepto, sed in publicis qui-
 busdam casibus, 1. to. fol. 120. n. 6.

Accusatio nihil habet commune cõmeste-
 ris iudicijs, & quid sit, ibi. n. 7.

Accusatio in publicis & priuatis delictis
 cui competat, ibi. n. 8.

Accusatio aut ciuilis aut criminalis est, &
 quæ ciuilis criminalis ve sit, 1. to. fo. 122.
 n. 26. & 27.

Accusatio delicti quo spatio temporis præ-
 scribitur, 1. to. fol. 123. n. 33. & 34.

Accusatio solemnis in forma qualiter con-
 cipienda, 1. tom. fol. 145. ou. 1. & 2.

Accusatio nomen accusatoris debet conti-
 nere, & quare, 1. tom. folio 146. nume-
 ro 6. & 7.

Accusatio per procuratorem proponi nõ
 potest, & quando possit, 1. tom. fol. 147.
 numer. 9. 10. 11. & 12. alias processus est
 nullus.

ff Accu-

INDEX.

Accusatio à quibus personis per procuratorem interponitur petita iudicis licentia, ibi. n. 13.

Accusatio quid continere debeat, 1. to. fo. 147. à n. 8. ad n. 22.

Accusationis pendentia accusatum infirmat, & restitutionem retardat, 1. to. fol. 42. n. 8.

Accusationis libellus quibus modis concipi possit, 1. to. fo. 12. n. 32.

Accusator debet esse legitimus, & quis sit, 1. to. fo. 120. n. 9.

Accusator potest agere civiliter, vel criminaliter, & quid civiliter agendo consequatur, 1. to. fol. 121. n. 29. 30. & 31.

Accusator si dicat commissum fuisse delictum tali mense, & anno, & non probetur, reus absoluitur, 1. to. fo. 147. n. 20.

Accusator an teneatur se subscibere ad penam talionis, 1. to. fo. 148. à n. 52.

Accusator cur non debeat simpliciter dici commississe delictum ad sui defensionem, sed præmittendo negationem, 1. to. f. 190. n. 81. & an ex tali confessione poena ordinaria puniatur, n. 83.

Accusator calumniosus vide, calumniator, & accusator.

Accusatorij libelli conclusio, 1. to. fo. 156. num. 2.

Actio adeo necessaria est, ut sine ea nemo experiri possit, & à iudicio, officio iudicis repellitur, sine actione agens, 3. to. fo. 56. col. 1. n. 5. & 6.

Actio in libello apte componi debet, narrando factum ex quo actio resultat, licet non men actionis non exprimitur, ibi. nu. 7. & 8.

Actio habet plures significationes, fol. 56. n. 10. to. 3.

Actio significat ius persequendi in iudicio, quod debetur, 3. to. fo. 56. n. 11.

Actio aut nativa, aut dativa est, & quæ nativa quæ ve dativa sit, ibi. n. 12.

Actio aut directa, aut utilis est, & quæ directa, quæ ve utilis sit, & in quo differant, ibi. fo. 56. à n. 16.

Actio aut realis, aut personalis est, civilis, aut prætorialis, præiudicialis, vel non, rei, pænz vtz, rei, & pænz simul, persecutoria in simpli dupli, triplici, vel quadrupli, bonæ fidei, iudicii iuris, arbitraria, vel non privilegiata, & quæ sit earum differentia, & distinctio, 3. to. fo. 56. col. 2. n. 20. & fo. 57 col. 2. à n. 1. vsque ad n. 15.

Actio personalis unde nomen sumpsit, vis & effectus eius quis sit, 3. to. fol. 77.

colam. 2. num. 1. vsque ad num. 7.

Actio personalis concludit ad dandum, quæ actione proprias res non petitur, nisi à fure petatur, 3. to. fo. 58. n. 9. 10. & 11.

Actio personalis unde descendat ibi. nu. 14.

Actio personalis prætorialis poenæ persecutoria diuiditur, 3. to. fo. 28. à n. 1.

Actio personalis quo tempore præscribatur, 1. to. fol. 101. col. 1. n. 14.

Actio realis quæ dicatur, & unde, 3. to. fol. 60. col. 1. nu. 12. & 3. & quæ requirantur, ut competat à n. 14.

Actio confessoria, & negatoria reales sunt, & pro seruicibus competunt, 3. to. fol. 62. col. 2. n. 1. & n. 19.

Actio confessoria, & negatoria cui aduersus quem, ad quid, & pro quibus competat, 3. to. fo. 62. col. 2. n. 20. 21. & 22.

Actio confessoria ut competat, quid actor dicere debeat, ibi. num. 23. & 24. & 29. cum sequent.

Actio confessoria qui agere possint, ibi. nu. 25. 26. 27. & 28.

Actio confessoria pro seruicute constituta non pro constituenda competit, ibi. n. 31.

Actio negatoria, ut competat quæ requiratur, ibi. à n. 37.

Actio negatoria cui competat, 3. to. fo. 62. n. 37. in qua actione licet aduersarius sit quæ si possessione seruicute non liberatur ab onere probandi, 21. 38.

Actio mixta quæ sit, & in quibus differt à realibus, & personalibus actionibus, & in ea uterque actor, & reus est, 3. to. fo. 62. nu. 12. & 13.

Actio familiaris eriscundæ, unde dicatur & descendat, 3. to. fol. 64. colum. 2. nu. 1. 2. & 4.

Actio familiaris eriscundæ est bonæ fidei, & in ea veniat, ibi. à n. 5. vsque ad n. 9.

Actio familiaris eriscundæ, cur mixta dicatur, & cui competat, ibi. nu. 10. & 11.

Actio familiaris eriscundæ si intentetur quo modo iudex singulas res teneatur adiudicare, 3. to. fol. 64. col. 1.

Actio familiaris eriscundæ, ut competat, quæ requirantur, ibi. n. 16.

Actio familiaris eriscundæ directa de iure civilis, utilis de prætorio datur, ibi. nu. 12. & 13.

Actio communis diuidendo est mixta, & bonæ fidei, directa aut utilis, ad quid competat, & cui, & in quo differat ab actione familiaris eriscundæ, 3. to. fol. 65. col. 2. n. 1. vsque ad n. 10.

Actio finis regandorum cui, & contra quem com-

INDEX.

- competat, est directa aut uilis, districti iuris, & pro quibus rebus datur, & quid iudex ea intentata observare debeat traditur, 3. to. fo. 66. col. 2. à n. 1.
- Actio finium regundoru vt competat** quæ requirantur, 3. to. fo. 57. col. 1.
- Actio prætoria quare sic appelletur**, & in quas species diuidatur, 3. to. fo. 75. co. 2. à num. 1.
- Actio Publiciana quare sic appelletur**, & competat, & quæ requirantur vt competat, 3. to. fol. 68. col. 1. à n. 1.
- Actio Publiciana nõ cõpetit habenti rem scienter**, à furioso, vel pupillo, sine auctoritate tutoris, ibi. à n. 4 ad n. 9.
- Actio Publiciana non cõpetit habenti vti le dominium**, vel habenti rem ex titulo pignoris, precarij vel commodati, 3. to. fol. 69. col. 1. nu. 10. 11. & 16.
- Actio Publiciana non competat post prescriptionem**, nec domino ibi. num. 12. 13. 14. & 15.
- Actio Publiciana non datur contra titulo possidentem**, & quare, 3. to. fo. 15. n. 24.
- Actio rescissoria, aut insinctoria, aut restitutoria**, 3. to. fol. 68. co. 2. n. 13. 14. & 15.
- Actio rescissoria cui competat**, & quando 3. to. fol. 69. col. 2. à n. 1 ad 6.
- Actio rescissoria, vt competat quæ requirantur**, siue quando datur præsentì cõtra absentem siue è contra, 3. to. fo. 70. col. 2. à n. 17.
- Actio reuocatoria est prætoria in rem**, quæ quando competat, & cui & pro quibus rebus explicatur, 3. to. fo. 71. col. 2. nu. 1. 2. 3. & 4.
- Actio reuocatoria Pauliana, Caluisiana, aut Fausiana quando competat**, 3. to. fol. 72. col. 1. nu. 3. 9. 10. & 12.
- Actio reuocatoria, vt competat quæ requirantur**, 3. to. fo. 72. à nu. 13.
- Actio Seruiana, vel quasi Seruiana cui cõpetat**, 3. to. fo. 73. col. 1. nu. 1. & 2. vbi alia traduntur remiss.
- Actio pignoratitia directa, aut cõtraria cui cõpetat**, 3. to. fo. 73. nu. 12. ad nu. 15.
- Actio hypothecaria quæ dicatur proprie ibi**, nu. 15.
- Actio Seruiana cui & ad quid cõpetat**, & in quo differat à Saluiano interdicto 3. to. fo. 24. col. 1. à n. 16 ad nu. 22.
- Actio Seruiana quomodo intentetur**, qua liter in ea procedatur, & an necessarij sit libellus, 3. to. fo. 74. col. 2. n. 30. & 31.
- Actio, quasi Seruiana, directa pignoratitia, contraria pignoratitia, hypothecaria,** vt competat quæ requirantur, 3. to. fol. 74. col. 2. à nu. 31.
- Actio de constituta quæ prætoria est eadè competat**, & quæ requirantur, vt competat, 3. to. fo. 75. col. 2. nu. 1.
- Actio de constituta per uenia competit de bitum præcedat**, non si sequatur, tom. 2. fol. 39. col. 2. n. 54.
- Actio de constituta nudo pacto contrahitur præcedente interrogatione stipulatio erit**, ibi. nu. 56.
- Actio de constituta, vt competat necesse est**, primum debitum non posse elidiceceptione prætoria, ibi. nu. 57 & 3. to. fo. 76. col. 2. & quod post debitum sequatur, 1. to. fol. 53. col. 2. nu. 27. & 28.
- Actio de peculo quæ personalis prætoria est aduersus quem concedatur**, 3. to. fol. 76. col. 2. nu. 1. 3. & 12.
- Actio de peculio vt competat**, quæ requirantur, & quid obseruandum sit intentato hac actione siue peculium sit castrense, vel quasi siue profectitium, 3. to. fol. 77. col. 2. à n. 13.
- Actio in factum ex iure iurando quæ sic & vnde orta**, 3. to. fo. 78. col. 1. nu. 2. & quæ requirantur vt competat, & an sit necessarius libellus, ibi. à n. 15.
- Actio contra corruptentem album prætoris cui competat**, & contra quem & quæ requirantur vt competat, 3. tom. fol. 26. col. 4. à o. 2.
- Actio contra eximentem vi aut fraude in ius uocatum**, quæ requirantur vt competat, & quæ sit eximentis poena, 3. to. fol. 79. col. 1. à n. 2.
- Actio contra uocatem in iusparentem, aut patronum**, 3. to. fol. 80. col. 1. à nu. 2.
- Actio præiudicialis, quæ dicatur, quare sic appelletur, quæ sit, vnde descendat**, 3. to. fol. 81. col. 2. à n. 1.
- Actio præiudicialis qua quæritur utrum quis sit liber vel seruus quando datur**, in quo differat à rei uendicatione, quod simplex sit, & quæ requirantur vt datur, 3. to. fol. 82. col. 1. à nu. 1.
- Actio præiudicialis qua quæritur utrum quis sit liber vel ingenuus, cui competat**, vnde descendat, & quomodo intentetur, 3. to. fo. 82. col. 2. à nu. 1.
- Actio præiudicialis qua quæritur an quis sit filius vel non, cui & contra quem cõpetat**, vnde sit inuenta quæ requirit libellus huius actionis, 3. to. fol. 83. col. 2. à num. 1.
- Actio poenæ persecutoria vel rei, vel rei &**

poena simul, quæ sit, 3. to. fol. 85. col. 1. num. 1.

Actio furti cui competat, & quæ veniant in ea actione, & quæ requirantur vt cõpetat, 3. to. fo. 59. col. 1. à n. 1. & fol. 89. col. 1. n. 19. ad 17.

Actio furti cui, & ad quid detur, quæ sit ei poena, & in ea qualiter æstimatio fiat, ibi. col. 2. à nu. 1. 8. ad n. 12.

Actio vbi bonorū raptorum quæ sit, cui & aduersus quem competat, & qua poena, 3. to. fol. 89. col. 2. à n. 2. 3. ad n. 33.

Actio legis Aquilæ quando habeat locū, cui & aduersus quos competat, quæ veniant in hac actione, & quæ sit eius poena, 3. to. fol. 90. col. 2. à nu. 3. 4. ad nu. 44.

Actio ex testamento pro legatis Ecclesijs vel alijs venerabilibus locis relicta, aduersus quem, & pro quibus rebus & an quid competat, 3. to. fol. 86. col. 2. à n. 44.

Actio in supplū, duplū, tripplū, vel in qua duplum, quando detur, 3. to. fol. 88. col. 2. n. 1. cum 15. sequentib.

Actio ex stipulatu quomodo competat, 3. to. fol. 88. col. 2. n. 1. & 2.

Actio serui corrupti directæ, vel utilis cui & aduersus quem competat, & quid veniat in hac actione, 3. to. fol. 89. col. 1. n. 1.

Actio ex lege cõdictionis cui, quando, & aduersus quem competat & intra quod tẽpus, 3. to. fo. 90. col. 1. n. 1.

Actio quod metus causa cui ad quid, intra quod tẽpus & aduersus quem competat, & quæ requirantur, 3. tom. fol. 90. à nu. 1.

Actio contra calumniatores cui, & intra quod tẽpus competat, 3. to. fol. 91. col. 1. à nu. 1.

Actio striditioris & bonæ fidei, quæ sint, cor sic appellantur, inter eas differẽtia veretur, 3. to. fol. 92. col. 1. à nu. 1. 7. 8. & 10. & quid in his actionibus iudex debeat observare, fo. 10. col. 1. à nu. 19. & n. 34. & fol. 61. col. 1. à n. 1.

Actio bonæ fidei an sit aliqua quæ nõ continetur in 6. actiõnem, de actionibus, & quæ sit directæ, & directæ contrariæ, 3. to. fol. 92. col. 1. nu. 20.

Actio exempto quæ iuris civilis est, cui & ad quid competat, 3. to. fol. 93. col. 1. n. 1. & 2.

Actio exempto cõtinet sub se actionẽ de euictione, & actionẽ redhibitoriam, quãto minoris, & præscriptis verbis, quæ quibus competant legitur, ibi nu. 2. & 3.

Actio ex empto vt cõpetat quæ requiran-

tur, 3. to. fol. 93. col. 2. à nu. 5.

Actio ex vẽduo cui & ad quid & pro quo competat, & quæ requirantur vt cõpetat, 3. to. fol. 94. col. 1. à nu. 1.

Actio locati & cõducti bonæ fidei sunt, in tertiu directæ, interdū utilis, & cor sint, iuris civilis, 3. to. fol. 95. col. 2. nu. 1. & 2.

Actio locati cui cõtraquem, & pro quibus rebus competat, 3. to. ibi. col. 3. à n. 8.

Actio locati ante finitum locationis tẽpus nõn cõpetit exceptis quibusdam casibus ibi. n. 12.

Actio locati vt cõpetat quæ requiratur, & qualiter in ea procedatur, ibi. n. 13. & 14.

Actio cõducti & ad quid competat, ibid. num. 15.

Actio negotiorum gestorū est bonæ fidei, directæ vt contrariæ, directæ cui ad quid & quando cõpetat, & quæ requirantur vt cõpetat, 3. to. fol. 96. col. 2. à n. 1. ad n. 12. contrariæ cui aduersus quem, & ad quid competat, ibi. col. 2. à n. 13.

Actio negotiorum gestorū in quo differat ab actione mandati, 3. to. ibi. col. 2. n. 7. & 8. & fol. 98. col. 1. nu. 5.

Actio mādati bonæ fidei est, directæ, aut cõtrariæ & cui aduersus quẽ, & ad quid cõpetat, & quæ requirantur vt cõpetat, & in quo differat ab actione negotiorū gestorū, 3. to. fol. 98. col. 2. à n. 1.

Actio depositi est bonæ fidei, 3. to. fol. 99. col. 1. n. 1.

Actio depositi est directæ aut contrariæ, 3. to. fo. 99. col. 2. n. 16.

Actio depositi directæ contra quem, & ad quid competat, quando civilis prætorij, aut mixta sit, an in ea utatur in iurẽ, ibi. nu. 17. 19. & 23.

Actio depositi contrariæ cui aduersus quẽ ad quid, competat, & quæ requirantur in ea ibi à nu. 10.

Actio pro socijs bonæ fidei est, directæ ab utraq; parte, quæ vnde oriatur, cui quando, ad quid cõpetat, qualiter libell' in ea cõcipiatur lege, 3. to. fo. 102. col. 2. à n. 8.

Actio tutelæ bonæ fidei est, directæ & contrariæ, 3. to. fol. 103. col. 2. à nu. 1. vbi dicitur cui competat, & quando & de actione pro tutelæ disputatur.

Actio commodati quæ tam directæ quam contrariæ bonæ fidei est, cui, & ad quid cõpetat & vnde descendat, 3. to. fo. 104. col. 1. n. 1.

Actio præscriptis verbis quando bonæ fidei quando diffidit iuris sit, 2. to. fol. 105. col. 2. n. 1. & n. 7.

Actio

Actio præscriptis verbis si in iudicio cui ea petatur, qualiter in ea libellus concipiatur, & quare introducta, 3. tom. fol. 104. à numero 9.

Actio præscriptis verbis ex permutatione descendens cui cõpetat, & ad quid, & quæ requirantur, ut cõpetat, & qualiter in ea libellus concipiendus ibi. à numero 2.

Actio petitionis hereditatis quæ bonæ fidei est, vniuersalis iuxta personalis, & reali cui aduersus quem, ad quid cõpetat, & quæ requirantur ut cõpetat, & quo modo in ea concipiatur libellus, 3. to. folio 106. à n. 1.

Actio pro dote exigenda, vel repetenda est stipulatio dicitur, & rei uxoris, quæ quibus cõpetat, & an bonæ fidei sit, & quæ habeat priuilegia declaratur, 3. tom. fol. 107. à n. 1. ad n. 7.

Actio ex stipulatu pro dote quando marito cõpetat, 3. to. ibi à num. 1. & quando cõpetat, & quibus modis intentatur, fol. 108. à n. 17.

Actio de dolo nõ perpetuatur per litis cõtestationem, 1. to. fol. 48. à n. 1.

Actio ne descendentes ab statutis conditionis à ducibus marchionibus episcopis, aut cõfessoris an sint perpetuæ, 3. tom. fol. 117. n. 15.

Actio nes arbitrarie quæ dicantur quæ ea rum sit natura quomodo in eis libellus cõcipiatur in quo differant ab actionibus bonæ fidei, 3. tom. fol. 111. n. 12.

Actio nes priuilegiatæ quæ dicantur, & an sit in eis libellus necessarius, 3. to. fol. 130. à n. 1.

Actio nõ tantum realium quæ personalium causis propinqua, & remota quæ sit, & causam remotam in actionibus personalibus in realibus propinquam exprimendam, 3. tom. fol. 117. à numero 23.

Actio num formale sublate sunt, non tamen actio prout sumitur pro iure agendo, 3. tom. fol. 116. n. 1. & 3.

Actio num diuisio scilicet bonæ fidei, & stricti iuris, an iure canonico procedat, 3. tom. fol. 92. n. 17.

Actio num appellatione tam dicta intelligitur, quam contraria ibi. n. 10.

Actor quæ attendere debeat ex actoris officio traditur, 1. tom. fol. 10. n. 6. & 7.

Actor quæ debeat considerare, ante quam reum conueniant, 1. tom. fol. 17. à numero 80. & fol. 3. à numero 42 ad numero 56.

Actor fortuito rei sequitur, & quando ubi sequatur, 1. tom. fol. 131. n. 32. & fol. 94. num. 2. ubi traditur quid obferuatur, & reus plures iudices habeat.

Actor intra quod tempus exceptionibus rei respondere, & instrumenta producere reuocatur, & quæ sit litis rei proxima, 1. tom. fol. 42. à n. 32. ad 39.

Actor quod tempus habeat ad respondendum si libellus rei contineat reconuentionem ibi. n. 34.

Actor plura habet remedia contra contumacem reum cuius cõceditur si non sit, vno remedio satis prospectum alio vti, 2. to. fol. 30. col. 2. m. 1. & 2.

Actor iniunctus agere non compellitur, 3. to. fol. 52. n. 2.

Actor quibus vtriusque remedij aduersus eum sumere, 2. to. 2. p. c. vnicui. 10. & si non sit ei vno satis, consulat alterum eligere, potest n. 168.

Ad alteri cõueniendi sola transactio non reuocatur, 1. to. fol. 136. columna 2. num. 2.

Ad uocati falsum stylum citantes, ac falsam legem citauerint puniuntur, 1. tom. fol. 7. n. 12.

Ad uocati officium laudabili, 1. tom. fol. 15. n. 3.

Ad uocati quæ debeant obseruare, ibi. numero 4.

Ad uocati non debent esse heretici, infideles, excommunicati, infames, proscritores, ibi. n. 7.

Ad uocati antequam accedant ad officium aduocationis, quæ debeant obseruare, ibi. à nu. 9.

Ad uocati hodie debent esse graduati, apud probatos examinari, & an principio suis officij, & cuiuslibet anni debent iurare de bene exercendo officio, 1. to. fol. 16. r. col. 1. à n. 14.

Ad uocati de cõsuetudine in subuocantibus inferioribus, nec examinantur, nec iuramentum prestanti ibi. n. 17.

Ad uocati quæ in exordio litis iurare debent, 1. to. fol. 16. num. 18.

Ad uocati circa obseruationem iuris regimini quæ tenentur obseruare, ibi. à n. 22.

Ad uocati facientes articulos super eisdem primæ instantiæ vel directo contrariis qualiter puniantur, 1. tom. folio 166. num. 7.

Ad uocati chetulo victoriam causæ ne promittant, ne iniquam causam defendant, & si contra fecerint mortaliter peccant, &

I N D E X

- ad refartionem damni tenentur, fol. 16. nu. 38. & 39. 10. 1.
- Aduocati** qui à principio iustam causam putarunt, ex post facto iniquam esse cognoscentes quid facere debeant, ibidem numero 40.
- Aduocati** an possint causam dubiā defendere, ibi. n. 42. remiss.
- Aduocati** qui iniustam causam esse intelligunt clientulo non possunt consulere, ut faciat pactum vel transactionem, ibi. num. 41.
- Aduocati** super cauillationes, vel consensendo clientulo ut veritatem neget, iustam causam abstulerint aduersario refarcire damnum tenentur, & arbitrio iudicis suspensi sunt, tomo 1. fol. 16. numero 43.
- Aduocati** qui iustam causam sua negligentia, vel imperitia amittunt, ad interesse tenentur cum duplo, & mortaliter peccant, quando se iustam peritos, secus si clientuli eorum ignorantiam cognoscant, 20. 1. fol. 16. nu. 44.
- Aduocati** causas summa debent fidelitate defendere, & si arcana sui clientuli parti aduersæ reuelauerint ad quid teneantur, to. 1. fol. 16. n. 45. & 46.
- Aduocati** nec in secunda instantia debent parti aduersæ suere, & qui semel causam protegendam susceperunt, non potest illam deserere, ibi. n. 47.
- Aduocati** possunt sine reuolutione librorum iustum patrociniū vendere equo stipendio, ibi. n. 48. & 49. qui plus debito exigunt mortaliter peccant, numero 50.
- Aduocati** an possint aliquid ultra salariū, & lege taxatum salua conscientia percipere, si vitro oblatum sit, to. 1. fol. 16. n. 51. 60. & 61.
- Aduocati** olim de qualitatibus pacisci non poterant, & quid hodie seruetur, fol. 17. num. 63.
- Aduocati** viſtoriz nomine nihil possunt percipere, ibi. n. 64.
- Aduocati** gratis tenentur prestare patrocinium pauperibus, in locis quibus publico stipendio non sunt conducti aduocati pro pauperibus, ibidem numero 65.
- Aduocati** in libellis ne citent iura, ne patrocinentur contra legem expressam regni, & summa diligentia, & tabellionibus, procuratoribus, & alijs expertis de stylo audientiz inquirant, tomo 1. fol. 17.
- num. 66. 67. & 68.
- Aduocati** utriusque partis quæ attendere debeant facta publicatione, tomo 1. fol. 68. 3. nu. 1.
- Ætas** quomodo probetur, tomo 1. fol. 65. n. 127. remiss.
- Agentis** persona ante omnia legitimanda, tomo 1. fol. 95. nu. 17. quod in iudicio quantumcumque summario procedat, ibi. num. 12.
- Allegata** probare est de substantia iudicij, tomo 1. fol. 57. n. 2.
- Aggressor** grauius punitur illo qui in ipsa rixa delinquit, tomo 1. fol. 14. numer. 23. & 24.
- Agri** mensuratio cuius expensis fieri debet quæ actione teneatur agri mensor, qui dolo vel culpa intulit gramen partibus, 1. tomo fol. 66.
- Alcaldes de Corte y Chancillerias in criminalibus**, quomodo procedant, 1. tomo fol. 170. n. 5.
- Alcaldes del Crimen de hisoſdalgo, Alcaldes mayores Regni Gallicie** de quibus cognoscant, 1. tomo fol. 26. 3. num. 40. numerum 49. & ab eis in quibus casibus appellatur, & ad quos iudices, ibi. numer. 46.
- Aliendus** est filius à parte litigante sine perſiliatione sine quasi possessione sit filius, 3. tomo fol. 83. n. 10.
- Alienatio**, aut simulatio, aut in fraudem, 3. tomo fol. 71. n. 5.
- Alienatio** simulata est inuálida, nec instrumento firmatur ibi. n. 6.
- Alienatio in fraudem** est válida, ibi. numero 7.
- Alienatio in fraudem** quibus modis contingat, ibi. nu. 11.
- Aluaceli** episcopi laici sine metu excommunicationis possunt de manu iudicis capere clericum, & quando sine mandato, tomo 2. folio 46. capit. vnic. numero 6.
- Animus occidendi**, vel non deprehenditur ex instrumento percussione, 1. tomo fol. 136. n. 127. & 128.
- Animus iniuriandi** in delictis requiritur, to. 1. fol. 14. n. 78.
- Appellare** qui possint, 1. tomo fol. 149. num. 1.
- Appellare tertio**, princeps ex plenitudine potestatis concedere potest, tomo 1. fol. 9. num. 8.
- Appellare** cõdemnatus regulariter potest & quibus casibus nou. tomo 1. fol. 149. numer.

numero 136. remanet. l. l. monoiell. A
Appellare tertio non licet, 1. to. fol. 185.
num. 9.

Appellari a sententia interlocutoria non
continetur grauenen irreparabili per dñ
finitudis minime potest, & quod sit gra-
uamen, & quando ab interlocutoria ap-
pellatur quid iudex ad quem tenetur
facere, 1. to. fol. 173. n. 10. ad n. 14. &
24. n. 107.

Appellari ab interlocutoria iuste canonico
potest, & quid circa hoc Cone. Trid.
disponat, 1. to. fol. 174. numero 15. ad nu-
mero 28.

Appellari non potest a sententia qua quis
mittitur in possessionem ex primo de-
creto, 1. to. 2. par. c. vñ. n. 108.

Appellari non potest a vicariis generalibus
Episcoporum ad ipsos Episcopos, secus
a vicario foraneo Episcopi, 1. to. fol. 16.
n. 4. & 5.

Appellans condemnatus interim quod ad
iudicem appellationis remittitur in car-
cere retinendus est, 1. to. fol. 109. nume-
ro 113.

Appellans qui modo se debeat presenta-
re, & quid petere, 1. to. 5. p. c. vñ. n. mo-
ro 12.

Appellans debet se presentare cum testimo-
nio appellationis intra terminum præfix-
um a iudice, & quid si non præfixerit
terminum, & quæ termini sint tam iure
Regio, quam canonico præfixi, 1. to. m.
fol. 177. a. n. 1. vsque ad 6.

Appellans quando sententia confirmatur
condemnatur in expensis, secus quan-
do reuocatur, 1. to. fol. 183. nume-
ro 9.

Appellans iudici consiliari non debet,
nec e contra sine poena, 1. to. folio. 175.
num. 47.

Appellans omnia acta processus sui expen-
sis deferre tenetur ad superiores, & reus
si eis ei vti solet pro rata soluit, 1. to. 5.
par. c. vñ. n. 7.

Appellati presentato coram auditoribus
regis cum testimonio appellantis, da-
tur provisio regis, quæ dicitur vulgo
mejora, & quid debeat contineri, & quid
impetrans facere debeat, 1. to. fol. 178.
a. n. 9. ad n. 11.

Appellanti intra quod tempus notarius te-
neatur acta exhibere, & iudices qui im-
pedierint quæ poena tentantur, 2. to. 5.
par. c. vñ. n. 7.

Appellanti quid a iudice ad quem mittuntur

1. dum, 2. to. 5. par. 2. vñ. n. 14.

Appellantis interest scire coram quo iudi-
cetur debeat comparere, 1. to. fol. 175. nu-
mero 39.

Appellatio quo iure inuenta sit, & an lege
tolle possit, 1. to. fol. 173. n. 9. & 7.

Appellatio, aut iudicialis, aut extra iudicia-
lis, quæ sit, ibi. n. 8. & 9.

Appellatio extrajudicialis quotuplex, &
an proprie appellatio sit, ibi. n. 10.

Appellatio, & prouocatio idem, ibi. cod.
num. 10. n. 1.

Appellatio habet duos effectus suspensionis
deuolutionisque, & quid suspensiuum
deuolutiuum se dicatur, 1. to. fol. 81. n. 11.
12. & 13.

Appellatio respectu futuri euentus suspen-
det, respectu præsentis extinguit iuris-
dictionem, ibi. cod. n. 12.

Appellatio intra quod tempus interponenda
tam iure canonico, quam ciuili, vel
regio, ibi. n. 14. & 15.

Appellatio a sententia vltimæ executioni
non habet effectum, deuolutionum tantum
non suspensiuum, 1. to. folio 103. nume-
ro 49.

Appellatio a iudicibus facillime concedenda
1. to. fol. 164. n. 134.

Appellatio in omnibus causis interponi
potest ab omnibus personis, & ab omni-
bus iudicibus exceptis quibusdam casi-
bus remissis, 1. to. fol. 173. n. 17. 18.
& 19.

Appellatio quomodo interponenda, 1. to.
fol. 174. n. 29. ad n. 32.

Appellatio ab interlocutoria semper in
scriptis proponenda, 1. to. ibi 53.

Appellatio quæ debeat contineri, ibi. n. 36
37. & 38.

Appellatio alternatiua, an & quando va-
leat, 1. to. fol. 174. n. 39.

Appellatio quando valet, si in ea apostoli
non petantur, 1. to. folio 175. nume-
ro 40.

Appellatio de minori ad maiorem iudicem
facienda debet, ibi. n. 43.

Appellatio gradatim non amissa medio
facienda, sed ad Regem omisso medio
iure regio appellatur, ibi. n. 43. & 2. to. m.
5. p. c. vñ. n. 4.

Appellatio a diffinitiva etiam ex causis se-
cundæ iustitiæ iustificatur secus ad inter-
locutoria, 1. to. fol. 175. n. 47. & 49.

Appellatio sententiam nullam, non confir-
mat, ibi. n. 50. & 51.

Appellatio iure regio ad quos iudicibus facienda

da secundum varietatem causarum ibid.
num. 52.

Appellatio corā quo Iudice, & intra quod
tempus interponenda, 1. to. fol. 176. nu-
mero 35.

Appellatio deserta quando declaranda, &
ex quibus causis, 1. to. fol. 178. n. 7.

Appellatio in Regio non admittitur in
transit non excedentibus summam 400.
marapetunorum, & quando admittitur,
1. to. fo. 186. n. 3. & 2. to. fol. 187.

Appellatio ad consistorium quando faciē-
da, vel non, 1. to. fo. 185. n. 3.

Appellatio ad consistorium intra quod tē-
pus interponenda, & presentatio facien-
da ibi. n. 4. & 5.

Appellatio ad consistorium quomodo in-
terponitur, ibi. n. 7. ibi. passim, & termi-
ni huius instantie traduntur.

Appellatio in dubio non deserta declara-
nda, 1. to. fol. 103. n. 17.

Appellatio visitoris si deserta efficiatur po-
terit adherere appellacioni victi non ex
sua persona, sed ex persona victi, 1. to.
fol. 100. n. 106. & 107.

Appellatio an sit admittenda, vel non supe-
rior cognoscit, 1. to. fol. 102. n. 15.

Appellatio an & quando tolli possit per
Principem, vel legem, 1. to. 5. par. c. vnic.
num. 1.

Appellatio in casu prohibito quem habet
effectum, & an tunc agatur per iudicem
a quo reuocatur, tom. 2. par. 5. c. vnic.
num. 3.

Appellatio ab interlocutoria indistincte
sublata est, 2. to. 3. par. cap. vnic. nume-
ro 3. ubi tractatur intra quod tempus fi-
niatur.

Appellatio in foro ecclesiastico intra quod
tempus interponenda, & an possit termi-
nus per iudicem restringi, 2. to. 5. par. c.
vnic. n. 5.

Appellatio in foro ecclesiastico corā quo
iudice interponenda, ibi. n. 3.

Appellatio diffinitiva casus grauioris
non debet contineri, segus ab interlocu-
toria, 2. to. 5. p. c. vni. n. 9. & 1. to. fo. 170. a.
34. & 35.

Appellatio quando dicatur deserta, aliqua
negligentia appellantis, ibi. n. 11.

Appellatio ab interlocutoria quibus acti-
bus processus sufficitur, 2. to. 5. par. c.
vnic. n. 18.

Appellatione a iudice denegata quid ob-
seruandum sit, 2. to. 5. par. cap. vnic. nu-
mero 24.

Appellationem esse generale bonum in-
dico, thesaurum contra venenum primi in-
dici, portum securum nauigantibus, 1. to.
1. fol. 172. n. 2. & 3.

Appellationem ab interlocutoria quando
iudex iniusta esse intelligat quid teneat-
ur facere, 2. to. 5. par. c. vnic. nume-
ro 20.

Appellationis remedium valde frequens,
& necessarium hominibus, vt Sol. 1. to.
fol. 172. n. 2.

Appellatio diffinitur, 1. to. ibi. nume. 4.
& 5.

Appellationis testimonium quomodo pre-
standum, & petendum, 1. to. fol. 176.
n. 54. & 55.

Appellationis ab interlocutoria iudex se-
ntentio processu quid teneatur ante om-
nia obseruare, 2. to. 5. par. c. vnic.
num. 19.

Apostoli appellationis qui dicantur, & eo-
rum, quae species sint, 1. to. fol. 275. n.
41. & 42.

Apostoli appellationis petendi intra quod
tempus sint, & cuius expensis dandi, to.
2. par. 5. c. vnic. n. 6.

Archiepiscopus habet iurisdictionem in
episcopos suffraganeos, nō tamen in sub-
ditos episcoporum, nec eos ordinare po-
test, 2. to. fo. 32. nu. 13. ad 18.

Archiepiscopos in diocesi episcoporum
suffraganeorum non potest constituere
officiale foraneum ad cognoscendum
de causis appellationum, 2. to. folio 3.
num. 19.

Argumentum a contrario sensu non so-
mendum, ac correctionem regulae probi-
bentis, 1. to. fo. 173. n. 24.

Argumentum de tempore ad locum valde
dum est, 1. to. fol. 139. n. 179.

Armorum vfus clericis prohibitus, 1. to.
fol. 210. n. 10.

Armorum vfus regulariter est iure Regio
prohibitus, 1. to. fol. 209. n. 6.

Armorum appellatione tam offensibilia,
quam defensibilia continentur eod. nu-
me. 6. vbi. num. 7. plura de armis tradun-
tur.

Armatus praesumitur se prius ad rixā pa-
rasse, 1. to. fol. 147. n. 27.

Articuli, vulgo, interrogatorios appellat
commodo concipiendi, 2. to. fo. 612.
n. 60. 61.

Articuli de iure communi ab interrogato-
rijs differunt ibi. nu. 62.

Articuli dantur, vt per eos testes exami-
nentur

INDEX

- tur, i. tom. fol. 62. h. 8. n. 128.
 Articuli directo contrarii qui dicantur, i. to. fo. 180. n. 17.
 Articulorum forma ex parte actoris, i. to. fo. 61. n. 63.
 Articulorum copia an sit parti aduersæ dāda, i. to. fol. 66. n. 129.
 Articuli qui facti non censentur fateri id quod dicit, nisi propositionibus ponat, secus qui positiones facit, i. to. fol. 62. n. 87. & 88.
 Articulus quid sit, i. to. fol. 61. n. 61.
 Assassinus est inimicus diffidatus reipublicæ & potest ubique occidi, i. tom. folio 138. n. 133.
 Assassinus quā dicatur, ibi. & à nu. 134. ad nu. 140.
 Atroces causæ, & graues quæ dicantur, i. to. fo. 157. nu. 34.
 Attentatorum reuocatio quando petenda i. to. 5. par. c. vnic. c. 7. & 4.
 Auditor Cameræ Apostolicæ est index de legatus, i. to. fo. 13. n. 22.
 Auditores Chæcellariæ, de quibus causis cognoscant, i. tom. fol. 2. numero 25. 26. & 27.
 Auditores Regiæ absque timore excommunicationis examinant litteras Apostolicas & earum executionem suspendunt, quādo concessæ fuerunt contra leges Regni & quando contra leges concessæ dicantur, ibi. n. 37. & 38. col. 2.
 Auditores suspendunt executionem litterarum Apostolicarum, præmissa supplicatione ad Papam, quam debent professi alioqui excommunicationem non euadunt, ibi. n. 39.
 Auditores Hispanienses de quibus causis cognoscant, i. tom. fol. 26. à numero 50. ad num. 58.
 Auditores Canariæ de quibus causis cognoscant, i. tom. fo. 26. n. 58.
 Auxilium secularis iudicii quando inuocandum, i. to. fo. 12. n. 18.

B.

- Beneficiali omnis non acquiritur ex sola possessione, tomo 2. part. 2. cap. vnic. num. 66.
 Beneficia sola canonica institutione acquiruntur, ibi. nu. 65.
 Beneficij fructus iam percepti æconomis assignari possunt causa custodiæ, ibi. numero 77.
 Blasphemia quid sit, i. to. fo. 212. eo. i. n. 14.

- Blasphemi quæ efficiantur poena eod. n. 14. remis.
 Bona fides resulta ex titulo habili, 3. tomo, fol. 68. n. 19.
 Bona fides in contractibus emptionis, & venditionis requiritur tempore contractus, & traditionis, ibi. n. 21.
 Bona fides quas habeat significationes, 3. to. fo. 92. n. 2.

C.

- Calumniæ iuramentū de cōsuetudine huius regni in tribunalibus secularibus non seruatur, i. to. fo. 38. n. 40.
 Calumniæ iuramentum nō est de substantia iudicii, nisi à parte petatur, & ideo tacite omisium non inducit nullitatem sed non potest expressè renuntari, ibi. n. 46. & 47.
 Calumniosus accusator qualiter puniendus, i. to. fo. 148. n. 54. & 55.
 Capituli Oduardus de solutionibus remedium, to. 2. par. 3. c. vni. à nu. 42. ad num. 7.
 Capituli bonis curator datur, & absentis quādo ex actis processus de absentia cōstat, aduectus quē actor suā actionē proponit, quando procuratorem non relinquit, vel de proximo venire nō speratur, to. 1. fol. 32. n. 5. 6. 7. & 8.
 Captus carceribus non præcedentibus iudicijs, eximi potest à priuato impune si auerit non habetur pro confesso, to. 1. fo. 124. n. 5.
 Captura delinquentium, vide in verbo, de linquentes.
 Carcer delinquentibus arbitrio iudicis assignatur, to. 1. fo. 124. n. 10.
 Carcer non ad poenam, sed ad custodiam est constitutus, ibi. n. 11.
 Carcer mulieris, vide mulieres, carcerari pro debitis quæ personæ non possunt, i. to. fo. 97. n. 33. & 34.
 Carcerari pro delicto nobilis, & mulier possunt, to. 2. fol. 17. & 18. n. 3. & 4.
 Carcerari pro debito nō potest clericus, tomo 2. p. 3. c. vnic. n. 5.
 Carcerari causa pia est, & celeriter expedienda, to. 1. fo. 139. n. 11.
 Carceribus fractis fugies poena capitis puniuntur, & pro confesso habetur, to. 1. folio 114. n. 7. 8. & 9.
 Carceris plures species esse, & quando ad poenam quando ad custodiam dentur, i. to. 124. n. 12.

Ff. 5 Car.

INDEX

Carceris custos qui mulierem carceratam carnaliter cognouerit, qua poena punitur, *tom. 1. folio 124. numero 14. 15. & 16.*

Carceris custos quæ debeat curare, *ibi. numero 17.*

Causa iusta eficit, ut licet possit à iure cõ-poni recedi, *to. 1. fo. 133. n. 62.*

Causa multis modis sumatur, & in proposito quomodo sumatur, & quid cõprehendat, *to. 1. fo. 8. n. 2. & 3.*

Causæ breues quæ dicantur, *1. tom. fol. 174. num. 31.*

Causæ graves, & atroces quæ dicantur, *to. 1. fo. 157. n. 34.*

Causæ sola veritate attendenda terminandæ, *1. to. fo. 54. n. 36.*

Causæ omnes ad forum ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram ordinariis terminandæ intra biennium, nec posse quæquam de eis ante appellationem cognoscere exceptis quibusdam casibus, *to. 2. fo. 52. n. 1. 2. 3. 4. & 5. & fol. 13. à nu. 24. & 15.*

Causæ iure regni quo ordine terminentur, *to. 1. fol. 16. n. 26. & 37.*

Cedens bonis omnia bona creditoribus dimittere debet, & quid possit retinere, *to. 1. fol. 107. n. 6.*

Cedens boni cautionem desolucundo ære alieno cum ad piognoiem peruenit, fortissimè præstare debet, & tunc non est obligatus, ipsi in quantum facere potest, *1. to. fo. 107. n. 10. & 11.*

Cessio bonorum non liberata naturali, vel civilis obligatione, sed tantum exceptione parit, & ideo io animæ iudicia tenetur cedens licet actu ignominiosus cesserit, *to. 1. fo. 107. n. 12. 13. & 14.*

Cessio ipso iure cessatur si per spatium sex mensium debitor in carcere maneat, & tunc erit creditoribus tradendus, & qui præstantur in quo consuetudo servatur, *1. to. fo. 108. n. 22. & 23.*

Cessio bonorum non habet locum in criminalibus quatenus poena imposita, *1. to. fo. 108. n. 19. & quid iure regio statutum, n. 120.*

Cessio bonorum absque actu ignominioso est facienda præcedente condemnatione, vel confessione iudiciali, *to. 1. fol. 107. n. 7. & 8.*

Cessio bonorum quid sit, quid operetur, quæ ad eius validitatem requirantur, & quia possit bonis cedere, *tom. 2. ibi. n. 4. remissive.*

Cessione facta non liberatur fideiussor, *1. to. fo. 107. n. 16.*

In cessione bonorum quid olim, & hodie statutum, *ibi. fol. 107. n. 20. & 21.*

Cessionem facere non potest, nisi qui carere detinetur, ad instantiam creditorum, vel ad petitionem vnius quæ cessio omnibus præiudicat absque citatione, *to. 1. ibi. col. 1. n. 5. & 6.*

Cessionarius dicitur creditor, *1. to. fol. 90. n. 33.*

Cessionis beneficio renunciari non potest & an iuramento possit, *1. to. fol. 107. num. 15.*

Cessionis beneficio non gaudet debitor obligationis descendens ex delicto, *ibi. col. 4. n. 17.*

Cessionis beneficio uti non potest qui prius petierat quinquennalis delationis beneficium, *1. to. folio 108. numero 6.*

Cessionis bonorum processus, *to. 1. f. 112. num. 1.*

Citandi sunt omnes de quorum præiudicio principaliter, non secundario agitur, *to. 1. fo. 34. n. 39. & 40.*

Citandi modi in foro ecclesiastico traduntur, *to. 2. fo. 15. à n. 1.*

Citati debet reus personaliter, ut habeatur pro confesso non facta contestatione intra nouem dies, vel eius procurator specialiter constitutus ad illam causam, *to. 1. fo. 49. n. 33. & 34.*

Citasse aliquem asserenti nuntio creditur, *to. 1. fo. 34. n. 31. & quid iure regio seruetur, ibi. à n. 32.*

Citatio para ramate in executionibus quo modo facienda, *to. 1. fo. 98. à n. 43.*

Citatio quid sit, *1. to. fo. 33. n. 1.*

Citatio omni iure introducta est, *ibi. co. 1. num. 7.*

Citatio necessaria est ad iudicia inchoanda, *ibi. n. 3.*

Citatio tolli, nec per legem, nec per Principem potest, *ibi. n. 9. & 10.*

Citatio à iure diuino, & naturali descendit sed forma citationis à iure positio, *ibi. nu. 7. & 11.*

Citatio prima est de iure naturali idem tolli non potest, secus reliquæ citationes preparatoriz sententiarum, *tom. 1. folio 34. num. 12.*

Citatio pluribus casibus necessaria non est quia defensio reo non competit, *to. 1. fo. 34. nu. 13. remissive.*

Citatio, aut realis, aut verbalis est, & quæ realis

I N D E X.

In verbalis *ve* sit, ibi. num. 14. 15. & 16.
Citatio verborum alia iuris altera homi-
 nis, hominis plures species citationis tra-
 duntur, 1. tomo, fol. 34. 3. num. 10. ad nu-
 mer. 38.
Citatio fit facienda sit extra locum iudicii
 licet intra territorium necessarium est
 mandatum in scriptis, ibi. column. 4. no.
 27. vbi traditur quid seruetur apud Lusit-
 tanos.
Citatio etiam in criminalibus absque iudi-
 cis mandato non procedit adeo, ut si num-
 tius sine mandato aliquem personaliter
 caperet eius confessio esset nulla, ibi. nu-
 mero 28. & 29.
Citatio quibus casibus sine mandato per
 nuntium fieri potest, ibi. num. 30. remissio
 siue.
Citatio interponi debet a iudice competente
 licet citatus a non competente teneatur
 comparere ad allegandum privilegium
 nisi notorie constet de incompetencia
 iudicis, ibi. num. 41. & 42.
Citatio, ut firmat sit decerni debet per iudi-
 cem ad instantiam partis, quod presumitur
 semper quando citatio in actis pro-
 cessus inuenitur, nisi index ex officio
 procedat, 1. to. fol. 35. num. 43. ad nume-
 ro 47.
Citatio in criminalibus qualis esse debeat,
 1. to. fo. 166. n. 3.
Citatio est fundamentum ordinis iudicia-
 rij, par. 1. 2. to. c. 2. nu. 1. & 2. vbi plura de
 citatione remissio.
Citatio per edictum quando fiat, sit licita,
 quæ requiratur, ut fiat, ibi. vsq. ad n. 11.
Citatio quando fiat per proclamam, 1. to. fol.
 117. n. 12.
Citatio per tabellionem, vel notarium quan-
 do fiat, ibi. nu. 14.
Citatio quando remaneat circumducta, &
 sublatæ, ut reus sit de nouo citandus, to.
 2. fol. 17. 3. n. 7. ad 10.
Citatio a duo ardeat, scilicet ad comparen-
 dum, & io termino comparendum, ibi.
 num. 11.
Citatio est nulla a iudice, & reo non compa-
 rente, ibi. nu. 12.
Citatio peremptoria, quando dicatur, 2. p.
 c. vnic. n. 24. to. 2.
Citatio noua post peremptoriam plerum-
 que datur, ibi. nu. 16.
Citatio peremptoria iure regio ad primū
 decretum non est necessaria, ibi. n. 30.
Citationi destinatus nuntius absque com-
 missione, & mandato iudices citare non

potest, tom. 1. fol. 34. num. 28.
Citationis per nuntium tam intra, quam
 extra ciuitatem praxim, tom. 1. fo. 19. 2. n.
 35. ad nu. 24.
Citatus remanet ipso iure excommunicatus
 per incusationem contumacia termino
 elapso, neque auditor non solutus ex-
 pensis, tom. 1. fol. 17. n. 13. & 14.
Ciuitate interdicit suburbia interdicit non
 videtur, to. 1. fol. 45. n. 69.
Clausula omnium libellorum sententiarū
 petitionum, & aliorum actuum iudicia-
 liū huius operis explicantur in singulis
 libellis, vbi continentur, vbi an sint ne-
 cessariæ, vel in vso, & alia plures leges.
Clerici in spiritualibus, a seculari potestate
 iure diuino, in æternis causis iure positi-
 uo sunt exempti, to. 2. fo. 10. n. 2.
Clerici primæ tonsuræ, ut gaudeant privi-
 legio fori, quid requirat Concil. Trident.
 to. fol. 10. n. 6.
Clerici primæ tonsuræ casu quo amiserūt
 privilegium fori, & ultimo suspicio
 damnantur non degradantur, ibi nume-
 ro 2.
Clerici si post delictum commissum assump-
 serunt ordines an possint a seculari iu-
 dice puniri eod. n. 8. remissio.
Clerici si a laico instituantur hæredes testa-
 menti publicatio coram seculari iudice
 facienda est, to. 2. fo. 8. n. 42.
Clerici pauperes cōuenti pro debitis quo
 beneficio vtantur, tom. 1. par. 3. c. vnic.
 num. 4.
Clerici non possunt, conueniri vltra quā
 facere possunt, nec pro debito incarcerari,
 ibi. n. 5.
Clerici an possint renuntiare beneficio, c.
 Odnardus, etiam cum iuramento in qui-
 bus casibus locum non habeat, ibi. nu. 6.
 vbi n. 7. praxim præcipitur.
Clerici, ut in carcerentur quid obseruandū
 to. 2. par. 4. c. vnic. n. 2.
Clerici non pro quolibet delicto incarceran-
 di sunt, & quādo sunt incarcerandi, quæ
 obseruentur, ibi. n. 5.
Clerici damnati poena perpetua carceris,
 an possint testari, & institui, ibi. n. 8.
Clericorum vita, & conseruatio qualis esse
 debeat.
Coactata negatiua, quomodo probanda,
 to. 1. fo. 349. n. 68.
Commodatum a prætorio in quo differat
 to. 3. fo. 104. n. 3.
Comodatarius quādo de dolo, & culpa te-
 neatur, & quid si res perempta sit apud
 eum

INDEX.

- etiam, ibi. numero 4. & 5.
 Comparitio literarum femplicitatē tātum
 probationem inducit, tomo. 1. fol. 89. nu-
 mero 27.
 Comparitio coram iudice non inducit ex-
 pressum cōsentiam prorrōgationis iuris
 dictionis eius, tomo 2. folio 17. nume-
 ro 24.
 Comparitio an tribuat iurisdictionem, to-
 2. fol. 29. n. 3.
 Compensatio in deposito non admittitur,
 3 to. fol. 99. n. 16. & fol. 109. n. 32.
 Compensatio est solutio, tomo 1. fol. 109.
 num. 8.
 Compensatio quando in actionibus bonae
 fidei, & stricti iuris admittatur, & quan-
 do, & quid sit, to. 3. fol. 109. n. 71.
 Coloni res quando sint obligatæ pro mer-
 cede, to. 3. fo. 74. nu. 23.
 Coloni res in iure in fundo rustico quan-
 do sint tacite pro mercede obligatæ, to.
 3. fol. 74. n. 23.
 Colonius quis dicatur, & in quo differat ab
 inquilino, 3 to. fo. 74. n. 25. & 26.
 Concil. Trident. conservator Rex Hispa-
 niarum est to. 2. fol. 12. n. 9. & 10.
 Condemnatus in ciuilibus, vel criminali-
 bus, intra quod tempus solueret teneatur
 to. 1. fol. 162. n. 115. 116. & 117.
 Conclusio in libello quibus casibus neces-
 saria non sit de iure communi, fol. 37. n.
 32. to. 1. remissive.
 Conclusio tam ex parte actoris, quam rei
 est necessaria, 1. to. fol. 43. n. 30.
 Conclusio an sit de substantia processus, 1.
 to. fol. 3. n. 2.
 Conclusio à iudice in iuris paribus fieri po-
 test, 1. to. fo. 73. n. 3.
 Conclusio quid sit, 1. to. ibi. n. 1.
 Conclusio in criminalibus licet de iure nō
 sit necessaria, ea tamen in praxi vtuntur
 aduocati, 1. tomo, folio 148. numer. 49.
 & 50.
 Conclusione facta ad diffinitionem, potest
 de iure allegari cuius allegationis copia
 parti non datur, nisi fu actis processus re-
 digatur, 1. to. f. 273. n. 7. & 8.
 Conclusione facta peti potest restituto, &
 qui de iure regio seruetur, ibi. nume. 9.
 & 10.
 Conclusione facta potest deferri iuramen-
 tum dummodo ante conclusionem sit
 petiū, & quæ requirantur ad hoc, vt
 deferatur, & alia plura remissive, nume-
 ro 11.
 Conclusione facta admittitur probatio per
 confessionem partis aduersæ, ibi. nume-
 ro 12.
 Conclusione facta admittitur probatio per
 euidentiā rei, & aspectum loci, 1. tomo.
 fo. 75. n. 24.
 Conclusione facta ad indagandam verita-
 tē index potest inquirere, & probatio-
 nes admittere, ibi. n. 15.
 Quod procedit etiam in causis criminali-
 bus vbi ad defensionem rei omnis proba-
 tio admittitur, ibi. n. 16.
 Conclusione facta in criminalibus recipiū-
 tur testes, 1. to. 1. fo. 75. n. 16.
 Conclusionis forma quæ hodie seruanda
 sit, to. 1. fol. 73. vbi plura remissive.
 Conclusionis petitionis copia exhibenda
 est parti aduersæ, tomo 1. fol. 73. nume-
 ro 5.
 Concubinarij materia tractatur remiss. to.
 1. fol. 12. n. 12.
 Conditionis appellatio quid contineat-
 ur, to. 3. fo. 58. n. 4.
 Conducto locare potest alteri, nisi alter
 conueniatur, to. 3. fo. 74. nume. 27. & fol.
 95. n. 2.
 Conductor quis dicatur, & ad quid teneat-
 ur, ibi. n. 4. & 6.
 Conductor qui propter pestem à domo re-
 cessit, non tenetur pensionem soluere
 & propter alias causas contentas, in 3.
 to. fo. 94. & 2.
 Confessio partis in actis iudicialibus attendi-
 tur tanquam probatio, tomi. 1. fol. 103.
 num. 39.
 Confessio à minore sine curatore est nulla
 licet sponte fiat, 1. tomo, fol. 140. nu. 6.
 & 7.
 Confessio sola delinquentis non sufficit ad
 condemnationem, nisi delictō constet,
 quod etiam obtinet in confessione cleri-
 ci qui aliquid contrarium teneat Beryar-
 dus Diss. 70. 1. fo. 140. nu. 20. & 21. vbi
 plura de confessione.
 Confessio in tortura facta, nisi sequatur ra-
 tiō habitio nō sufficit, & requiritur quod
 indicia legitime præcedant, 1. to. fo. 356.
 n. 13.
 Confessio in tortura facta an sufficiat non
 secuta ratificatione quando reus in iudi-
 cio prius fuit confessus, ibi. n. 26.
 Confessionem index ab inpertrato prius
 quam aliquis cum eo loquatur debet reci-
 pere, to. 1. fo. 139. in fin. n. 183.
 Confessionem index à delinquente quo-
 modo recipere debet, to. 1. fo. 140. col. 2.
 à n. 1. & vide n. 13. & 14.

Con-

Confessionem delinquentis solus tabellio
assumere non potest, ibi. 2.
Confessione delicti a minore facta curator
non statim prestat auctoritatem, 20. 1. folio
14. 1. col. 2. n. 24. quia non valet confessio.
Confessionis ratificatio iuxta quod tempus
facienda, 20. 1. fol. 155. col. 2. n. 27.
Confessus in causis civilibus pro condemnato
habetur, secus in criminalibus ubi re-
quiritur condemnatio iudicis, 20. 1. folio
14. 1. col. 1. n. 18. & 19.
Confessus minor cum auctoritate curatoris
an restituatur, ibi. n. 22.
Confessionis bonorum prepa iure regio
locum non habet, nisi in casibus a iure
expressis, & plura de confessione remis.
1. to. fol. 126. col. 1. n. 19.
Confessionis poena an puniantur clerici,
ibi. n. 20.
Confisum Indorum est regnum, & ab eo
non appellatur, 1. fo. 199. col. 1. n. 57.
Constitutio, vide lex.
Contumacia, aut vera, aut ficta, quae sit, &
quando committatur, 2. to. fol. 27. col. 1.
nu. 1. & 2.
Contumacia quae non sit delictum, ibi. n. 3.
& 4.
Contumacia crescente debet crescere poe-
na, & quomodo contra contumacem ele-
ctum procedatur, & quibus remedijs, 2.
to. fol. 28. col. 1. n. 15.
Contumacia eo existente quo modo contra
eum procedatur, 1. fo. 81. col. 1. n. 2.
& 2. to. 2. par. c. vnic. n. 10. & 15.
Contumacia eo existente in respondendo
quid iudex debeat facere, 2. to. fol. 22. co-
lu. 1. n. 43.
Contumacem, esse regem necesse est post li-
tem contestatam, ut procedatur ad senten-
tiam definitivam iure communi, secus re-
gio, 1. to. fol. 81. col. 1. n. 5. & 6.
Contumax non dicitur ante inquisitionem
contumacis, 1. to. fol. 98. col. 1. n. 25.
Contumax verus non auditur appellans,
1. to. fol. 99. col. 1. n. 40. & 41.
Contumax quae poena puniatur, 1. to. fol.
col. 2. n. 4. & 5.
Contumax, ut quis repetatur quid requira-
tur, ibi. n. 6.
Contumax usque ad primum & secundum
decretum compellitur, ut tunc effectus
veniat respondentis, 2. par. c. vnic. nu. 15.
in 2. to. fol. 33. col. 1.
Vide verbum missio, & decretum, commu-
tio, vide pactum.
Crimina quae sunt quorum accusatio cui-

libet committi debet, non sunt publi-
ca, 1. to. fol. 122. col. 1. n. 41. ubi exem-
pla traduntur.
Crimina publica a privatis differunt, & est
magni effectus an sint publica, vel priva-
ta, 2. to. fol. 123. col. 1. n. 49. & vide n. 52.
Crimina publica sunt omnia quae continen-
tur in rubricis incipientibus ad legem,
ibi. n. 48.
Crimina omnia publica dicuntur iure ca-
nonico, ibi. n. 50.
Crimina quae sunt publica, quae sunt priva-
ta, & quae sint, & cur accipiantur, 1. to.
fol. 121. col. 2. n. 32. ad n. 40.
Crimina occulta, quae dicantur, 1. to. fol.
117. col. 1. n. 12.
Crimen publicum, aut latissime, aut late, aut
stricte dicitur, 1. to. fo. 122. col. 2. n. 44.
Crimen licet morte delinquentis extingua-
tur quo ad alias poenas, non tamen quo
ad poenam pecuniariam, 1. to. fo. 14. co. 2.
c. num. 29.
Criminalibus in causis licet adinstar civi-
lium procedatur, carum tamen termini
sunt breviores, & in eis feriatis diebus
proceditur.
Criminibus in causis omnis probatio post
conclusionem in causa admittitur ad de-
fensionem rei, 1. to. fo. 75. col. 2. n. 14.
Culpa dolo comparatur, 3. to. fol. 99. col. 1.
num. 4.
Curator bonis dandus debet esse masculus
& solus, mater vero sit incapax est, 1. to.
fo. 85. col. 1. n. 16.
Curator bonorum qualis esse debeat, 1. to.
fol. 85. n. 17.
Curator non praesumitur suspectus ex quo
desideret curam, ibi. n. 18.
Curator bonis dandus quid ante admini-
strationem teneatur facere, ibi. n. 19.
Curator bonorum defuncti quid teneatur
facere ante administrationem, 1. to. fo. 84.
col. 1. n. 22.
Curatori bonorum absens non datur deci-
ma, 1. to. fo. 84. col. 1. n. 21.
Curator absentis, vide absentis curator.
Custos caecis, vide caecis custos.
D.
Dare verbum importat translationem do-
minij, 3. to. fo. 58. col. 2. n. 9.
Debitor bona possidet nunquam dicitur
ad carcerem, nisi pro fiscali debito, 1. to. f.
107. col. 1. n. 3. & 4.
Debitor olim iure regiorum creditoribus trade-
batur, ut eis serviret donec arbitrio iudi-
cis de-

I N D E X.

et debitum esset solutum, & quid postea pragmaticis sit cautum, 1. tomo, fol. 107. col. 2. n. 20. & 21.

Decimæ qua actione petantur, 2. to. fol. 201. num. 4.

Decimæ aut prædiales, aut personales, aut mixtæ, & vbi soluantur, 1. to. fol. 20. col. 2. à num. 6.

Decimæ vbi solui debent quando quis audivit divina officia in vna parochia in hyeme, & in alia in æstate, vel si habuerit plura domicilia in diuersis parochiis, vel quando dubitetur cuius parochiæ domus sit, 2. tomo, folio 21. col. 1. à numero. 10.

Decimæ de omnibus rebus debeantur, nisi consuetudine aliud seruetur, 1. tomo, fol. 21. col. 1. n. 14.

Decimæ de fructibus arborum debentur, licet vno anno plures colligantur fructus, 1. to. fo. 21. col. 1. n. 19. & 20.

Decimæ debentur de prouentibus omnium mœndinorum, de furis, piscariis, piscus, lacte, caseo, butyro, quod sit ex lacte, & fructibus animalium, & quando soluantur, 1. to. fo. 21. col. 2. à n. 21. ad n. 29.

Decimæ agnorum quando soluenda, ibid. num. 30.

Decimæ debentur de prædij de nouo ad culturam redacti, item ex omni negotio artificio, & militia, 1. to. fol. 22. col. 1. n. 31. & 33.

Decimæ personales in toto orbe Christiano, & consuetudine non soluantur, & quid in Hispania seruetur, 1. tomo, fo. 22. col. 2. n. 34. & 35.

Decimæ nulla deducta expensa soluende, qui contra fecerit peccat mortaliter, 2. to. fol. 22. col. 2. n. 36. 37. & 38.

Decimarum solutio sit secundum consuetudinem, 1. to. fo. 20. col. 2. n. 7.

Decimas integre non solues quibus teneatur porcis, 1. to. fo. 21. col. 2. n. 39.

Decimas non solues est in peccato, licet ab eo non petantur, ibi, fo. 22. col. 2. n. 41.

Decimas subtrahentes, aut impediētes excommunicantur, 2. to. fo. 21. col. 2. n. 42.

Decretum primum iure Regio citationem primam non requirit, 2. tomo, pa. 2. c. vni. fol. 27. col. 1. n. 30.

Decretum varijs modis accipitur in iure, 2. to. par. 1. c. vni. n. 17. & in proposito quo modo accipitur, n. 18. fo. 33. col. 1. & 2.

Decretum quotuplex, ibi, n. 19.

Decretum varijs modis dissinitur, & quæ sit aptior prima, & secundi decreti, & deli-

nitio, 2. to. par. 1. c. vni. n. 20. & 21. ibid.

Decretum primum secundum vbi, vt interponatur, quæ requirantur, ibi, n. 22. & 23.

Decretum primum vnicæ citatione citare Regio si in persona fiat, ibi, n. 34.

Decretum primum, vt interponi possit, quæ requirantur, ibi, n. 23. 35. & 36. & 39.

Decretum primum ad requirit libellum, 2. to. par. 2. c. vni. fol. 34. col. 1. n. 37.

Decretum primum pro qua petatur quantitate, ibi, n. 38.

Decretum secundum, vt interponatur quæ requiratur, 2. to. par. 2. c. vni. fol. 36. col. 1. n. 52. & 53.

Decretum primum secundum vt per quæ iudicem interponendum, 2. to. par. 2. c. vni. fol. 37. col. 1. & 2. n. 76.

Vide missio in possessionem, vel missus.

Decuriones à Cõsistorio deputati in causis quibus ad Cõsistorium appellatur simul cum iudice ordinario loci cognoscunt, 1. to. fol. 187. col. 1. n. 11. & 12.

Decuriones an possint cognoscere de causis excedentibus summam decem milliū marapetinarum, & si cognoscant an sententia valeat, & quando, 1. to. fo. 188. col. 1. à n. 7. & 17.

Defendendo sequi delictum commissum non punitur, 1. to. fo. 149. col. 2. n. 71.

Defendendo sequi occidit clericum, nec excommunicatur, nec irregularis efficitur, ibi, n. 73.

Defensio est iuris naturalis neminiq̃ue deneganda, 1. to. fol. 33. n. 3. 4. & 5.

Defensio cum moderamine inculpate tutelæ, quæ dicitur, 1. to. fo. 149. n. 75. & 76.

Defensio non solum pro se verum pro rebus, & consanguineis est licita, 1. to. ibid. num. 74.

Defensio qualiter probetur, 1. to. fol. 149. num. 84.

Defensionis modum excedens non ordinarius, sed maioris potestatis puniendus, 1. to. fo. 149. à n. 77.

Defuncti creditores quomodo contra eum siue publica, siue priuata, habeant instrumenta quomodo actionem intentare debeant contra eius bona, cap. 1. fol. 84. numero 22.

Defuncto quando sit successerit circa creditores quid obseruandum, ibi, n. 23.

Delegatus Principis dignior est ordinario, 1. to. fo. 130. n. 14.

Delegatus ab alio, quia à Principe potest post licet contestat causam alijs committere secundum communem legem Regia probata licet

INDEX

licet contraria communis sit verior iore
commun. 1. to. fol. 69. n. 18.
Delegat. ab Episcopis vel alijs iudicibus
ecclesiasticis possunt causae mixtae, & me-
niperijque Pontificis secus civilis, 2.
to. fol. 5. n. 1. & 2.
Delicta quae leuia, quae graui, grauiora, &
grauissima sunt, & cur ita appellentur, 1.
tom. fol. 112. a. num. 53. ad num. 60. & ibi.
num. 69.
Delicta ad sint leuia, graui, vel grauissima
arbitrium iudicis est, sed alij ex qualitate
criminis cognoscenda firman, 1. to. fol.
122. nu. 65. & 66.
Delicta graui quae à Regio Senatu esse re-
positum sit interrogante Rege, ibi. nu-
mer. 67.
Delicta ordinarij vel extraordinaria quae
sunt, 1. tom. fol. 123. n. 69.
Delicta nominata, & inopinata quae sunt
& cur ita appellentur, ibi. n. 70. & 71.
Delicta capitalia, vel non capitalia quomo-
do cognoscantur, 1. to. ibi. a. num. 72. ad
num. 76.
Delicta mere ecclesiastica, vel secularia, ve-
mixta quae sunt, 1. to. fol. 124. nu. 77. ad
num. 82.
Delicta quaedam publica, quaedam priuata
sunt, & in priuatis sola pars offensa age-
re potest, 3. tom. folio 88. numer. 67. &
68.
Delicta atrocitas quibus modis contingat,
1. to. fo. 148. nu. 41.
Delicta persecutio, parti xix, & reipu. da-
tur, 3. tom. fol. 88. nu. 4.
Delictorum inuestigatio potissima pars est
bene regendi temp. 1. to. fo. 115. n. 1.
Delictorum materia nimis mutata est con-
suetudine, & statuta, 1. to. fo. 122. n. 52.
Delictorum executio & publicatio dista-
ri debet, 1. to. fol. 123. n. 62.
Delictorum executio si non fiat ad quid
teneantur iudex non impediende iuxta
causa, 1. to. nu. 64. ibi.
Delicto commissio iudex & tabellio quem
debent ordinem seruaret, 1. to. fol. 124.
a. nu. 1.
Delictum constare debet prius esse com-
missum, quam iudex ad aliquem actum
perueniat, 1. to. fo. 124. nu. 4.
Delictum aliquando pluribus personis puni-
tur, & tunc quid seruandum, 1. to. fo. 148.
n. 43. & 44.
Delinquentem si iudex ab Ecclesia de facto
extrahat, antequam de immunitate co-
stet, quid iudex ecclesiasticus & clerici

circa defensionem Ecclesiae obferrent
quomodo iudex laicus puniatur, & Ec-
clesia ante omnia restituatur, 1. tom. fol.
132. num. 15. & 16.
Delinquentes quando personaliter capi, &
in carcerari possint, 1. to. fol. 124. nu. 12
& 13.
Delinquentis capti bona sunt confiscanda
iudice coram tabellione & deponenda
1. to. fol. 126. n. 18.
Delinquens capi potest absque aliqua citi-
tione iudicij ex summaria informatio-
ne resultantibus si poena corporalis sit,
1. tom. fol. 126. n. 5.
Delinquens absque mandato iudicis capi
non potest ab aliquo publico officiali,
nisi ingenti delicto, 1. to. fo. 124. o. 5.
Delinquens an Ecclesiam confugiens inui-
tus non extrahitur nisi quibusdam cali-
bus, 1. tom. fol. 130. n. 1.
Delinquens ab Ecclesia extrahitur quado
constat eum non posse gaudere immuni-
tate Ecclesiae etiam sine licentia Episco-
pi, vel rectoris, ibi n. 2.
Delinquens si dubitetur an possit gaudere
immunitate Ecclesiae quid facien dum, 1.
to. ibi. n. 3.
Delinquens confugiens ad sacerdotem por-
tantem sacram Eucharistiam, gaudet im-
munitate Ecclesiae, 1. to. fo. 132. num. 36
ubi duae sententiae ponuntur.
Delinquens confugiens ad Ecclesiam quae
iudex persequatur, gaudet immunita-
te, item si se exemit, ab eius manibus,
vel si carceres fregerit, & confugerit, vel
si iuramentum de redeundo praestiterit
custodi, vel si paratus ad mortem, cum
supplicium duceretur aufugerit, ad Ec-
clesiam, 1. to. ibi. n. 40. ad n. 45.
Delinquens ad Ecclesiam confugiens immu-
nitate gaudet licet inueniat ea clausam
& manu portas apprehendat, 1. to. fol.
133. num. 46.
Delinquentes si per vestem extensam ad Ec-
clesiam extrahatur restituatur, ibi. nume-
ro 47.
Delinquens gaudet immunitate si cum ad
supplicium duceretur obuij habuit car-
dinalem, qui galeum purpureum in ca-
pite eius poni fecerit, ibi. numer. 48. ubi
numer. 49. dicitur poenam fore mitigan-
dam.
Delinquens confugiens ad personam vel
statum Principis vel palatii aliorum no-
bilium an gaudet immunitate, 1. tom.
1. fo. 134. n. 50. ad n. 54.
Delin

I N D E X.

Delinquens ad Ecclesiam confugiens nō debet violentè extrahi quantumq; grauo sitieraten, nisi publicus latro vel nocturnus de populator agrorū sit, 1. tom. fol. 134. n. 55. 56. & 63.

Delinquens qui negatū delictum potest si cōfessus fuerit probare ad sui defensio nē fecisse, 1. to. fol. 149. nu. 82.

Delinquens non tenetur veritatem fateri, nisi quando iuste interrogatur, 1. to. fol. 148. n. 13. 14. & 15.

Delinquens quando iniuste interrogatur, nō potest simpliciter negare veritatem, sed cum subterfugio verborum, alius si eum iuramento neget, peccat mortaliter, ibi. n. 16. & 17.

Delinquens potest petere à iudice vt præcipiat parti offenzæ accusationem proponere, intentando si opus fuerit remediū legis diffamari, 1. tom. folio 142. numero 4. & 5.

Delinquens absens vide absens, reliqua vide verbo, immunitas.

Denunciandi maleficia officiales quis possit creare, 1. tom. fol. 117. nu. 3. & 4.

Denunciatio definitur ibi. n. 1.

Denuntiatio fit dupliciter, ibi. n. 3.

Denuntiationes requiritur in matrimonio, vt omittantur an possit Episcopus, vel eius vicarius dispensare, 1. tom. fol. 10. num. 1. ante medium.

Denuntiationis variz species in iure repellantur, 1. tom. fol. 118. nu. 1.

Denuntiationis processus describitur, 1. to. fol. 118. nu. 1.

Denuntiationis libellus an sit necessarius, ibi. nu. 2.

Denuntiationis per viā quomodo procedatur, 1. to. nu. 88.

Denuntiationis calumniosæ actor puniatur, 1. to. fol. 118. n. 4.

Denuntiationis modus procedendi est ordinarius, 1. to. fol. 117. nu. 1.

De populator nocturnus agrorum quis dicatur, 1. to. fol. 134. nu. 66.

Depositiō testium vide testium depositio.

Depositarius depositi extraiudiciali à parte eligitur, 3. tom. fol. 100. column. 1. numer. 7.

Depositarius ad quid teneatur, ibi. num. 9.

Depositarius qui rem negauerit apud sedepositam infamis efficitur, ibi. nu. 11.

Depositarius negans rem apud se depositā quando in duplum teneatur & quare, 3. tom. n. 13. ibi.

Depositarius de dolo & lata culpa tenetur

sed non delendi, cuius summa, aut casu fortuiti, ibi. n. 14. & 15.

Depositarius eligere debet iudex quicquid per idoneus præsumitur, & si non fuerit tenetur iudex & quando non teneatur, 3. to. nu. 5. & 6. fol. 100.

Depositum quid sit, 3. to. fo. 99. nu. 2.

Depositum iudiciale aut extraiudiciale est, ibi. nu. 3.

Depositū iudiciale quod dicatur, ibi. nu. 4.

Depositū extraiudiciale quod dicatur, 3. to. nu. 7. ibi.

Depositū extraiudiciale aut voluntariū est aut necessarium & quod voluntarium & quod necessarium sit, ibi. nu. 8. 9. & 12.

Differentia inter iura canonicum & civile tom. 1. fol. 116. nu. 4.

Dilatio probationum vide dilatio nē probatio.

Dilationē lege concessam iudex ex causa abbreviare potest, 1. tom. fol. 42. col. 3. num. 10.

Dilationē concessa non tenetur debitor aliquam præstare cautionem desolucendo intra tempus dilationis, 1. tom. fol. 109. num. 5.

Dilationis termino elapso non potest debitor vt beneficio concessionis, ibi. nu. 6.

Dilationis quinquennalis beneficium, vt concedatur debitori quē debeant concurrere, 1. to. ibi à n. 1.

Dilationis quinquennalis processus describitur, 1. 3. & à n. 1.

Discessio authenticæ, hoc si debitor, C. de pignoribus habet locum hypotheca dotali, fol. 105. nu. 5.

Dispensatio cū causæ cognitione & summa maturitate facienda, 1. to. fol. 10. numer. 3. in medium.

Diuinam maiestatem lædere grauius est quam temporalem, 1. to. fo. 158. nu. 50.

Diuinum ius à Pontifice Romano ex causa potest interpretari, 1. to. fo. 44. n. 48.

Diuisio huius operis, 1. to. fo. 5. n. 25.

Dolore intēso promotus nō est in plenitudine intellectus, 1. to. fo. ibi. nu. 79.

Dolus dans causam contractui quando contractum ipso iure annullat, 3. to. fo. 92. à num. 1.

Dolus quando dicatur dare causam contra alium vel incidere in contractum, ibi. nu. 15. & 16.

Dominium vtile vel directum quid sit, 3. to. fol. 60. nu. 8.

Dotales res mobiles, vel immobiles quomodo restituantur, 3. fol. 108.

Dos

INDEX.

Dos soluto, aut coſtante matrimonio quo

modo repetatur 3.to. fo. 108. n. 20.

Dos proſpectiva, aut aduentitia, quæ ſit &

ei competat repetitio. 3.to. fo. 53. à nu-

mero 20. ar. 101.

Dotis cauſa ad pertinet ad eccleſiaſticum

iudicem ſiquæ mixti ſori, 2.to. folio 13.

num. 11.

Dotis privilegia duo traduntur 3.to. folio

108. à num. 7. ar. 101.

Dotis quæ ſint actiones 3.to. fo. 168. nu. 1.

Duple de tabeça valor perpenditur, f. 197

nu. 76. to. 1. ar. 101.

Ecceſia per de ſactu dinemperdax ius

exigendi pœnam pecuniariam tri-

ginta libraru argenti à iudicibus ex-

trahentibus delinquentes de eccleſia 1.

to. fo. 121. nu. 16. in medio.

Eccleſia de ſtructibusque autoritate epiſco-

pi, ſi ſpes reedificationis eſt omnia pri-

uilegia pertinet 1.to. fo. 132. n. 38.

Eccleſiarum immunitas vide immunitas.

Eccleſiaſticus iudex, vide index.

In Eccleſia delinquentes, quando extrahi-

tur ſi ad ea confugit vel non, vide de-

linquentes.

Ad eccleſiam fugiens, non debet ibi cate-

niz, vel alio modo ligari, nec obſide-

ri de iure ſecus de conſuetudine, donec

cauſa immunitatis te minetur 1.to. fo.

130. n. 4. 5. 6 & 7. & fo. 240. n. 17. cum

tribus ſequentibus.

Eccleſijs debitas honor propter reueren-

tiam non eſt culpam hominum auferen-

das 1.to. fo. 132. n. 39.

Emptio conſenſu perficitur, & quæ requi-

rantur in emptione, & quando ſit lo-

cus poenitentiz 3.to. fo. 93. à n. 5.

Epifcopi auctoritate locus conſtructus re-

ligioſus efficitur, nec poteſt ad uſus hu-

manos redire, fo. 132. n. 18.

Epifcopi ſunt procuratores, & defenſores

rerum eccleſiarum ſuarum dioceſum,

& pro eis agere poſſunt, ſine conſenſu

capituli 2.to. fo. 11. n. 1. & 2.

Epifcopi, & eius officiales quid faciant an

tequam procedant ad clericorum captu-

ram 2. tomo part. 4. cap. 1. numero 4.

fol. 44.

Epifcopi qualiter ſe habere debeant in cor-

rigendis excleſiis clericorum 2.to p. 4.

c. vñc. n. 3. fo. 44.

Epifcoporum minus quod ſit, & quid te-

neantur facere, 2. tomo fo. 1. n. 3. & 4. &

codem to. 2. p. 4. c. vñc. n. 1.

Epifcopus poteſt abſoluere excommuni-

catum à Præſato inferiori 2.to. fol. j. à

num. 9.

Epifcopus non poteſt de ſubdito alterius

epifcopi cognoscere, neque cũ ordina-

ta, & quid facere teneatur in ſuo dioce-

ceſi, 2. tomo fo. 1. n. 1. 2. 3. & 4.

Error communis facit ius, 3. tomo folio 68.

à num. 9.

Error ius licet nõ excuſat à culpa excuſata

à dolo, 3. to. fo. 86. à n. 32.

Euchariftiz ſacramentum ad clericum por-

tantem confugiens delinquens gaudet

immunitate 1. tomo folio 132. nume-

ro 36.

Exceptio non in genere, ſed in ſpecie pro-

ponenda eſt 1. tomo folio 52. nume-

ro 23.

Exceptio declinatoria ſoriquomodo pro-

ponenda ſit, 2. to. fo. 23. n. 7.

Exceptio peremptoria quid ſit 1. to. fo. 51.

num. 1.

Exceptio, & actio ſunt correlatiz, 1. tomo

fo. 41. n. 2.

Exceptio criminis non admittitur contra

ſpoliatum, ibi nu. 4. & 5.

Exceptio omnimodæ incompetenz in

quacunque parte litis opponitur, 1. to.

fol. 42. nu. 24. & 25.

Exceptio in competenz cum qua prote-

ſtatione proponenda ſit, 1. to fo. 42. n.

30. & 31.

Exceptio excommunicationis opponitur

agenti ad expellendum eum à iudicio,

1. to. fo. 44. n. 57.

Exceptio dilatoria eum intra nouem dies

ſit probanda neceſſarium eſt in libello

exceptionis litem conſeſſari, & quæ ra-

tionem, 1. to fo. 42. nu. 23. 33. & 34.

Exceptio excommunicationis dilatoria

eſt, & ante lite conſeſſationem opponen-

da, 1. to. fo. 44. n. 57. & 58. tamẽ po-

teſt in quacunque parte litis opponi li-

cet ſcienter à reo fuerit omiſſa, 1. to. fol.

44. n. 59. & 60.

Exceptio loci non tuti in quacunque par-

te litis opponi poteſt, ibi numer. 61. vbi

n. 62. ponitur differentia inter hanc &

illam exceptionem.

Exceptio litispendenz dilatoria eſt, & an

te conſeſſationem oponenda, 1. to. fol.

46. n. 81.

Exceptio nullitatis ex defectu incompeten-

tiz iudicis in quacunque parte litis, &

quocunque tempore opponitur, 1. to.

fo. 26. n. 83. 84. & 85.

Exceptio dilatoria, vel declinatoria eſt ante

Gg litis

I N D E X

f. liti contestationem opponenda, 1. to.
 fo. 40. nu. 66. fo. 43. n. 14. vbi limitatio-
 nes traduntur.
 Exceptio dilatoria intra quod tempus sit
 proponenda ibi. n. 16. fol. 53. n. 32.
 Exceptio dilatoria differt non tamen ex-
 tinguat negotium, 1. to. fo. 51. n. 42. vbi
 no. 13. harum dilatoriarum tres species
 proponuntur.
 Exceptio peremptoria intra quod tempus
 opponenda regulariter: vel quando op-
 ponitur ad excludendum factum, & in-
 tentioem agentis, sine actione, 1. to. fo.
 50. n. 55. & fo. 48. n. 9. 10.
 Exceptio recusationis quæ declinatoria
 est primo loco opponenda, 1. to. fo. 42.
 nu. 21.
 Exceptio declinatoria fori seu in competen-
 tiæ deinde opponenda est ne aliam
 exceptionem opponens videatur in iu-
 dicem non suum consentire, ibi, n. 22.
 vbi à num. 24. limitationes lege.
 Exceptio peremptoria opposita in vindi-
 catorie ad impediendum ingressum li-
 tis si in ea subcubuit reus, poterit post
 litem contestatam eandem opponere
 in vim peremptorie, & novos testes su-
 per ea producere, 1. to. folio 51. nu-
 mero 7.
 Exceptioem excommunicationis obij-
 ciens tenetur exprimere, an sit maior
 vel minor, & nomen excommunicato-
 ris, 1. to. fo. 45. nu. 63.
 Exceptiones si reus non probaverit intra
 terminum à iudice concessum expen-
 sis damnatur, 1. to. fo. 51. nu. 11. vbi
 traduntur huius regulæ limitationes
 remiss.
 Exceptiones si testibus, vel instrumentis
 probandæ sint, quid observari debeat
 1. to. fo. 51. nu. 13. & 14.
 Exceptiones obijci possunt publicis at-
 testationibus, ibi. nam. 16. vbi dicitur
 quid in minore obseruetur.
 Exceptiones dilatorie in foro ecclesiasti-
 co, intra quod tempus proponendæ 1.
 to. fol. 23. nu. 1.
 Exceptiones plures dilatorias habens de-
 bet prius opponere exceptionem recusa-
 tionis iudicii, & super illa statim erit
 procedendum, 1. to. fo. 23. nu. 2.
 Exceptiones liti finitæ quomodo oppo-
 nuntur, 1. to. fo. 51. n. 2. & 4.
 Exceptiones quæ requirunt altiore inda-
 ginem si ante litem contestationem oppo-
 nantur non impediunt litem ingressam

sed referantur ad merita causæ nisi op-
 ponens statim offerat eam probationem
 1. to. fo. 51. n. 5.
 Exceptiones liti finitæ quando opponū-
 tur in vim peremptoriarum ad merita
 causæ, debent obijci post litem contesta-
 tam, ante sententiam diffinitivam, ibi
 num. 8.
 Exceptiones preptoriae, quasdam oppo-
 ni posse post diffinitivam, ibi. numer. 9.
 remiss.
 Exceptiones peremptoriae intra quod tem-
 pus sint opponendæ, tam iure huius reg-
 ni quam Portogalia, ibi. co. 4. n. 10.
 Exceptiones alie peremptoriae, dilatoriae
 aliæ quæ iure primo peremptoriae re-
 scriptiones, & dilatoria translationes
 appellabantur quibus hodie anomalias,
 seu mistas addiderunt doctores, 1. to. fo.
 41. n. 10. & 17.
 Exceptiones declinatorias fori, ut quis non
 possit opponere traditur cautela, & contra
 cautela, 1. to. fo. 44. nu. 27. & 28.
 Exceptiones dilatorie plures vno libello
 possunt cumulari, 1. to. fol. 44. nume-
 ro 38.
 Exceptiones mistæ quæ aliarum naturam
 non sequuntur vt exceptio excommu-
 nicationis in quacunque parte liti op-
 ponuntur, 1. to. fo. 46. nu. 82. & alie plu-
 res, ibi. nominatæ, n. 83.
 Exceptiones opponens peremptorias super
 reus fit, quæ restitui potest infra factis vi-
 ginti diebus restituitur cū denegatione
 alterius restitutionis, 1. to. fo. 52. &
 2. num. 2. 15.
 Exceptiones quæ executionem impediūt
 ponūt in verbo (executionem impediūt)
 Exceptionis definitio, 1. to. fo. 40. 1.
 & 2.
 Exceptiones dilatorie cognitio sit summa-
 riæ, 1. to. fo. 43. n. 36.
 Exceptionum peremptoriarum quæ liti
 finitæ sint, 1. to. fo. 52. n. 2.
 Exceptionum dilatoriarum cognitio, &
 pronuntiatio summarie ante diffinitivam
 sententiam ventilanda, 1. to. fo. 47. n. 94.
 Exceptionum dilatoriarum tempus per iudi-
 cem an possit abbreviari, 1. to. fol. 49. n.
 18. vbi num. 20. respondetur posse.
 Excipere quis potest licet accusare non pos-
 sit, 1. to. fo. 41. n. 6.
 Excipiendo qui crimen obijcit non dicitur
 accusare, ibi. n. 7.
 Excommunicatio est maior perna omnibus
 quæ sint in ecclesia, 1. to. fo. 40. nu. 64.
 Ex-

INDEX. I

Excommunicatio minor quæ nihil ultra peccatum mortale operatur sufficiens non est ad continentis refrenandos, ibi num. 68.
 Excommunicationis cum sit mentio de maiori intelligitur, fo. 45. n. 64.
 Excommunicationis remedio, ut hodie uti possit quæ requirit Concilium Tridentinum, tom. 2. part. 2. c. vnic. o. 7.
 Excommunicationis sententia in scriptis ferenda, & quæ debeant procedere, 3. tom. fol. 16. n. 16. 17. & 18.
 Excommunicatus maiori excommunicatione non habet potestatem standi in iudicio, fo. 43. num. 40. to. 1.
 Excommunicatus cogendus est suis aduersariis respondere quâdo conuenitur licet ipse non possit conuenire, ibi. n. 42. & 43.
 Excommunicatus in iudiciu venire compellitur omni defensione uti potest, ibi. n. 44. & 45.
 Excommunicatorum participacionem in actibus diuinis iure diuino, in actibus humanis iure humano prohibitum, ibi. num. 46. & 47.
 Excommunicatus persistens in excommunicatione, siue clericus, siue laicus fuerit quore medio afficiendus, to. 2. p. 2. c. vnic. nu. 9.
 Excommunicatus per procuratorem respondere tenetur de honestate, sed in causis arduis non compellitur procuratore constituere, fo. 44. n. 50. 51. & 52. in tom. 1. sed verior sententia est etiam in arduis debere procuratorem constituere, ibi. nu. 53. & 54. & seq.
 Excommunicato communicans peccat, fol. 44. nu. 60. ibi.
 Excommunicatus iure veteri vitandus erat eo ipso quod constabat eum esse excommunicatum, hodie potest publicacione ibi. n. 70. 71. & 72.
 Excommunicatus non est vitandus ante denuntiationem quâvis excommunicatio duobus temporibus sanare probetur, ibi. n. 73. & 74.
 Excommunicatio est certus ecclesiasticæ disciplinæ ad compescendos reuocantes, to. 2. p. 2. c. vnic. n. 7.
 Excommunicatus etiam nominatim, & speciatim ante denuntiationem non est vitandus ibi. fo. 43. n. 75. & 76.
 Excommunicatus ita notorie, ut nulla posset executioe celari etiam ante denuntiationem vitandus est, ibi. n. 77. & 78.
 Excommunicatus notorius necessario denunciandus non est, ibi. nu. 78. & 79.
 Excommunicatus à iudicio, vel alia communicatione ante denuntiationem vitandus

non est nisi notorie excommunicatus est ibi. nu. 8.
 Excommunicatus ab inferiori episcopo potest ab episcopo abfolui, to. 1. fo. 3. n. 10.
 Executio prius est in bonis debitum facienda quam reuocatoria intentetur, 3. to. fol. 82. n. 17.
 Executio prius facienda in bonis debitoris cum citatione tertij possessoris, quâ agatur contra tertium possessorem, 3. to. fol. 74. n. 35. & 36. nisi sit appositum pactum de non alienando rem obligatam, n. 36. & 37.
 Executioni, ut mandetur instrumentum non certa, & liquida quantitas: item n. conditionem, vel diem habent quæ obseruanda sunt in praxi, to. 1. fo. 89. i. nu. 15. vsque ad n. 18. & 56 n. 16.
 Executionem legatarius, an possit contra heredem peteret, to. 1. fo. 83. n. 19. & 20.
 Executione habet paratâ scrij tarapriato à reo eodem iudice recognita iure regio secus comuni iure, to. 1. fo. 88 nu. 21. vbi num. 26. ponitur quid obseruandum sit quando reus talem scripturâ negauerit.
 Executionem paratam habet legatum ad pias causas, 5. to. fo. 87. n. 49. & 50.
 Executioni mandati non potest scriptura priuata pro recognita habita ob contumaciam rei, to. 1. fo. 88. n. 25.
 Executioni mandari non potest scriptura priuata debitoris à tertio subscripta si à debitore negetur, etiam si tertio teste notata sit, to. 1. ibid. n. 29. & 30.
 Executioni mandatur instrumentum quod habet diem paratâ non solum ad petitionem nominati in eo verum etiam ad petitionem cessionarij, to. 1. fo. 90. nu. 32. & 34.
 Executio fiat contra heredes defuncti pro hereditarijs portionibus, nisi aliquid privilegium, vel melioratio fuerit facta, vel executio petatur in re specialiter hypothecata, to. 1. fo. 90. nu. 37. 38. & 39.
 Executio contra heredes non potest peti intra tempus concessi inuentarij neque post ultra vires hereditarias, to. 1. ibi. n. 40. & 41.
 Executio contra heredes potest dies decem à morte defuncti peti potest, 1. to. ibi. n. 41.
 Executio peti non potest contra illam cuius consanguineus vel affinis mortuus fuit inter nouem dies à morte defuncti, tom. 1. fo. 91. n. 47.
 Executio per vium actus petitur libellum offerri licet ve cõtestari non est necessesse, to. 1. fo. 94. n. 1. vbi latè traditur, quo ordine sit via executiua procedendum & qualiter introatur, n. 13.

I N D E X . I

Executio sententiæ extra territorium indicis quomodo facienda, to. 1. fol. 94. n. 7. vel si virtute contractus petatur coram iudice loci contractus, n. 6. & 7.

Executio virtute contractus peti potest coram iudice loci contractus si ibi inuenitur debitor, si non inuenitur etiam ad requisitionem iudicis non remittitur per iudicem sui domicilij, nisi in dicto contractu reus se submiserit foro loci contractus vel alijs casibus, & tunc quomodo fiat executio, to. 1. fo. 94. n. 8. 9. & 10.

Executio virtute contractus in quoreus renuntiabit proprio foro se submittens foro aliorum iudicium quomodo facienda, to. 1. fo. 95. n. 12.

Executio eorum quæ iudice petenda, to. 1. ibid. n. 1. vsque ad n. 14.

Executio qualiter petenda, to. 1. fo. 97. numer. 183.

Executio in personis, & bonis debitorem facienda est si personali actione tenetur sed quando hypothecaria intentatur in re hypothecaria, fieri debet, to. 1. fo. 96. n. 26. & 27.

Executio tam pro quantitate debiti, quam pro expensis sit, ibid. n. 28. & quæ expensarum appellatione contineantur, n. 29.

Executio prius immobilibus rebus facienda cum fideiussore de evictione si in immobilibus prius fiat est nulla quibus deficiente rebus realiter reus capitur, nisi sit persona privilegiata, & quæ sint personæ privilegiate, to. 1. fo. 97. n. 32. 33. & 34.

Executio in quibus rebus fieri non possit, to. 1. ibid. n. 34.

Executio instrumenti equiparatur executioni sententiæ, to. 1. fo. 105. n. 3.

Executio realis vel personalis cum seripso testamento quæ est à censuris ecclesiasticis, to. 1. p. 4. c. 1. f. 33. n. 8.

Executio fieri potest in fructibus beneficij iam perceptis, p. 2. c. 1. n. 74. fo. 36.

Executionem habet paratam iuramentum de iuramento a parte parti delatum, to. 1. fo. 92. n. 52.

Executionem habere paratam confessio parata in iudicio facta, ibid. n. 53. & ibi quæ debeat confessio continere, ut exequi possit, & an facta confessio ob contumaciam pars exequi possit, ibid. n. 54.

Executionem habet paratam transactio coram iudice, vel tabellione facta, ibid. n. 55. & 56.

Executionem paratam quæ habeant remissionem

siue, to. 1. fo. 92. n. 56.

Executionem petens debet potestate se esse paratam recipere in solutione debiti, omne quod solutum apparuerit, & cur id fieri oporteat, to. 1. fo. 96. n. 18. 19. & 20.

Executionem petens debet intrare de malitia eod. n. 18. & 21.

Executionem exceptio impediens legitima esse debet, to. 1. fo. 98. n. 49.

Executionem impediunt exceptio solutionis pacti de non petendo visurarum, id est, quod sit visurarius contractus, vel visurarius celebratus falsitas contra substantiam instrumenti secus contra accessoria vel si hypotheca vel pignus, to. 1. fo. 100. n. 1.

Executionem impedit exceptio nullitatis instrumenti provenientis ex defectu solemnitatis veluti si contractus à filio famulus scholarum, vel pupillo sine auctoritate fuerit celebratus patris vel tutoris, aut custodis, vel eum solutio destituta in tempus quod debitor extiterit heredes aliquos, to. 1. ibid. n. 3. & 4.

Executionem impedit exceptio quod solutio destinata si cum aliquis uxore duxerit, vel si obligatio à muliere facta sit sine consensu mariti, quæ exceptiones oppositæ licet non probentur intra decem dies oppositionis admittuntur dicto n. 4.

Executionem impedit exceptio non numeratæ pecuniæ si intra biennium opponatur quo casu probato contrarij cumbit creditor, to. 1. ibid. n. 5.

Executionem impedit exceptio rei non traditæ, ibid. n. 6.

Executionem impedit exceptio reconventionis si durante iudicio executorio die, & si huiusmodi, ibid. n. 7.

Executionem impedit exceptio omnis probabilis in continentia eod. n. 7.

Executionem impedit exceptio compensationis, ibid. n. 8.

Executionem impedit petitio restitutionis in integrum per minorem facta contra iuramentum, vel sententiam, ibid. n. 9.

Executionem impedit exceptio quod ratum si debiti instrumentum non continetur, to. 1. fo. 100. n. 10.

Executionem impedit exceptio quod instrumentum non est publicum, nec authenticum si contrarium à producere probetur intra decem dies preteritum si agatur de modo prejudicii, to. 1. fo. 101. n. 16.

Executionem impedit exceptio quod dies solutionis non cessit quoniam index ex officio debet repellere creditorem ante diem agendi

agentem, nisi debitor sit suspensus de su-
gib. n. 7. 18. & 19.
Executionem impedit exceptio pendens
ex compromissu, to. 1. fo. 102. n. 107.
Executionem petitam virtute compromis-
si, vel sententia arbitri, quae exceptiones
impediunt remissionem, to. 1. ibi. n. 1. & ibi
quae requirantur pro forma, ut sententia
arbitri exequatur, to. 1. ibi. n. 1.
Executionem impedit exceptio, quod fons
ma pro qua petitur non est comprehen-
sus in instrumentis, ibi. n. 2.
Executionem sententiae criminis alia qualis
habet legitima exceptio impedit, ibi. n. 2.
Executionem impedit exceptio iuramenti
appositi in contractu de se valido inter
laicos in foro ecclesiastico non impedit
dum ius exequendi perpetuatur, neque
de decennio amittitur, to. 1. ibi. n. 25.
Executionem impedit exceptio quae ori-
tur in ipsa executione factione missionis
aliquis solemniter, ibi. n. 26.
Executionem impedit exceptio, quod in-
strumentum praedictum non est princi-
pale, quantum de eius tenore testes depo-
nunt citata parte, ibi. n. 27.
Executionem impedit exceptio quolibet
quae impedit in provincia in qua fuit
celebratum instrumentum, to. 1. fo. 102.
n. 8. & 29.
Executionem impedit litis pendens coram
iudice ecclesiastico super relaxatione in-
strumenti appositi in contractu de se vali-
do, vel super contractu usurario, to. 1. ibi.
n. 30. & 31.
Executionem impedit quilibet exceptio,
quae de iure communi opponi poterat si
creditor renuntiaverit beneficio legum
Regni, to. 1. ibi. n. 32.
Executionem impedit, quod illud reddit
in efficax, ibi. n. 33.
Executionem impediunt plures exceptio-
nes legitimae intra decem dies probari, quae
referuntur remissio, to. 1. fo. 102. n. 34.
Executionem non impedit exceptio quae
ante sententiam (cuius virtute executio
petitur) fuit apposta, & nihilominus con-
demnatio secuta, ibi. n. 35.
Executionem impediunt exceptiones pec-
tatis contemptu clausis decem diebus pro-
bati non queunt, to. 1. fo. 103. n. 39.
Executionem impediunt exceptiones,
quando quis vult testibus longe absenti-
bus probare, quid obstruatur, to. 1. ibi.
n. 40.

Executionem paratam quae habeant, to. 1.
fo. 89. n. 1. & fo. 88. n. 1.
Executionem paratam quae hodie habeat
& quo ordine in via executionis proce-
datur, & quae executionem impediat tra-
ditur remissio, fol. 88. n. 6.
Executio de hereditate habet sententiam in ma-
xime iuris res iudicata tractata, de qua exe-
cutione de arguitur ad executionem instru-
menti, to. 1. fo. 88. n. 1. & 3.
Executionem paratam habet sententia ar-
bitri arbitratoris, & amabilis compo-
sitoris, de iure Regio, secus de iure com-
muni, ibi. n. 4.
Executionem paratam habet de iure Re-
gio instrumenta publica, & quae non ha-
beant, ibi. n. 6.
Executionem paratam habet instrumentum
publicum carentia clausulae garantigiae,
to. 1. fo. 88. n. 9. vsq. ad 12. ubi n. 10. pon-
nitur formula clausulae garantigiae.
Executionem paratam habet in foro ec-
clesiastico, quae de iure Regio in foro se-
culari, licet diversus sit procedendi stylus,
to. 1. par. 3. c. vii. n. 1.
Executionem petens debet iurare de mali-
tia, to. 1. fol. 96. n. 18. & 21.
Executionem facta siue probata sit, siue
non exceptiones quid a iudice faciendae,
to. 1. fo. 103. n. 41. 42. & 43.
Executione facta si ab ultimae executionis
sententia fuerit appellatum quid servetur
ibi. n. 43. & 44.
Executione petita index coram quo petitur
potest recusari, to. 1. f. 104. n. 45. & 46.
Executione facta quando tertius opponi-
tur, vide oppositione tertij, vel oppositor
tertius.
Executione facta preceps in bonis mobi-
libus, & immobilibus, quo ordine prose-
renda, to. 1. fo. 109. n. 6.
Executionem mandatur instrumentum non
solum contra contentum in illo verum co-
tra eius haeredes pro hereditariis portio-
nibus si prius haeres citetur, & liquidetur
esse haeredem, to. 1. fo. 90. n. 30. & 37.
fol. 91. n. 48. ubi praxis ponitur, & 99.
n. 17.
Executionem habet paratam depositum,
to. 3. fo. 47. n. 16. & instrumentum pu-
blicum, n. 18. & depositum, quando ha-
bet a n. 19.
Executioni mandatum instrumentum contra
tertium singulare sit cressorem, & possessorem
si specialis hypotheca continetur
in instrumento, & in eo debitor promissit

rit se reth illam non alienaturum secus
contra, to. 1. fo. 93. n. 49.
Executioni mandatur instrumentum nu-
do pascio compactum, to. 1. ibi. n. 3.
Executione posita index qui debeat obser-
uare, to. 1. fo. 96. n. 101 & 104. n. 101.
Executionis vltimæ citatio ad est, de tran-
-ec, y remate, in personarum libri debet,
sed filij, vel ablit. contumaciter ad
domum fieri iusticia, & intra quod sem-
per citatus reus debeat comparere, vel si
non comparuerit, qd. sit. obseruandis,
to. 1. fo. 98. n. 43 & 46.
Executionis exceptio impeditus intra de-
-re dies propdñ & probari debet, neq;
-d sufficit testes esse iuratos intra illos, nisi
examinati fuerint, nam postea examina-
-ti non possunt haberi culpa iudicis, vel ad
-taci non fuerit examinati, quæ culpa
-non presumitur, nisi praxia protesta-
-tionem, to. 1. fo. 98. n. 37, & 38. n. 37.
Executioni bona mandata, & in publicâ
-substitutione distracta si non sufficiant ad
-solutionem datur preceptum iudicis
-contra fideiussorem de cautione, id est,
-de saneamiento, to. 1. fo. 104. n. 47.
Executionis via cur inuenta, to. 1. fo. 85.
-num. 1. et de 100.
Executioni non mandatur instrumentum,
nisi sit originale, to. 1. fo. 88. n. 12.
Executioni mandati potest instrumentum
-publicum, licet in ea non fuerit opposi-
-tum verbum, promitto, ibi. n. 13. n. 13.
Executiva via prosequi potest, qui ordina-
-rio prius agerat relictis expensarum parti-
-aduersa, to. 1. fo. 94. n. 1. & fo. 102. n. 31.
Executiva via coram diuersis iudicibus se-
-mut intentari potest, neque sitis pendē-
-tia coram vno impedit executionem pe-
-litam coram alio, to. 1. fo. 95. n. 14.
Executiva via efficitur ordinaria tertio op-
-positore interueniente, to. 1. fo. 104. n. 1.
-1. & 2.
Executionum mandatum iudicis, quæ cō-
-tingere debet, to. 1. fo. 94. n. 23.
Executionum mandatum manu iudicis, &
-tabellionis scriptum absque debitoris
-citatione, creditoris datur, vt eo quando
-voluerit vtatur, ibi. n. 24. & si prius exe-
-cutori datur executio erit nulla, ibi. nu-
-38. & ibi. quando possit appellari ab eo
-mandato, & quando non.
Executori mandatum sine citatione decerni
-obtinuit praxia, to. 1. fo. 96. n. 25.
Executori non debetur portualz donec in-
-tegre satisfactum sit creditori de principa-

li expensis, to. 1. fo. 98. n. 30. vbi plura de
-portulis remiss.
Executori non debetur portualz si tem-
-pore quo requiritur debitor ab eo cum
-executione precepto, vel incontinenti
-soluere, vel ostendat soluisse, nisi in itin-
-re soluit, vel in expeditione precepti,
-ibi. n. 30. in fin. & n. 31. & quando dica-
-tur in continenti soluere, n. 32.
Executori debetur decima post facti ex-
-ecutionem licet terminu solutionis à cre-
-ditore prorogetur debitori, eod. nu. 32.
Executata bona distracta non potest debi-
-tor scribere intra quadriennium, vt ul-
-gata dicunt, nisi id indices Supremi ex-
-cussis causis fecerint, & quæ sint iustice
-causæ, to. 1. fo. 104. n. 49.
Executata bona, & distracta debitor potest
-retrahere immobili intra non dies mo-
-bilia intra triennium, to. 1. ibi. n. 49.
Executori non bonorum quæ publica sub-
-stitutione venduntur debetur gabella
-licet executor per superiores fuerit re-
-uocatus, quauis Salmanticæ contrariu
-seruetur, to. 1. fo. 110. numero 13. sed
-debitori tenetur soluere creditor gabel-
-lam, ibi.
Executatus si dicat se habere testes absen-
-tes quomodo illi concedatur terminus,
-to. 1. fo. 100. n. 7.
Executor reo decem dies qui sibi conce-
-duntur ad probandas suas exceptiones
-à die oppositionis currunt, licet ante præ-
-conium se opposuerit, & qui terminus
-in Lusitania concedatur, to. 1. fo. 80. nu-
-40. cum tribus sequent.
Executata bona mobilia, sine immobili,
-quo ordine subhallandato, 1. ibi. n. 39.
-& in re communi obseruatur, ibi. nu-
-ro 42.
Exequendi instrumenti ius promittit in
-qua fuit celebratum obseruatur, to. 1.
-fo. 101. n. 28. & 29.
Exequi scriptura priuata, vt possit quæ re-
-quirantur, to. 1. fo. 89. n. 30. remis.
Exequendi ius contra singularem successo-
-rem, etiam si ex sententia procedat non
-transit, to. 1. fo. 92. n. 50.
Exequi sententiam potest vnus index alie-
-rius, to. 1. fo. 94. n. 6.
Exequi vt possit scriptura priuata recogni-
-ta debet esse, & quid requiratur, vt re cog-
-noscat, to. 1. ibi. nu. 34. & si à reo negata
-fuerit, via ordinaria est agendū, ibi. n. 35.
Exequi non potest instrumentum de peticio-
-ne minoris, bñiti, excommunicati filij fa-
-miliis,

INDEX

¶ *mas & mulieris coniugatz, to. 1. ibid. nu. 17.*

R Execrudi ius præscribitur decennio, to. 1. fol. 100. nu. 11. & exceptio elapsi decennij die quo agi potuit impedit executionem, ibid.

R Execrudi ius quantum decennio præscribitur, etiam tamen potest debitum via ordinaria, ibid. n. 12. & 13.

R Execrudi ius decennio ammittitur etiam in annis deditibus verum ius execrutionis non præscribitur decennio ratione futurorum annorum, ibid. n. 15.

R Execrudi ius etiam contra ecclesiam decennio præscribitur, eod. n.

Exilij poenanti non observaverit delinquens duplatur tempus, & si exilium non fuerit decem perpetuatur, si perpetuum poenanti imponitur, 1. tom. fol. 162. nu. 29. & 110.

Exilij ad tempus appellatione si non exprimitur tempus decennium sub intelligitur, ibi. nu. 12.

Exilij poena imposta si non dicatur ad tempus perpetuum exilium erit, ibi. numero 122. n.

Exilij tempus debet esse continuum, & non plura de exilio remissive, ibi. num. 113. & 124.

Expensarum condemnatio licet facienda sit iudex tamen non tenetur victum victori in expensis condemnare, nisi fuerit petitus, to. 1. fol. 37. num. 37.

Expensarum taxatio referatur iudicio proferenti sententiam, tom. 1. fol. 77. numero 24.

Expensarum condemnatio nedum propter calumniam litigantis, verum etiam propter temeritatem fit, to. 2. ibi. n. 24.

Expensarum condemnatio non excusatur quod de calumnia iurat, eodem numero 24.

Expensarum condemnatio in dubio de expensis in lite factis, non de personalibus intelligitur, eod. n. 24.

Expensarum probatio per allegantem se illas fecisse fieri debet, quæ probatio aliquando iuramento fit, & taxatur arbitrio iudicis, eod. num. 24.

Expensarum appellatione in executione quæ continetur. 1. tom. fol. 96. numero 29.

Expensarum post litem contestatam factarum condemnationem bene potest iudex facere, si de parte non fuerint petite, 1. tom. folio 37. num. 38.

¶ *Fama publica quam inducat probationem per se, & cum alijs adminiculis, 1. to. fo. 62. nu. 104. & 105.*

Fideiussor, ante & post obligationem interuenire potest constitutor post obligationem tantum, 1. tom. fo. 40. numero 55.

Filiatio quomodo probetur, & probatio creditoris matri contrarium asserenti, & litigante super filiatione filius alienus est à patre si in quasi possessione sit, 3. to. fo. 83. n. 89. & 100.

Filix absque voluntate patris contrahenti matrimonio an dos debeat, & quando, 1. to. fo. 55. à nu. 12.

Filius familias, partem non potest convenire, nisi venia à iudice petita, 1. to. fo. 29. n. 4 idem in filio emancipato, & genere servandum, n. 6. & 7. & si contra fecerint quomodo puniendi, n. 10.

Filius familias sine patris consensu, etiam in adventitijs aliquem convenire non potest, licet pater in his non habeat usufructum, nisi pater si absens, & filius maior, fo. 29. to. 1. n. 15. 16. 17. & 18. & forma qua pater petit nomine filij.

Filius familias super bonis castrensibus, vel quæsi, beneficiis, vel spiritualibus absque patris consensu potest convenire extraneum, to. 2. fo. 30. num. 20.

Finibus constituendis quatuor remedia sunt iure prædicta, & quæ sint, 3. to. fol. 66. n. 10.

Fiscales episcoporum qualiter suum ministerium exercere debeant, to. 2. part. 4. c. vnic. n. 1.

Fiscalis quis possit creari, & quis creari fiscalis, 1. tom. fol. 117. à nu. 3. ad numerum 6.

Fiscalis quando non admittatur ad denuntiandum, & quando in expensis condemnatur, ibi. eod. n. 6.

Fiscalis episcopi esse debet sacerdos, & qualis, to. 2. fo. 11. nu. 6. & 7. & quid in eorum creationis servandum, ibi. num. 8. & 9.

Fori & styli legibus, ut causa terminatur quid requiratur, 1. to. fol. 16. num. 29. & quid significant forus, & styhus, nu. 33. remissio.

Foro generali derogatur municipali, 1. to. fo. 16. nu. 74.

Forum rei actor sequitur, 1. to. fo. 27. co. 3. num. 65.